

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

14'üncü Toplantı
20 Mayıs 2025 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Savaş'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü (TTK) ile müesseseleri olan Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinin, Armutçuk Taşkömürü İşletme Müessesesinin, Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesinin, Kozlu Taşkömürü İşletme Müessesesinin, Üzülmaz Taşkömürü İşletme Müessesesinin 2021 ve 2022 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

2.- Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun (TKİ) 2021 ve 2022 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU

-----0-----

14'üncü Toplantı
20 Mayıs 2025 Salı

-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu saat 14.36'da açıldı.

Komisyon Başkanı Mustafa Savaş, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü (TTK) ile müesseseleri olan,
Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinin,
Armutçuk Taşkömürü İşletme Müessesesinin,
Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesinin,
Kozlu Taşkömürü İşletme Müessesesinin,
Üzülmüş Taşkömürü İşletme Müessesesinin,
2021 ve 2022 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları, görüşmeleri yapılarak ibra edildi.

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun 2021 ve 2022 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları, görüşmeleri yapılarak ibra edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi, İstanbul Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu ile Marmara Teknokent Anonim Şirketinin 2021 ve 2022 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarını görüşmek için, 21 Mayıs 2025 Çarşamba günü saat 14.30'da toplanmak üzere toplantıya 18.54'te son verildi.

20 Mayıs 2025 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.36

BAŞKAN: Mustafa SAVAŞ (Aydın)

BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)

SÖZCÜ: Mevlüt KARAKAYA (Ankara)

KÂTİP: Durmuş Ali KESKİNKILIÇ (Karabük)

----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayıştay Başkanlığımızın ve kurumlarımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

28'inci Yasama Dönemi Üçüncü Yasama Yılı'nın 14'üncü Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Savaş'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Bugünkü gündemimizde Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile müesseseleri olan Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi, Armutçuk Taşkömürü İşletme Müessesesi, Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesi, Kozlu Taşkömürü İşletme Müessesesi, Üzülmüş Taşkömürü İşletme Müessesesi ve Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun 2021 ve 2022 yıllarının bilanço ve netice hesapları yer almaktadır.

III.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü (TTK) ile müesseseleri olan Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinin, Armutçuk Taşkömürü İşletme Müessesesinin, Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesinin, Kozlu Taşkömürü İşletme Müessesesinin, Üzülmüş Taşkömürü İşletme Müessesesinin 2021 ve 2022 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Toplantımıza Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ve müesseseleriyle başlıyoruz.

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ederim.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim.

Sunumunu yapması için sözü Sayın Genel Müdürümüze veriyorum.

Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ MUHARREM KİRAZ - Sayın Başkan, KİT Komisyonumuzun sayın üyeleri, Sayın Bakan Yardımcım, Sayın Sayıştay üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı temsilcileri, Sayın Hazine ve Maliye Bakanlığı temsilcileri, Sayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın temsilcileri, değerli mesai arkadaşlarım; değerli heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime kömür üretimi uğruna canlarını feda eden aziz madencilerimizi rahmet ve minnetle anarak başlamak istiyorum.

Uzun Mehmet'in 8 Kasım 1829 tarihinde Ereğli'nin Köseağzı mevkiisi Neyren Deresi yatağında taş kömürünü bulması ve 1848 yılında havza sınırlarımızın belirlendiği yüz yetmiş yedi yıl öncesinden günümüze taş kömürü hem bölgenin hem de ülkenin kaderini etkilemiştir. İşletmeciliği bir müddet Galatalı sarraflara kiralanan havzanın denetimi 1865 yılında Bahriye Nezaretine verilmiştir, faaliyetler Ereğli Şirket-i Osmaniyesi altında yürütülmüştür.

1940 yılında 3867 sayılı Kömür Havzasındaki Ocakların Devletçe İşlettirilmesi Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Havza, Etibankın denetimine bağlı olarak üretime başlamıştır. 1957 yılında Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ) kurulmuş, Etibanka bağlı olan Ereğli Kömür İşletmesi Müessesesi aynı yıl TKİ kurumuna bağlı olarak faaliyetlerine devam etmiştir.

Türkiye Taşkömürü Kurumu 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle 1983 yılında kurularak 1984 yılından itibaren havza madenciliği TTK bünyesinde sürdürülmektedir. 2005 yılında imtiyaz sınırlarımız içinde küçük ölçekli toplam 22 saha redevans usulüyle işletilmeye başlanmış, ayrıca 2018 yılında ruhsat bölünerek işletme hakkının devri ihaleleri yapılmıştır.

Stratejik öneme sahip taş kömürü rezervlerini demir çelik ve enerji sektörünün ihtiyaçları doğrultusunda uygun ve güvenli yöntemlerle, çevresel etkileri de dikkate alarak ülke ekonomisine kazandırmak misyonuyla faaliyetlerini yürüten Kurumumuz, ülkemizin metalurjik kömür ihtiyacının önemli bir kısmını karşılarken bilgi ve deneyimiyle de yer altı kömür madenciliğini geliştiren öncü kurumlardan olmuştur.

2024 yılında dünyada toplam 7,9 milyar ton termal taş kömürü ve linyit; 1,1 milyar ton ise koklaşabilir taş kömürü üretimi gerçekleşmiştir. Havza imtiyaz alanımız 6.885 kilometrekare olup 3.000 kilometrekaresi denizde, 3.885 kilometrekaresi karada bulunmaktadır. Havzanın eksi 1.200 metre derinliğine kadar hesaplanan jeolojik rezervi mevcut durum itibarıyla 1,5 milyar ton olup bu rezervin 697 milyon tonu özel sektör işletmeciliğine açılmıştır.

Kurumumuzun Genel Müdürlüğü Zonguldak'ta olup taş kömürü üretim faaliyetleri Armutçuk, Kozlu, Üzülmüş, Karadon ve Amasra olmak üzere toplam 5 müessesede yürütülmektedir. Amasra TİM Bartın ilinde, diğer müesseselerimiz Zonguldak ili sınırları dâhilindedir.

Havzada kömürler, koklaşır ve koklaşamaz olmak üzere 2 ayrı kalitededir. Kömürün kalorifik değeri 6.200 ile 7.250 kilogram kalori arasında değişmektedir. Doğrudan meteorolojik kok elde etmeye uygun rezervler Kozlu, Üzülmüş ve Karadon müessesemizde bulunmaktadır. Toplam rezervdeki payları yüzde 57 oranındadır.

Kurumumuzda yevmiyeli, kadrolu ve sözleşmeli olmak üzere 3 ayrı kategoride, statüde personel istihdam edilmektedir. 15 Mayıs 2025 tarihi itibarıyla 7.799 yevmiyeli, 90 kadrolu, 1.294 sözleşmeli olmak üzere, toplam 9.183 çalışmamız vardır.

2024 yılında tüvenan bazda 1 milyon 99 bin 65 ton, satılabilir bazda 764.642 ton kömür üretimi yapılmıştır.

2024 yılı yatırımı 286 milyon TL olarak programlanmış olup yıl sonu itibarıyla 283 milyon TL'yle yaklaşık yüzde 100'e yakın bir gerçekleştirme sağlanmıştır. 2025 Yılı Yatırım Programı'mız 700 milyon TL'dir. 2024 yılında satış miktarımız 722.298 tondur. Bu miktarın yüzde 30'u demir-çelik sektörüne, yüzde 68'i enerji sektörüne, yüzde 2'si ise muhtelif ve ısınma amaçlı olarak satılmıştır.

2024 yılı ticari maliyetimiz 20.168 TL/ton olup maliyeti teşkil eden ana girdiler personel girdileri olmakta ve yüzde 70'ini oluşturmaktadır.

Kurumumuz ile MTA Genel Müdürlüğümüz arasında yapılan protokollerle sondajlar yapılmış ve bu sondajlara paralel olarak havza içindeki kömür potansiyeli olan yerlerin yanar ve düşeydeki dağılımının araştırılması amacıyla sahada temel taban topoğrafyasının haritalanması ve çalışma sahasındaki yapısal süreksizler ve litolojik sınırların belirlenmesi amacıyla 40 kilometre yapay kaynaklı manyetotellürik jeofizik etüt çalışması da yaptırılmıştır. Armutçuk TİM için yeni bir havalandırma kuyusu açılması planlanmış olup ihale süreci devam etmektedir.

Üretimde mekanizasyon ve yerleştirme çalışmalarımız ayrıca devam etmektedir. Mevcut durumda toplam üretim ayak boyumuz 2.750 metre olup şu an yüzde 24'lük kısmında mekanize olarak üretim yapılmaktadır. Önümüzdeki beş yıllık süreçte mekanize ayak boyunun kademeli olarak bin metreye çıkarılması hedeflenmiştir.

Diğer taraftan, Kurumumuzda kullanımı yaygınlaştırılan yarı mekanize tahkimat modellerinden biri kendi bünyemizde bulunan Maden Makinaları Fabrikamızda üretilmiştir ve ihtiyaç olduğunda üretilmeye devam ederek yerleştirilmiştir. Mevcut durum itibarıyla Üzülmüş müessesemizde tüm üretim mekanize olarak sürdürülmektedir. Diğer müesseselerimizde ise uygun olan damarlarda kullanılmaktadır ve kullanılmaya devam edilecektir.

Yerleştirmeye dönük diğer bir çalışmamız ise Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesiyle birlikte yapmış olduğumuz AR-GE çalışmamız olan elektro hidrolik yükleyicinin tasarımıdır, bu konuda imalat çalışmamız devam etmektedir.

Ayrıca, üniversitemizde sanayi iş birliği çerçevesinde zaman zaman etüt çalışmaları da yapılmaktadır. Bu kapsamda son yıllarda rehabilitasyon etüdü, havalandırma etüdü, alternatif proje etütleri ve Armutçuk Lavvarının revizyonu etütleri yapılmıştır.

Yine, Kurumumuz kömür zenginleştirme tesislerine beslenen tüvenan kömürlerde ve lavvar atıklarındaki nadir toprak elementlerinin ekonomiye kazandırılması amacıyla TENMAK'la müştereken pilot bir çalışma yapılması planlanmış olup görüşmelerimiz devam etmektedir.

Merkez tahliye istasyonumuzda kurum içi ve kurum dışı tahliye eğitimleri verilmektedir. Ekiplerimiz acil durumlarda arama kurtarma çalışmalarına da katılmaktadır. Ayrıca, ülkemizde yaşanan afetlerde tüm tahliye ekibimiz aktif olarak görev almaktadır. Ayrıca, AFAD koordinatörlüğünde faaliyet gösterecek arama kurtarma ekiplerinin oluşturulması amacıyla gerek madencilik faaliyetleri gerekse ülkemiz çapında meydana gelen her türlü felaketlerde arama kurtarma ekibini oluşturmak üzere madencileri yetkinlik ve yeterlilikle hazırlamak için AFAD'la çalışmamız müştereken devam etmektedir. Bu kapsamda Kurumumuzda 2 bin kişilik bir arama kurtarma ekibi hazırlanmış, ayrıca bin kişilik de yedek ekip hazırlanmıştır. Bunlarla ilgili eğitim parkurları oluşturularak arkadaşlarımızın eğitimleri devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli hazırun; Kurumumuzda üretim ve verimliliğin artırılması, maliyetlerin düşürülmesi ve iş güvenliği risklerinin azaltılması amacıyla sürdürülebilir işletmecilik koşullarının sağlanması stratejik hedeflerimiz arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle Kurumumuzdaki işçi açığının giderilmesi amacıyla 2 bin kişilik münavebeli pano ayak üretim işçisi alım kararı alınmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde 2.050 kişinin Kurumumuz müesseselerinde dağıtımı gerçekleştirilmiş olup bu işçilerden fiilen çalışan sayısı 1.950 kişidir; 100 kişiye yakın arkadaş işten ayrılmıştır. Hedefimiz, kademeli olarak üretim artışı yapıp kişi başına üretimi kısa vadede 1.000 kilograma, orta vadede 1.250 kilograma, uzun vadede 1.500 kilograma çıkarmaktır.

14/10/2022 tarihinde Amasra TİM'de meydana gelen kaza sonrasında yeraltında başlayan yangının söndürülmesi için beton barajlar yapılmıştır. Yer altında belli bir kısmı barajlarla kapatılmış, diğer bölümlerde ise elektrik, mekanizasyon, hidrolik, basınçlı hava, yol ve diğer tesislerde bakım onarım ve tamir çalışmaları ve hazırlık çalışmaları üç vardiya hâlinde kesintisiz olarak sürdürülmüştür.

ATEX ürün imali ve belgelendirmesiyle ilgili olarak 2015 yılında yer altı madenlerinde kullanılan "exproof" donanımların ATEX Yönetmeliği kapsamında üretim çalışmalarına fabrikamızda başlanılmıştır. Fabrikamızda üretilen 17 adet ürünümüz için ATEX belgesi alınmıştır. Maden Makineleri Fabrikası bünyesinde, Kurumun ihtiyacı olan ve ithal edilen katma değeri yüksek ATEX sertifikalı ürünler ile yine diğer ürünlerin imal edilmesi ve üretilen makine ve ekipman çeşidinin artırılmasına yönelik çalışmalarımız yürütülmektedir.

Bünyemizde bulunan limanımızda 1 römorkör ve 2 kılavuz botu ve 1 palamar botuyla hizmet verilmektedir. Yine, bünyemizde bulunan demir yolu işletmeciliğimizde toplam 3 lokomotifimizle müesseselerimizin kömürleri taşınmakta, ayrıca limanlar arasında taşıma işlemi de yapılmaktadır.

Kömür yıkanması, kömür, taş ve lavvar atığı nakli ve yayılması işlemlerinde Kurumumuzun müesseselerinde üretilen tüvenan kömürlerin, ocaklardan çıkan taşların, lavvar atıklarının nakli ve yayılması işi ile müesseselerimizin ihtiyacı olan tüm ocak malzemelerinin nakil işleri 2002 yılından itibaren, kömür torbalama ve yıkama işleri de 2006 yılından itibaren hizmet alımı yoluyla yaptırılmaktadır.

Redevans ve ruhsat devri yoluyla üçüncü şahıs işletmeciliğine açılan taş kömürü ve diğer maden sahalarımız, günümüz itibarıyla 19 taş kömürü, 2 kuvars kumu, 1 adet boksit ve 1 adet kil sahası olmak üzere toplam 23 sahada redevans yoluyla özel

sektör tarafından işletilmektedir. Bu sahalarda 2024 yılında 290.140 ton taş kömürü üretimi gerçekleştirilmiştir. Hâlen bu sahalarda yaklaşık 3.990 kişi istihdam edilmektedir.

Diğer taraftan, ruhsat alanımızda bulunan 6 büyük ölçekli taş kömürü sahası bölünerek yeniden ruhsatlandırılmış ve ihale yoluyla ruhsat devri yapılmıştır.

Kurumumuz 1 no.lu ruhsat sahasında kömür kaynaklı metan gazı potansiyelinin değerlendirilmesi amacıyla TPAO'yla kırk dokuz yıllık sözleşme imzalanmıştır. Kurumumuzca metan gazı işletme ruhsatı alınmış ve ruhsatın hak tesisi TPAO'ya yapılmıştır. TPAO sözleşme doğrultusunda saha çalışmalarına başlamış ve devam etmektedir. Kurumumuz iklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde kritik bir role sahip olan, enerji verimliliği konusunda enerji tasarrufu sağlayan teknolojilerin kullanılması ve geliştirilmesi, binalarda enerji tasarrufu sağlanması konularında çalışmalarını sürdürmektedir.

TTK'nin sera gazı emisyonunu azaltmak için TTK kurumsal karbon ayak izinin hesaplanması ve azaltım yollarının belirlenmesi projesi hazırlanmış ve bu kapsamda çalışmalar devam etmektedir. Kurumumuz sera gazı emisyon değerleri hesaplanarak salım değerlerinin azaltılması amacıyla alınması gereken önlemler belirlenmiştir.

Atıkların oluşumunu en aza indirmek, geri dönüşüm ve yerinde kullanım oranlarını artırarak doğal kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla Çevre Yönetim Sistemi kapsamında Sıfır Atık Projesi çalışmaları başlatılmış ve devam etmektedir. Bu kapsamda, tüm işyerlerimizde geri dönüşüm noktaları oluşturulmuş, atıkların ayrıştırılarak tekrar kullanılabilir malzemelerin ekonomiye kazandırılması hedeflenmiştir.

Sayın Başkan, değerli hazırun; Türkiye Taşkömürü Kurumu ülkemizin taş kömürü üreten tek kuruluşudur. Ülkemizin yıllık koklaşabilir taş kömürü ihtiyacı yaklaşık 6 milyon ton olup gelecekte bunun 7-8 milyon tonlara ulaşacağı öngörülmektedir. Ülkemizin koklaşabilir taş kömürü ihtiyacının yerli kaynaklardan sağlanmasına yönelik Kurumumuzda son yıllarda önemli faaliyetler gerçekleştirilmiş olup bu çalışmalarımız hâlen devam etmektedir. Kurumumuzda üretimin artırılması, yeterli sayıda işçi çalıştırılması ve üretim ile hazırlıklarda mümkün olduğunca mekanizasyonun yaygınlaştırılmasıyla sağlanabilecektir. Bu doğrultuda, işçi açığımızın giderilmesi, emekli olanların yerine yeni işçi alınması ve her alanda mekanizasyon ve yeni teknolojilerin kullanılması için çalışmalarımız yürütülmektedir.

Sayıştay Başkanlığımızın 2021 ve 22 yılı faaliyetlerimize ilişkin hazırladığı denetim raporlarındaki tespit ve değerlendirme ve rehberlik katkılarına teşekkür ederim.

Ayrıca, siz sayın vekillerimizin yapacağı katkılar için de şahsım ve Kurumum adına teşekkür ederim.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile müesseseleri olan Amasra, Armutçuk Karadon, Kozlu, Üzülmaz Taşkömürü İşletmesi Müesseselerinin 2021 Yılı Alt Komisyon Raporu'nda 12, 2022 Yılı Alt Komisyon Raporu'nda 12 öneri bulunmaktadır.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile Amasra, Armutçuk, Karadon ve Kozlu Taşkömürü İşletmesi Müesseselerinin 2021 yılına ait 1 no.lu önerileri ile Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile Amasra, Armutçuk, Karadon, Kozlu ve Üzülmaz Taşkömürü İşletmesi Müesseselerinin 2022 yılına ait 1 no.lu önerileri aynı mahiyette olduğundan birlikte görüşeceğiz.

Daha güncel olan Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü'nün 2022 yılına ait 1 no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Bulgu 1:

Ayaklarda yeterli sayıda işçi tertip edilememesi nedeniyle başta iş güvenliği olmak üzere üretim ve iş gücü verimliliklerinin olumsuz yönde etkilenmesi konusunda.

Öneri 1:

Son yıllarda giderek düştüğü görülen satılabilir kömür üretim miktarlarını artırabilmek, planlanan hedeflere ulaşabilmek için üretim faaliyetleri ve yöntemleri tüm unsurlarıyla irdelenip üretimde işçi tertiplerinin ayak çalışma boyu oranlarını artıracak şekilde yapılması, bu doğrultuda verilen iş miktarlarıyla işçilerin fiili çalışma sürelerinin artırılmasına yönelik olarak her türlü tedbirin alınması, emeklilikler nedeniyle giderek azalan, kritik sayılara düşen işlerin sürekliliği ve devamlılığını etkileyerek iş güvenliğini tehdit edecek boyutlara gelen, üretimde ciddi anlamda aksamalara yol açan kazı, hazırlık, elektromekanik ve benzeri ana üretim ve üretime yardımcı işçi sayılarında yaşanan sıkıntıların giderilmesini teminen, Kurumun norm kadro çalışması değerlendirme süreci doğrultusunda belirlenecek optimum sayıda nitelikli işçi temin edilmesi hususunda ilgili makamlar nezdinde girişimde bulunulması önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

Tabii, burada yazılı olarak vermişsiniz yanıtı ama özet hâlinde yaparsanız memnun olurum.

Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ MUHARREM KİRAZ - Anlaşıldı Sayın Başkanım.

Geçmişten günümüze Kurumumuzda taş kömürü üretimi jeolojik yapıdan dolayı emek-yoğun bir şekilde yürütülmekte idi. Üretimi artırmak, daha güvenli çalışma yapmak amacıyla Kurumumuzda 1978 yılında ve 1990'lı yıllarda mekanize sistemlerinin uygulanması denenmiş, o dönemlerde istenilen verim alınmamıştır. Ancak 2012 yılında tekrar benzer bir şekilde mekanize sistemlerle üretim denemesi yapılmış, bu noktada Amasra Müessesemizde yapılan denetimde olumlu sonuç alınmış; üretimin artırılması ve daha güvenli çalışma ortamının sağlanması amacıyla Kurumumuzda yaygınlaştırma çalışmaları yapılmış, az önce de arz ettiğim gibi yüzde 30'lara varan bir mekanize sistem uygulaması yapılmış, bunu artırıp yüzde 50'yi hedeflemekteyiz. Bu anlamda eksikliklerimizin giderilmesi noktasında, lağım ilerlemelerimizin daha hızlı yapılması noktasında da mekanizasyon çalışmalarımız devam etmekte, işçi ihtiyacımızın da giderilmesi noktasında şu anda çalışmalarımız devam etmekte. Tespit edeceğimiz rakamlar, ilgili kurumlara iletilerek talebimiz yapılacaktır Sayın Başkanım.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde söz almak isteyen üyemiz var mı? Evet.

Buyurun Sayın Yavuzylmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyesi milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; hoş geldiniz.

Türkiye Taşkömürü Kurumu, aynı zamanda benim seçim bölgem olan ve memleketim olan Zonguldak'ta Genel Müdürlüğü bundan çok kıymetli bir kurum. O nedenle hem dikkatli incelemek, değerlendirmek gerekiyor oradaki uygulamaları, aynı zamanda da Türkiye Taşkömürü Kurumunu yakın geçmişte maalesef yaşadığı yani anıldığı grizu facialarından da korumak için bu denetim görevini bizim ciddiyetle yapmamız, ortaya koymamız, riskleri değerlendirmemiz, tedbirlerin alınıp alınmadığını kontrol etmemiz gerekiyor.

Bu doğrultuda ben bulguyla ilgili olarak... Aslında yıllardır konuştuğumuz bir konu yeterli işçi sayısının tertip edilmemesi konusu. Şimdi, bu konuyla ilgili olarak güncel rakamlara bir birlikte bakalım: TTK'nin güncel olarak yani nisan sonu itibarıyla, 2025 yılı Nisan ayı sonu itibarıyla yer altında 6.414, yer üstünde 1.352 olmak üzere toplam 7.736 madencisi bulunuyor. Şimdi, emekli sayılarına baktığımızdaysa 2019 yılından 2024 yılı sonuna kadar 3.696 işçinin emekli olduğunu görüyoruz. Emekli olan 3.696 işçinin yerine 2019 yılından itibaren 3.500 işçi alınmış yani demek ki işçi alımı bir müjde falan değil, zaten neredeyse emekli olan sayıya yakın bir sayı olmak üzere daha düşük bir sayıda işçi alarak Kurumun aslında yaşamsallığını devam ettirmiş oluyorsunuz. Neden bunu söylüyorum? Çünkü Türkiye Taşkömürü Kurumunun taş kömürü üretimine baktığımız zaman, bakın, 1974 yılında 4 milyon 965 bin ton satılabilir taş kömürü üretimi var Kurumun, 1982 yılında 4 milyon 108 bine düşüyor, 1983 yılında 3 milyon 539 bin tona düşüyor, 1995 yılında 2 milyon 839 bin tona düşüyor, 2000 yılında 2 milyon 587 bin tona, 2004 yılında 1 milyon 946 bin tona düşüyor, 2009 yılında bir artış var, 2 milyon 879 bin ton, daha sonra hızla düşerek 2019 yılında 1 milyon 102 bin ton, 2023 yılında 1 milyon 68 bin ton ve geldiğimiz son 2024 yılı itibarıyla da tüvenan olarak 1 milyon ton, satılabilir olarak da 764 bin tona düşmüş durumda. İşçi sayısı da buradaki üretimde, aynı üretim grafiğinde olduğu gibi aynı şekilde düşüyor. Yani 2002 yılında AK PARTİ iktidara geldiğinde 15 bin maden işçisi varken şu anda 7.766, üstelik arada bazı işçi alımları yapılmasına rağmen. Demek ki işçi alımları kurumu büyütmek adına değil, maalesef, kurumun sadece yaşamsal fonksiyonlarını devam ettirmek adına yapılıyor. Bunu niye söylüyorum? Kurumun 5 müessesesiyle birlikte ocak açıklığı 300 kilometreye ulaşmış durumda. 300 kilometre, yerin altında 3.885 kilometrelik kısmı kara altında, kilometrekare... E, ifadeyi de yanlış söylemeyeyim.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ MUHARREM KİRAZ - Kilometrekare.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Evet, kilometrekarelik kısmı kara altında, 3.000 kilometrekarelik kısım da denizin altında olmak üzere, 6.885 kilometrekarelik bir alanda. Dolayısıyla, eğer işçi sayısı norm kadro yani ideal işçi sayısında olmazsa buranın iş güvenliği ve işçi sağlığı açısından büyük riskler barındıracağı açık. Yani "norm kadro" diye ifade edilen ideal işçi sayısı maksimum işçi sayısını ifade etmiyor, olması gereken sayıyı söylüyor. Yani olması gereken sayının altında bir sayıyla çalışamazsınız. Ha, üstünde bir sayıyla çalışıp çalışmamak ne kadar kömür üreteceğinize veya ticari konularla ilgili olabilir ama ideal işçi sayısının altında bir sayıyla çalışmak, saatli bombayı maden ocaklarına koymak ve beklemek demek. Ha, o saatli bomba üç ay sonra patlar, ha iki yıl sonra patlar; efendim, beş yıl sonra patlar ama patladığında da "A, niye patladı?" demek icap eder.

Şimdi, kurumun çeşitli alanlarda... Yani 2021 yılı itibarıyla kurumun verdiği yanıtı göre diyor ki: "Bin işçi de... Yani hem 2 işçinin yapması gereken işi 1 işçi yapıyor. Aynı zamanda da bin işçi de kendi uzmanlık alanında değil, başka sanatlarda çalıştırılıyor." Yani herkes bir başkasının uzmanlık alanındaki işi yapar duruma dönüşmüş durumda.

Şimdi, bu işçi sayısındaki eksiklik, böyle tek bir seferde işçi alımıyla sorunları çözebilecek bir durum mu, onu değerlendirelim. Bakın, ben defalarca kez burada -2018 yılından beri milletvekiliyim- dedim ki: "Yahu, aklın yolu bir; gelin, TTK'de her yıl emeklilik hakkını kazanacak madenci sayısı kadar bir sonraki yıla alım yapın ama bunu her yıl yapın ve norm kadroya yaklaşacak kadar da ilaveler yapın." Bunu yapmadınız, 2 sefer alım yaptınız; 2019, 2023'te 2 sefer toplu alım yaptınız. Sonucunu size söylüyorum: Bakın, bu kadar ağır tehlikeli iş sınıfında olan bir çalışma sahasında nasıl tehlike yaratılır? Şu anda Türkiye Taşkömürü Kurumu işçilerinin yüzde 45'i sıfır ile beş yıl arası tecrübeli, yüzde 45'i; yüzde 7'si beş ile on yıl arası tecrübeli, yüzde 47'si de on yıl üzeri. Şimdi, yani beş ve on yıl arası tecrübeli olan o kadar az sayıda işçi var ki sizin jenerasyonlar arasındaki liyakat, tecrübe zinciriniz zaten şu anda kopmuş durumda dolayısıyla şimdi benim size sorduğum, alt komisyondan sonra sorduğum bir soruya verdiğiniz yanıtta diyorsunuz ki: "Biz maden ocaklarında 1 usta, 1 tecrübeli, 1 de yardımcı birlikte çalıştırıyoruz." Şimdi, bakalım, gerçekte öyle mi yapıyorsunuz? Hemen verilerle bakalım. Amasra'da 14 Ekim 2022 tarihinde bir felaket yaşandı, grizu faciası ve 43 madenci hayatını kaybetti. Bakın, ben sormuşum, demişim ki: Facia sırasında üretim vardiyasında kaç usta, kaç yardımcı işçi vardı? Şimdi, sizin teorinize göre, verdiğiniz yanıtı göre usta sayısı ile yardımcısı sayısının aynı olması gerekir, değil mi? Bakalım, bu 43 kişinin arasında, onların da çalıştığı vardiyada toplam madencilerin arasında kaç usta, kaç yardımcı? Evet, diyor ki: Birinci kartiyede 3 usta çalışıyormuş, yardımcı sayısı 14; ikinci kartiyede 1 usta çalışıyormuş, yardımcı sayısı 12; hazırlıkta 4 usta çalışıyormuş, yardımcı sayısı 11. Yani, dolayısıyla, acı bir şekilde söylüyorum, verdiğiniz yanıt gerçeği yansıtmıyor. Sonuç? Sonuç felaket ve Amasra'da hayatını kaybeden 43 madencinin 33'ü 2019 girişli, sıfır ile beş yıl arası tecrübeliydi ve hayatlarını kaybettiler. Şimdi, hem üretim yönünden bir problem var hem işçi sağlığı, iş güvenliği bakımından bir problem var, aynı zamanda bir problem de kapıda. Ben size şimdiden söyleyeyim: 2026 yılına kadar da 1.231 işçi emekliliğini hak ediyor; bunların 1.180'i yer altı işçisi, 51'i de yer üstü işçisi yani bir simülasyon yapacak olursak, 2036'ya kadar işçi sayısı 1.180 daha düşecek ve neticesinde norm kadronun yarısından daha aşağı seviyeye ineceksiniz yani sizin sahadaki yer altı işçi sayınız 2 binli rakamlara düşecek. Şimdi, bunları söyledim, bunları niye söylüyorum çünkü yakın zamanda da çıkacaksınız, diyeceksiniz ki: "Zonguldak'a müjde! Türkiye Taşkömürü Kurumuna işçi alıyoruz." Sonra, yönetim kurulu üyesi, genel müdür ve yönetim kurulu üyeleri açıklama yapacak "Cumhurbaşkanımız sağ olsun, iktidarımız sağ olsun alım yapıyor. İşte, bakın, ne güzel işçi alıyor." diye açıklama yapacaklar. Sonra, AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlar da "Ya, siz itiraz ediyordunuz; bakın, alım yapıyoruz." diyeceksiniz ama bunlar, maalesef, şu ana kadar göz ardı ettiğiniz riskleri ortadan kaldırmayacak.

Tekrar, ben söylüyorum: Taş kömürü millî bir servettir, bu servetin çıkarılması gerekir. Burada işçi sayısının artması her ne kadar üretim maliyetlerini de artıracak olsa da yani kurumun görünen ticari faaliyetleri açısından zararını artırıyor gibi görünse de siz zaten yerin altından çıkan kömür için madenciye bir maaş veriyorsunuz, ücret veriyorsunuz. O madenci gidiyor, kirasını ödüyor, ev sahibine kira ödüyor, oradan devlet olarak vergiyi alıyoruz; ev sahibim gidiyor, manavdan alışveriş yapıyor, onun da vergisini alıyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzylmaz, toparlayalım.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Manavda gidiyor, bir başka harcama yapıyor, ondan da vergisini alıyor. Yani, madenciye ödediği para veya norm kadro sayısı 14 bin sayısına ulaştığında ödeyeceği toplam para, kurumun zararı artırıyor gibi görünse de bu tutar yine Türkiye'nin içinde kalacak. İthale bağımlı olarak şu anda yüzde 8, Türkiye Taşkömürü Kurumu ithal taş... Şu anda demir çelik ve Türkiye'deki taş kömürü ihtiyacının bu seviyesini karşılıyor dolayısıyla da ithali azaltıp bir an önce Zonguldak'taki üretimin artması gerekiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, teşekkür ederim Sayın Yavuzylmaz.

Sayın Akalın, buyurun.

MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok değerli hazırun, şimdi, ben, 2021 ve 2022 yıllarıyla ilgili geneli üzerinde bir değerlendirme yapacağım, çok kısa birkaç sorum var.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, buyurun.

MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkür ederim.

Şimdi, 2021 ve 2022 denetim raporlarına baktığımızda bir cümlelik bir özet yapacak olursam karşımıza genel olarak bir planlama eksikliği çıkmakta. Özellikle yeterli işçi sayısına ulaşılabilmesi, üretim miktarlarının artırılabilmesi, maliyetlerin düşürülebilmesi, ekonomik getirisi yüksek kömürlerin uygun şekilde kullanılabilmemesi ve bunların neticesinde kurum zararlarının oluşması gibi birçok konu dikkat çekmekte.

Tekrar tekrar rakam verip sizleri rakamlara boğmak istemiyorum, zaten gidişatın çok iç açıcı olmadığını sizler de görüyorsunuzdur. Burada ciddi anlamda bir yönetim eksikliğinden, daha doğrusu yönetememe sorunundan bahsetmek gerekiyor. Esasında, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçişle birlikte kurumlarımızda görülen yönetim ve planlama zafiyetini burada da görmek mümkün. Bu yönetim anlayışının sürdürülebilir olmadığını her gün acı bir şekilde maalesef tecrübe ediyoruz. Yine, bugün görüşeceğimiz kurumlardan olan Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunda da maalesef aynı yönetim sorunlarını görmek zorunda kalıyoruz. Sizden burada sözlü ya da dilerseniz yazılı olarak bu planlama eksikliğinin nedenlerini açıklamamızı istiyorum. Neden işçi bulunamıyor? Neden üretim miktarları artırılmıyor? Neden getirisi yüksek kömürler doğru şekilde kullanılmıyor? Neden sürekli bu planlama eksiklikleri yıllara sâri şekilde devam ediyor? Bunun yanında, 2000 yılından itibaren, özellikle 2000 yılından itibaren dünyaya genel baktığımızda her yıl düzenli olarak kömür santrallerinin kapandığını görüyoruz. 2024 yılında dünyadaki mevcut kömür santrallerinin yüzde 25'inden fazlası kapanmış, buna paralel olarak Türkiye'de de kapanan santraller var hatta bununla ilgili geçtiğimiz aylarda bir rapor elimize ulaştı. Karaman'ın Ermenek ilçesinde hazırlanan bu raporda "Kömürden Sonra Adil Geçiş" başlığı kullanılıyor. Aynı rapor sizlere de ulaştı mı bilmiyorum. Raporda kapanan kömür madenlerinin bölge ekonomisi üzerindeki etkilerinden detaylıca bahsediliyor. Sadece ekonomide değil, kömür santrallerinin bölgedeki demografik dengeler açısından da önemli bir unsur olduğunu vurguluyor bu rapor. Keza, santralin kapanmasıyla birlikte birçok aile Ankara ve ilçelerine göç etmek durumunda kalmışlar. Tabii, böylesi derinlikli bir analiz yapmak sizlerin sorumluluğunda değil ancak şunu öğrenmek istiyorum: Bu tür kararlar alınırken ilgili bakanlıkla nasıl bir işiştare süreci yürütüyorsunuz? Bu konuda hangi önerilerde bulunuyorsunuz? Bu konularla ilgili bu raporlama arşivine sahip misiniz? Varsa bu tür raporlamalarınızı bizimle de paylaşmanızı arzu ediyorum. En azından bizler de en doğru değerlendirmeyi yapabilme imkânına sahip oluruz. Ayrıca, meslek hastalıklarında ciddi artışların olduğu ifade ediliyor, bu konuda bir çalışmanız var mı?

Son olarak, maden kazaları, en belirgin olarak hafızalarımızda tazeliğini koruyan Soma ve Ermenek maden kazaları var, onlarca ailenin evine ateş düşen kazalar bunlar. 2014 yılında gerçekleşen bu iki vahim kazadan sonra denetim adına hangi çalışmalar yapılmıştır? Bunu da öğrenmek istiyorum. Sorumluluklarınız ve yetkileriniz çerçevesinde benzer kazaların yaşanmaması adına hangi yenilikler getirildi, hangi kalıcı önlemler alındı? Son olarak, bu toplantı bittiğinde, bu salondan ayrıldığımızda bir daha aynı acıları yaşamayacağımızın umudunu taşıyabilecek miyiz? Bu konulardaki düşüncelerimi paylaştım, sorularına da tatmin edici cevaplar alabilirsem çok mutlu olurum.

Bu vesileyle, sizlere çalışmanızda başarılar diler, teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Akalın.

Buyurun Sayın Kaşıkçı.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, çok kıymetli bürokratlar; ben de öncelikle hepinize hayırlı günler diliyorum.

Sayın Başkanım, kurumumuzun faaliyet alanıyla ilgili bir değerlendirme yapmadan önce 6 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş olan ve 11 ilimizi etkileyen asrın felaketinde kurumumuz çalışanlarının yapmış oldukları fedakârlıktan bahsetmek istiyorum: Saat sabaha karşı 04.17'de yaşanan depremden sonra bizler Hatay'da bölgemize gelecek arama-kurtarma ekiplerini beklerken -tabii, çok olumsuz meteorolojik şartları da göz önünde bulundurarak- akşam saat 20.00'de ilimize ilk gelen ekibin Taşkömürü Kurumuna ait olan madenciler olduğunu bizzat şehrin girişinde gördüm. Depremden yaklaşık on dört saat sonra, ki yolların kapalı olduğu bir süreçte 2 minibusle Taşkömürü Kurumundan gelen, Zonguldak'tan gelen, Türkiye'nin kuzey ucundan güney ucuna gelen kardeşlerimizi Hatay'da karşıladık ve bu kardeşlerimizin yaklaşık yirmi gün devam eden çalışmalarda nasıl büyük bir özveriyle, nasıl büyük bir azimle çalıştığını da yine bölgemizde gördük. Özellikle "domuz damı" dediğimiz yöntemle enkaz altından nasıl vatandaşlarımızı canlı bir şekilde çıkarttıklarını sadece ben değil, tüm Hataylılar, tüm Hataylı hemşehrilerimiz gözlemledi. Değerli Genel Müdürüm, Sayın Bakan Yardımcım, Türkiye Taşkömüründeki arkadaşlarımızın bu tecrübesini ben

Ülkemiz için çok büyük bir kazanım olarak görüyorum. Dolayısıyla, lkemizin deprem hareketliliği yönünden oldukça riskli bir alan olduğunu bilip Türkiye Taşkömürü Kurumundaki bu kardeşlerimizden daha fazla faydalanmamız gerektiğini düşünüyorum. Elbette diğer arama-kurtarma ekiplerine de teşekkür ediyorum ancak sistemlerini tam olarak kurmadan hiç kimse bir enkaza giremezken Türkiye Taşkömürünün o yiğit evlatlarının ellerinde inşaat tabiriyle iki 5'e 10'la neler yaptığını gördük. Bu çok özel bir yetenek. Biz aslında depremde arama-kurtarma faaliyetlerinde ana sorumluluğu olan kurumlarda dahi bu yeteneği görmedik. O yüzden, ben başta Hatay olmak üzere 11 deprem bölgesine çok hızlı bir şekilde yetişen madencilerimizin her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum, Allah hepsinden razı olsun.

Bu birikimden, bu tecrübeden... İnşallah, yine, ülkemizde böyle bir felaket olmaz diyeceğim ama bilimin de bize göstermiş olduğu verilerden yola çıkararak özellikle İstanbul'da beklenen büyük deprem var. Böylesine büyük afetlerde kritik zaman aralığında enkaza ulaşan arama-kurtarma ekiplerinin neler yaptığını biliyoruz. Daha önce, yanlış hatırlamıyorsam, Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili Deniz Bey'in de bu yönde bir çalışması olmuştu. Beklenen İstanbul depremine hızlı bir şekilde müdahale edebilmek için kurumunuzun özellikle daha önceden geliştirdiği bir senaryo var mı? Kara yollarının kapalı olduğu, hava şartlarının ağır olduğu bir senaryoda kurumun "İstanbul'a veya sismik hareketliliği yoğun olan diğer bölgelere nasıl gideriz?" diye önceden belirlediği bir senaryo var mı? Eğer bu senaryo yoksa derhl oturulup bunun üzerinde çalışılmalı çünkü gerçekten arkadaşlarımız bu konuda çok mahirler.

Sayın Başkanım, 2022 yılında Amasra'da meydana gelen maden kazasından sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulan araştırma komisyonuyla birlikte gözlemler yapmak üzere Amasra'ya gittik, akabinde de Zonguldak'ta, yanlış hatırlamıyorsam, Karadn kömür işletmelerinde bizi bir madene indirdiler. Tabii, madene inmeden önce Sayın Genel Müdürümüz ve kurumumuza ait yetkililer iş güvenliği konusunda önceden bize bir bilgi verdiler. Bir asansörle eksi 220 metreye indik, indiğimiz yerden yatay bir düzlemde yaklaşık bin metre tren vagonları içerisinde önce seyahat ettik, bin metre sonra tren vagonları durdu ve bizi bir kömür damarına yerleştirdiler. Ben 1.80 boyundayım, yaklaşık 90 kilo ağırlığındayım, o kömür damarı içerisinde bir eğimle eksi 320 metreye yürüyerek geçtik. Biraz önce mekanik sistemi, yarı mekanik sistemi gördük ki o damar içerisinde mekanik sistem de yoktu yanlış hatırlamıyorsam. O karanlığın içerisinde, o zor şartlarda o madencilerimizin nasıl bir özveriyle çalıştığını yerinde gözlemledik. Biz o damarın içerisinden yürüyerek dahi geçmekte zorlanırken insanların orada bir parça taş kömürü çıkarmak için nasıl büyük fedakrlıklarla çalıştıklarını da yerinde gördük. Dolayısıyla, ben kurumumuzun tüm çalışanlarına hassaten hem Türkiye ekonomisine yapmış oldukları katkılardan dolayı hem de büyük felaketlerde milletimizin yanına hızlı bir şekilde yetiştiklerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Sayıştayımızın bulgusu üzerine ben de birkaç kelime edip ondan sonra da müsaade isteyeceğim. Sayıştay yeterli sayıda iş gücümüzün olmadığını ifade etmiş ki yeterli sayıda iş gücünün olmaması, çalışanımızın olmaması üretimde eksiklik olacağı -ki bu da Türkiye'nin bir zenginliğidir- Türkiye'nin bu zenginlikten mahrum kalacağı anlamına gelir. Aynı zamanda -ki daha önemlisi- bu maden çalışması bir ekip çalışmasıdır dolayısıyla ekibin içerisinde eksik çalışan olduğu zaman, ustanın elinin altında eksik işçi olduğu zaman bu çalışma tam anlamıyla yerine getirilmeyecek ve daha da vahimi -Allah korusun- bir iş kazasıyla karşı karşıya kalabiliriz. Bu konuda Sayıştay "Eksik alışanımız var." demiş, siz de verdiğiniz cevapta 2024 yılında bir alım yaptığınızdan bahsetmişsiniz. Bu alımlara rağmen, 2024 yılı içerisinde yapmış olduğumuz alımlara rağmen mi hâlâ eksikliğimiz var? Sorum bu.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAşKAN MUSTAFA SAVAş - Teşekkür ediyorum Sayın Kaşıkçı.

Sayın Ertuğrul, Komisyonumuza da hoş geldiniz.

Buyurun.

EYLEM ERTUğ ERTUğRUL (Zonguldak) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Komisyon yeleri, sayın milletvekillerim, Sayın Genel Müdürüm, Bakan Yardımcım, çok değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bizim bölgemiz için -Zonguldak Milletvekili olarak- Türkiye Taşkömürü Kurumunun nemi ortadadır. Buradaki istihdam da bizim için çok önemli bir istihdam kaynağıdır. Zonguldak şehri ilk kurulduğu yıllardan beri bu hep böyledir fakat son zamanlarda sürekli istihdam edilen işçi sayısının artması, norm kadronun doldurulmaması nedeniyle "TTK kapanıyor mu?" "TTK ne olacak?" soruları sürekli gündeme geliyor. şimdi, Sayıştay raporlarından da ortaya çıktığı üzere sadece üretim anlamında değil iş güvenliği anlamında da yeterli sayıda işçinin istihdam edilmesi çok kritik bir nokta ve şu anda da TTK'de işçi sayısı artık kritik işçi sayısı eşiğine dayanmış bir vaziyette.

şimdi, şunu sormak istiyorum: Sayın Genel Müdürüm, şu anki mevcut galeri yapımızı düşündüğümüz zaman, çalışma şartlarını düşündüğümüz zaman bizim kritik işçi sayımız nedir? Yani TTK'de şu kadar işçi noktası bizim için kritik bir noktadır diyebileceğimiz rakam nedir? Hangi rakamın altına indiği zaman artık biz çalışamayız, üretim yapamayız. Bir de tabii, hem üretim yapmak var, bir de açık tutmak var. Hangi rakamın altına inerse sadece açık tutabiliriz, hangi rakamın üstünde güvenli bir şekilde üretim yapabiliriz? Bunları net bir şekilde ortaya koyarsak en azından istihdam edilmesi gereken işçi sayısı da daha net bir şekilde ortaya çıkar diye düşünüyorum.

Tabii, az önce de bahsettiğim gibi bölgemizde istihdam açısından çok önemli bir kurum. Daha önceden bölgesel olarak bazı kontenjanlar tanınıyordu, işte, özellikle şu an kırsalda yaşamı daha canlandırmaya çalıştığımızı göre, bölgemizdeki ve tüm Türkiye'deki kırsal hayatı daha canlandırmaya çalıştığımızı göre işçilere işçi alımları esnasında tekrar bölgesel bir kontenjan tanınması düşünülüyor mu? Çünkü şu an kura usulüyle olduğu zaman -tabii ki takdiriniz- herkes Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ama biraz bölge insanının daha fazla istihdam edilebilmesi, bölgenin de g veren bir bölge olduğu, giderek küçüldüğü ve emekli sayısı çalışan sayısından daha fazla olan Türkiye'deki nadir illerden biri olduğu değerlendirildiğinde hatta mevcut iktidar döneminde Türkiye'de nüfusu azalan birkaç şehirden biri olduğumuzu değerlendirdiğimiz zaman biraz bölgesel anlamda da istihdamın değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bununla ilgili bir çalışma olacak mı? Çünkü bizim özellikle mesela Ereğli bölgesinde bazı köylerimiz ciddi şekilde madencilikle özdeşleşmiş durumda fakat bu insanlar dışarılarında çalışmak zorunda

kaliyorlar; bazıları bunu başarabiliyor, bazıları bunu başaramıyor. Bu işçi alımlarıyla ilgili özellikle köylere ekstra bir kontenjan sistemine geçilmesinin faydalı olacağını düşünüyorum. Bu yönde bir çalışma var mı? Yoksa da yapılmasını isteyeceğiz.

Bir diğer önemli nokta, kendi yaptığımız görüşmelerde de... Şimdi kura usulü işe alımlar oluyor fakat bedensel kuvvet ve yetenek gerektiren bir iş. Bir insanın bu yetenekleri kazanabilmesi belli bir zaman alıyor, hepsinde bunu da başaramayabiliyor bütün işçilerimiz. Şimdi, sadece kura mı doğru bir yöntem acaba? İşçilerin ne kadar fiziksel anlamda bu işi başarabileceği de önemli çünkü zaten kişi başına, işçi başına üretim miktarımız düşük. Bunu artırma planlarımız var, işte, öncelikli olarak 1 tona, ondan sonra 1 ton 250 kilografa çıkarma gibi, zaten siz de bunlardan bahsettiniz. Bunları sağlamak adına acaba bu işçilerin işe alımları esnasında tekrar bedensel yeterlilik anlamında da değerlendirilmeleri uygun olur mu sizce? Ben uygun olacağını düşünüyorum. Bu noktada herhangi bir çalışma var mı, bunu da çok merak ediyoruz.

Gene, vekilim de bahsetti, özellikle deprem anında madencilerimizin gösterdikleri üstün performans sadece ülkemizin değil dünyanın da kamuoyuna oturmuş ve kabul edilmiş bir gerçek. Bu noktada hem yeterli işçi sayımız yok, üretimimiz yetersiz diyoruz hem olası bir deprem bekliyoruz, özellikle İstanbul'da. Bu noktada madencilerimizin çok yararlı olacağı ortada, yaptıkları işler yapacaklarının garantisidir. Bu noktada, mutlaka istihdamın artırılması ve madenci sayısının artması gerektiğini düşünüyorum. Bunun da mutlaka dikkate alınması gerekiyor diye düşünüyorum.

Tabii, şimdi, burada bazı farklı durumlar da yaşadık, şöyle farklı durumlar da yaşadık: Üretimde verimlilik az diyoruz fakat yaptığımız bazı tespitlerde bazı işçilerin yer altında görevli oldukları hâlde yeterince yer altına inmediklerini biz tespit ettik. Bununla ilgili soru önergeleri de verdik. Çip sistemi olduğunu biz de söyledik önergemizde, çip sistemi var, kamera sistemi var; girilsin, bakılsın. Fakat Bakanlıktan gelen cevapta bize bir işçinin yer altında görevli olup da yer altına inmemek gibi bir ihtimalinin olmadığı söylendi. Biz de diyoruz ki: Bu işçinin kendi sosyal medya hesaplarında, mensubu olduğu partinin sosyal medya hesaplarında kendisinin mesai saatleri içerisinde dışarıda olduğu, cenazeye katıldığı veya bazı siyasal faaliyetlere katıldığı fotoğraflarla net bir şekilde ortada. Bunları araştırarak mısınız, bir müfettiş gönderecek misiniz diye sorduk. "Hayır, yok." dediler. Bu bilgiler bizde vardır, kişinin bordrosu da vardır; her gün yer altına inmiş gibi yer altına ait ödemesini de almıştır. Bunlarla ilgili önlem amaçlı bir şey düşünüyor musunuz?

Bu kişilerin siyasi saiklerle yer altına inmediklerini ve diğer işçilerin arasında da "Bana kimse dokunamaz; ben şöyle güçlüyüm, siyaseten böyle güçlüyüm." diye konuştuklarının bilgilerini alıyoruz. Aynı işçilerin soyunma, giyinme odalarında uyurken fotoğrafları da var. Mesai saati içerisinde, bırakın işçi kıyafetini, normal takım elbiseli kıyafetle bile olduğuna ait görüntüler elimizde mevcuttur. Bunların önlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Hem verimlilik düşük diyoruz hem insanları yeterince çalıştıramıyoruz. Müesseselerin üzerinde siyasi baskı olduğunu düşünüyoruz. Bunun önlenmesi gerektiğini burada not olarak ben mutlaka dile getirmek zorunda hissediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Toparlayalım Sayın Ertuğrul. Bitti mi?

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) - Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, teşekkür ediyorum Sayın Ertuğrul.

Buyurun Sayın Keskinkiliç.

DURMUŞ ALİ KESKİNKİLİÇ (Karabük) - Sayın Başkanım, Türkiye Taşkömürü Kurumunun değerli çalışanları; sözlerime başlamadan önce ben de bütün maden şehitlerimizi şükranla, minnetle yâd ediyorum, ruhları şad olsun.

Gerçekten, madencilik sektöründe çalışan insanlarımızın ne kadar zor şartlarda çalıştığı herkes tarafından malumdur. Az önce sayın vekilimiz biraz izah etti. Özellikle bu Türkiye Taşkömürü sahasını görmeden o çalışma şartlarını göz önünde hayal etmek mümkün değil. Yerin 500 metre altına iniyorsunuz, 400 metre altına iniyorsunuz hatta deniz seviyesinin altına -TTK'nin havza sahasının 3 bin kilometrekaresi denizin altında olan bir saha- iniyorsunuz. Orada, indikten sonra da kilometrelerce yürüyorsunuz ve yaklaşık -2.750 metre ayak boyumuz şu anda bildiğim kadarıyla- 2.750 metrede yürüyorsunuz içeride. 2.200 metrenin üzerinde yürüyorsunuz. Şimdi, tabii, burada en önemli iş şu...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Çalışılan panoların uzunluğu mu?

DURMUŞ ALİ KESKİNKİLİÇ (Karabük) - Evet, evet, ayak boyutları.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yoksa 300 metre mi?

DURMUŞ ALİ KESKİNKİLİÇ (Karabük) - Yok, toplamında öyle.

Şimdi, tabii, mutlaka ve mutlaka buradaki çalışma şartları gereği de yoğun işçilik yapmak zorundasınız yani emek yoğun bir şekilde çalışıyorsunuz. Türkiye Taşkömürü Kurumu da mutlaka gerekli olan işçi miktarında alım yapmak zorundadır ve buna baktığımızda da aşağı yukarı 2019'dan beri defaten alımlar yapıldı Türkiye Taşkömürü Kurumunda. Ben en son rakamlara baktığımda, 2024 ve 2025'e baktığımda, 1.439 kişinin emekli olduğunu görüyorum ama bu emekliliğin yoğun yaşandığı zaman da 2025'in ilk ayları yani 960 kişisi 2025'in ilk aylarında olmuş vaziyette. Mutlaka, mutlaka emekli olan işçilerimiz kadar işçinin temin edilmesi gerektiğine inanıyorum ve Sayın Bakanımızın bu konudaki hassasiyetine çok teşekkür ediyorum. Bu seneki yatırım programında Türkiye Taşkömürü Kurumunun emekli olan işçisi kadar işçi alması zaten yer aldı. Tabii, bunun üzerinde de bir alım olursa son derece memnuniyetle karşılırsınız çünkü bizim bölgemizdir, biz TTK'ye işçi alınmasını, Türkiye Taşkömürü Kurumuna işçi alınmasını özellikle arzu ediyoruz ve istiyoruz.

Yalnız, burada bir şeye dikkat etmek lazım; bir norm kadrodan bahsediliyor. Şimdi, bu norm kadroyla ilgili 2003'te yapılan bir çalışma var. Buradaki çalışma işte "14 bin kişi" diyor; daha sonra 2014'te yapılan bir çalışma var, buradaki çalışmada 13 bin civarında bir rakam gözüküyor; en son 2020'deki çalışma var, 10.750. Şimdi, hedeflediğimiz 3 milyon ton kömür için gerekli olan toplam norm kadro bu ama bu normun tamamını birden alma şansımız yok. Neden? Şimdi, bir hazırlık çalışması yapıyorsunuz arkadaşlar, hazırlığı yapmadan o işçiyi oraya sokamazsınız; kuyunuzu açarsınız, galeriyi sürersiniz, daha sonra bu işlemleri yaptıktan sonra da orası için gerekli olan işçiliği hesaplırsınız ve o işçiliği alırsınız.

Bizim burada çok dikkat etmemiz gereken bir şey var: İşçilik maliyetlerimiz açısından, Kurumun da mevcut finansal yapısına baktığımız vakit, biz ihtiyacımız kadar işçiyi mutlaka almak zorundayız ama şurada da şöyle bir hesap asla yapılmaz yani

"Şu kadar ton üretim, şu kadar işçi." gibi bir hesap yapılmaz. Bunun bir hesabı vardır, bu hesap konusunda da ben Kurumun çok titiz bir çalışma yürüttüğünü biliyorum; ihtiyacımız olan işçiliği hesap etmeye çalıştıklarını biliyorum, bu işçilerin mutlaka alınacağını da biliyoruz. İnşallah, biz bugünlerde de bir müjdeyi bekliyoruz halisane ama şu konuda çok dikkatli olalım yani şu hesabı bir şey hesabı gibi yapmayalım: "3 milyon ton üretim için şu kadar adam, ton başına şu." gibi bir hesap yanlışlığı... Bu işçiliğin bir hesabı var, ona göre oradaki sürdürdüğünüz galeride sizin ne kadar işçiye ihtiyacınız varsa o kadar işçiyi indirirsiniz, ondan daha fazla işçi indirirseniz iş güvenliği sıkıntınız orada oluşmaya başlar; bu da son derece dikkat etmemiz gereken bir iş.

Sayıştayın bu hesapları yaparken nasıl yaptığını, ellerindeki hazırlık safhalarını ben çok bilmiyorum yani detaylı bir rapor göremedim, onu da görmek isterim aslında; hangi galeride ne kadar eksiklerimiz var yani o neye göre hesaplanmış, onu da bir görmek lazım. Nedir bu hesap yani bu kadar işçi açığından bahsediliyor ama bu işçi açığını neye göre hesapladı? Ama ben şu anda emeklilik de görüyorum.

Bir başka konu şu -sayın milletvekilim de ifade etti- bu kura yöntemine ben de karşıyım çünkü kura yönteminde hiçbir şekilde madencilik sektöründe çalışmamış, daha önce tecrübesi olmayan insanlar kuradan çıkıyorlar, orada işbaşı yapıyorlar; adam 500 metre yerin altına indiği vakit oradaki çalışma şartlarını gördüğünde bir bakıyorsunuz ki bir haftada, iki haftada hemen işi bırakıp ayrılıyor çünkü buranın çalışma şartları ağır. Ben mutlaka ve mutlaka alınacak olan işçilerde bu kura yönteminin dışında fiziki mülakat taraftarıyım yani fiziki mülakatın yapılması, teknik mülakatın yapılması taraftarıyım çünkü buradaki işçilerin daha önce de çalışmış olması, madencilik bilmiş olması, tecrübeli olması hem Kurumun verimliliği açısından önemlidir hem de bu arkadaşlarımızın oradaki can güvenlikleri açısından önemlidir. Bu sektörde çalışmamış, en azından özel sektörde vesaire bir gayreti olmamış olanların da girmesinin kendi açımızdan da Kurum açısından da bir sıkıntı oluşturacağı kanaatindeyim.

Ben çok teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum efendim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Keskinlikliç.

Son konuşmacı olarak Sayın Dindar, buyurun.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, heyetin değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hem Türkiye Taşkömürü Kurumu hem de işletmeleri üzerinde genel bir değerlendirmeye yönelik konuşmam olacak.

Öncelikle, alın teriyle ekmeğini kazanan madencilerimizin, emekçilerin sesi olmak için burada söz kullanıyoruz.

Öncelikle, on bir yıl önce Soma'da yitirdiğimiz 301 madencimizi, Amasra'da kaybettiğimiz 43 canı rahmetle anıyorum. Bu katliamlar, alınmayan önlemlerin ve ihmallerin sonucudur. İki yüz yıldır kömür madencilik yapıyoruz ama iş güvenliği hâlâ sağlamadı. 21'inci yüzyılda bu tablo hepimizin yüzünü kızartmalıdır. Sorumlu kurumlar ve Bakanlık gecikmeksizin bu katliamların önüne geçmek için gerekli tedbirleri almalıdır.

Zonguldak'ta, Soma'da, Şirvan'da, memleketin birçok yerinde, katliamlara rağmen madenciler yerin yüzlerce metre altında canlarını ortaya koyarken 2021'de alın terleri maalesef çalındı, sahte sağlık raporlarıyla bazıları işe gitmeden yevmiye aldı. Kamuoyuna yansıyan bu skandalda kim soruşturuldu, kim ceza aldı; bu konuda bir açıklama yapılmalıdır.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Dindar, biraz daha temiz bir dil kullanalım yani "katliam" yerine kaza...

MAHMUT DİNDAR (Van) - Katliamdır, 301 insanın ölmesi bir katliamdır Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Tamam, anladım da yani "katliam" demek... "Katliam" demeyin yani biraz daha temiz bir dil kullanmaya davet ediyorum lütfen.

Buyurun, devam edin.

MAHMUT DİNDAR (Van) - 301 madencinin ölmesi ne demektir Başkanım? Dünyanın bir yerinde böyle bir şey olsa yer yerinden oynar. Orada görevli olanlar hâlâ devam ediyorlar görevlerine.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun, devam edin.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Denetimsizlik yüzünden gariban madenci eziliyor, adamını bulan köşeyi dönüyor maalesef.

Mesela, özel bir madende yakılan Afgan işçi Mohammad Nourtani'nin hakkı arandı mı? Hayır. Gariban hep gariban ama uyanıklar çalışmadan para kazanmaya devam ediyor. Buna "Dür!" demek için şeffaf bir denetim sistemi kurulsun, artık yeter diyoruz. Mohammad Nourtani'nin vebali hepimizin boynundadır.

Kaçak kömür ocakları herkesin bildiği sır ama denetim nerede? Valilikler, kaymakamlıklar, Taşkömürü Kurumu görevini neden yapmıyor? Kaçak ocaklar cirit atıyor, kimse kılını kıpırdatmıyor. Ruhsatlı ocaklarda bile katliamlar yaşanıyor. Peki kaç kurum yöneticisi yargılandı, kaç kişi hesap verdi? Hiç kimse. Soma'da, Amasra'da canlarımız gitti; sorumlular koltuklarında oturmaya maalesef devam ediyor.

Değerli milletvekilleri, kurum ve işletme yöneticilerine bakıyoruz, büyük çoğunluğu bölgemizin dışından, madencilikle alakasız. Sayın Başkan, Erzurum'dan öte madenci yok mu bu memlekette diyoruz. Bazıları 2 maaş huzur hakkı için koltukları işgal ediyor. Önemli bir bölümünün öz geçmişlerine bakın; kömürle, madenle ilgileri yok. Bu mudur liyakat? Bu mudur adalet? Madencinin canını, ekmeğini böyle mi koruyacağız?

Taşkömürü Kurumu ve işletmelerinin dağıttığı kömürler ayrı bir felaket. Yılda 2 milyon ton kömür dağıtılıyor ama ne kömür; kalitesi düşük, kükürtlü bir kömür. Bu kömürler hava kirliliğini artırıyor, halkı maalesef hasta ediyor. 2024'te Gevaş'ın köylerinde tonlarca kömür oy için dağıtıldı, hepimiz gördük. Bu mu sosyal yardım? Bu kömürler taşeronlar eliyle denetimsiz dağıtılıyor, özel bir kaçakçılığa da yol açıyor. İhale süreçleri şaibeli, yolsuzluk iddiaları ayyuka çıkmış; iktidar nerede, denetim nerede diyoruz. Kömür dağıtımında şeffaflık olmalıdır. Hangi firma ne kadar kömür aldı, nereye gitti, kim kazandı; halkımızın bunu bilme hakkı vardır.

Linyit kömürü çevreye de zarar veriyor. Türkiye'nin sera gazı emisyonlarının üçte 1'i kömürdür. Hava kirleniyor, çocuklar hasta oluyor, gelecek karartılıyor. Hükümet hâlâ kömür dağıtmakta ısrar ediyor, doğal gaz yerine kalitesiz yakıt dayatıyor. Bu, enerji yoksulluğunu çözmek değil halkı zehirlemektir. Temiz enerjiye geçmek varken neden bu çağ dışı politika devam ettiriliyor? Şeffaf denetim, adil dağıtım, çevre dostu çözümler sır değildir.

Değerli arkadaşlar, madencinin alın teri, milletin vergisi bir avuç yandaşa peşkeş çekiliyor. Türkiye kömür üretimini bu bataklıktan kurtaralım diyoruz.

Sözlerimi tamamlarken denetimler artsın, yolsuzluk iddiaları soruşturulsun, yöneticiler liyakatle seçilsin, madencinin hakkı korunsun, kamu yararı esas alınsın diyor, herkese teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Dindar.

Tabii, Sayın Dindar'ın konuşmasının son bölümünde "Kömür yerine doğal gaz teşvik verelim. Niye doğal gaz kullanılmıyor?" şeklinde bir beyanı var da ben de ilave yapmak istiyorum. AK PARTİ iktidara geldiğinde sadece Türkiye'de 5 ilde doğal gaz kullanımı varken şu anda 81 vilayetimizde doğal gaz kullanımı var.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Yirmi beş yıldır iktidardasınız Sayın Başkan, o kadar da olsun, geriye mi gidelim?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Bakın, hayır, hayır... Devam ediyor, 900'e yakın da yerleşim biriminde ve ilçede kullanılıyor. Ben sadece bir ilave yaptım.

Evet, buyurun, Sayıştayın görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Konunun Sayıştayca izlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile Amasra, Armutçuk, Karadon, Kozlu taşkömürü işletmesi müesseselerinin 2021 yılına ait 2 no.lu önerileri ile Üzülmüş Taş Kömürü İşletmesi Müessesesinin 2021 yılına ait 1 no.lu önerisi aynı mahiyette olduğundan birlikte görüşeceğiz.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğünün 2021 yılına ait 2 no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Öneri 2:

Kuruma bağlı müesseselerde metalürjik kömür üretim miktarlarının ve iş gücü verimliliklerinin artırılmaması ile birim üretim maliyetlerinin düşürülebilmesi sebebiyle dönem zararlarının artması konusunda;

Kurum satış faaliyetlerinden elde edilen satış hasılatının işçi ücretlerini dahi karşılayamadığı, Kurumun sürekli olarak zarar ettiği ve birikmiş zararların büyük tutarlara ulaştığı göz önüne alınarak dönem zararlarının önlenebilmesi için iş gücü verimliliğiyle birlikte demir çelik sektörüne yönelik metalürjik kömür üretim miktarlarının artırılması ve birim üretim maliyetlerinin düşürülmesi yönünde etkin önlemler alınması önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, yanıt için Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ MUHARREM KİRAZ - Sayın Başkan, değerli hazırun; öneri doğrultusunda üretimimizin mekanize olarak artırılmasıyla parça kömür üretimi ayrıca lavuarlarımızda yapacağımız iyileştirmelerle birlikte metalürjik kömür üretme noktasındaki çalışmalarımız devam etmektedir.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, öneri üzerinde söz almak isteyen üyemiz var mı?

DURMUŞ ALİ KESKİNKILIÇ (Karabük) - Ben varım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, Sayın Kesinkılıç, buyurun.

DURMUŞ ALİ KESKİNKILIÇ (Karabük) - Şimdi, özellikle bu konu yıllardır hep gündemde olan bir konudur. 2012'de, benim bildiğim kadarıyla Türkiye Taşkömürü Kurumunda bu mekanizasyon çalışmaları başladı ama o günkü şartlar içinde de çok ciddi bir şey elde edilemedi, mesafe elde edilemedi.

Şimdi, temel sıkıntımız şu arkadaşlar: Türkiye Taşkömürü Kurumunun havzasındaki coğrafi yapı yani oradaki yapı çok ilginç. Dünyada bu mekanizasyonla ilgili üretilen teknolojiler ile bizim yapımız arasında çok ciddi farklar var. Şimdi TTK 2012'den sonra, bundan sonra, daha sonra kendisi bu noktada birtakım çalışmalara girdi ve girdiği çalışmalarla da... Ben burada TTK'yi tebrik ediyorum, geçmiş kurumunda da TTK'yle bir iş birliği de bu konuda görüşmüştük, özellikle ATEX motorlar dediğimiz, ATEX ürünler dediğimiz ürünleri yani bir patlamayı önlemek ve patlama olduğunda koruyucu şekilde çalışabilecek makinelerin yapımı konusunda TTK büyük ilerleme kaydetti ve kendi teknolojisini üretmek gibi bir zorunlulukta kaldı. Dünyadaki teknolojik gelişmeleri takip etti ve kendi teknolojisini üretmeye başladı ve bu ürettiği teknolojiyi de Kurumda uygulamaya başladı. Ve burada da gerçekten Türkiye'de üretilmeyen birçok makine ve teknoloji TTK'nin kendi fabrikalarında, kendi iş yerinde üretilmeye başlandı. Gerçekten burada TTK yönetimini tebrik ediyorum çünkü bu, bu tip coğrafyalardaki gibi madencilik yapmak zorunda olduğunuz yerler için de önemli bir teknolojik gelişme ve ilerlemedir.

Ama burada bir şeye dikkat çekmek lazım: Şimdi, dünyadaki kömür fiyatları bir dalgalanma seyrediyor. Bakın, 2020'de kömürün tonu, tahmin ediyorum, 100 dolar civarındaydı, sonra 2022'ye geldiğimizde kömürün tonu 500 dolara çıktı yani 5 katı bir fiyat artışı meydana geldi. 2025 yılına baktığınızda da şu anda herhâlde 150 dolarlar civarında; tam rakamları bilmiyorum, yanlış bir şey de söylemek arzusunda değilim. Ama aynı şekilde, bakıyorsunuz şimdi, 2020 yılına geldiğinizde toplam işçilik maliyetini elde etmek için 34 ton kömür ürettiyordunuz ve Kurum giderlerinizin yaklaşık yüzde 30'u civarında karşılayabiliyordunuz. 2022'de kömür fiyatları yükselince bu 25 ton kömürle işçilik maliyetlerinizi karşılamaya başladınız, Kurum giderlerinizin de yüzde 50'sini karşılamaya başladınız. Ama 2025'e geldiğinde de baktığımızda burada bir hesap var, şimdi, bakıyorsunuz, 150 dolar, 57 ton kömür çıkarmanız gerekiyor ki işçilik maliyetlerinizi karşılayabilmeyi için; bununla da yaklaşık Kurum gelirlerinin yüzde 20'sini karşılıyorsunuz.

Mekanizasyon konusuna gelindiğinde, bazı yerlerde, bazı ocaklarda biz mekanizasyonu da başa alıyoruz. Şimdi, burada ne yapmanız lazım; bu maliyetlerin düşmesi, kömür fiyatları da düştüğü zaman mekanizasyonun daha ön planda olması lazım. Ama baktığımızda, şimdi, bazı yerlerde; Üzülmüş'te mesela yüzde 100 mekanize çalışabiliyoruz, Üzülmüş'in coğrafi yapısı buna müsait ama Armutçuk'a geldiğinizde, Armutçuk'ta bu mekanizasyon sistemini çalıştırmamız mümkün olmuyor, emek yoğun gidiyorsunuz ama -ortalamada- yüzde 30 gibi bir ortalamaya geldiğini biliyorum ben mekanizasyonda ve bu konudaki çalışmalar da devam ediyor.

Şimdi, burada bütün parametreleri birlikte kontrol etmek lazım. Peki, bu noktada ne yapacaksınız? Dünyada bununla ilgili farklı yöntemler de uygulandı yani işçilik maliyeti, taş kömürü çıkarılmasında, her yerde çok önemli bir rakamdır. Yani burada, Türkiye'nin tek stratejik kaynağı da burası. Türkiye, bu kaynağı bir şekilde çalıştırmak zorunda, zarar da olsa çalıştırmak zorunda ama bu zararları minimize etmemiz lazım. Bu minimizasyonda da bir değişkeni bizim kontrol etmemiz mümkün değil; dünyadaki kömür fiyatları. Dünyadaki kömür fiyatlarını biz kontrol edemediğimiz için, bu değişkeni kontrol edemediğimiz için zaman zaman zararlar da karşı karşıya geleceğiz ama ülkenin tek taş kömürü madenini de korumak, o zararlara da zaman zaman katlanmak zorundayız ve bunun da bilinmesi arzusundayım.

Ben çok teşekkür ediyorum, sağ olun, var olun efendim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Keskinlikçi.

Buyurun Sayın Yavuzylmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Evet, burada demir çelik sektörüne Türkiye Taşkömürü Kurumunun yaptığı katkıya baktığımızda görüyoruz ki yaptığı üretimin yüzde 30'unu ancak demir çelik sektörüne aktarıyor, yüzde 68'ini enerji sektörüne, yüzde 2'sini de ısınmaya veriyor. Şimdi, peki "Demir çelik sektörünün ihtiyacının ne kadarını Türkiye Taşkömürü Kurumu karşılıyor?" diye baktığımız zaman, bu seviyenin yüzde 10'ların altında olduğunu görüyoruz ve Türkiye'de taş kömürü sadece Zonguldak havzasında çıkıyor yani Zonguldak havzasından çıkan taş kömürü şu anda herhangi farklı bir yenilenebilir enerji kaynağıyla ikame edilebilir durumda değil çünkü demir çelik fabrikalarında yüksek kalorili bir kömür kullanmak gerekiyor, koklaşabilir kömür özelliğinde bir kömür olması gerekiyor ve bu kömür de Türkiye'de sadece Zonguldak'ta çıkıyor.

Şimdi, baktığımızda, öncelikle kömürün verimli bir şekilde kullanılabilmesi için üretilmesi gerekli, üretilmesi için de bir maden sahası olmalı, o sahaya yatırım yapılmalı, yeterli sayıda işçinin, mühendisin doğru ekipmanla bir araya getirilerek doğru bir iş planlamasıyla da bunu üretmesi gerekir ancak Türkiye Taşkömürü Kurumunda bu işlerin yolunda gitmediği çok açık. Böyle, biz üç yıl üst üste 3 toplantı daha yaparsak 3'üncü yılın sonunda gerçekten Türkiye Taşkömürü Kurumuyla ilgili çok olumsuz haberleri verme durumuyla karşı karşıya kalabilirsiniz.

Şimdi, bakalım, Türkiye Taşkömürü Kurumu üretim panoları uzunluğu 2024 yılında ne kadarmış? 2.743 metreymiş. Peki, ne kadarını Türkiye Taşkömürü Kurumu çalıştırabiliyor? Yüzde 28'ini, yüzde 28. Şimdi, bakın, 2022 yılı Sayıştay Raporu ne diyor? O zaman için tabii, diyor ki: "2022 yılında toplam ayak boyu 2.625 metre. Bu durum, pano ayak üretim işçisi eksikliği nedeniyle ayaklara yeterli sayıda işçi tertip edilememesinden, her iş günü ayak uzunluğunun yüzde 100'ünde üretim yapma imkânı bulunurken yüzde 64'ünde üretim yapılamadığını göstermektedir." Şimdi, ya Sayıştay doğruyu söylemiyor ya Enerji Bakanlığı yetkilileri doğruyu söylemiyor. Yani bu çalışılabilir durumda olan ve belirli bir iş planı doğrultusunda hazırlıkları yapılarak kömür üretebilecek olan bu ayak boylarında neden çalışma yapılmıyor? Soru bu, neden? Bunun yanıtını istiyoruz. Şimdi, üretmediğiniz taş kömürünün verimliliğini de çok fazla tartışmak mümkün olmuyor. Evet lavuarlarda kömürün zenginleştirilmesi belirli bir ölçüde mümkün ve gerekli ve bu konuda geçtiğimiz yıllar içinde birçok adım atıldı, Türkiye Taşkömürü Kurumu gerek kendi bünyesinde gerek hizmet alımı yoluyla bu kömürü zenginleştirmeye çalışıyor ama sorun şu ki elde kömür yok zaten. Dolayısıyla bu konuyla ilgili mutlaka adımlar atmalısınız.

Diğer taraftan, şimdi, nerede çalışıyor Kurum, ona da bir bakalım birlikte. Armutçuk Müessesesinde deniz kotunun 400 metre altı ile 560 metre altında çalışıyor, Kozlu'da eksi 300 ile eksi 630 kotları arasında çalışıyor. Üzülmüş'te eksi 50 ile eksi 300 kotları arası, Karadon'da eksi 150 ile eksi 460, Amasra'da da eksi 100 ile eksi 325 kotları arasında çalışma yapıyor. Toplam ocak açıklığı 300 kilometre yani 300 kilometre ocak açıklığında işte, metan gazı sensörüyle, çeşitli karbonmonoksit sensörleriyle, ısı sensörleriyle belirli işçileri, belirli mühendisleri bu ocak açıklığında görevlendirmek suretiyle birlikte sağlıklı bir çalışma ortamını orada yaratmanız gerekiyor.

Bakın, Kurumun nasıl kapasitesinin altında çalıştırıldığıyla ilgili çarpıcı bir örnek de bu kuyu kapasiteleriyle ilgili. Armutçuk'taki 1, Kozlu'daki 3, Üzülmüş'deki 2, Karadon'daki 3 ve Amasra'daki 1 kuyuların toplam kapasitelerine baktığımızda görüyoruz ki bu kuyular kapasitelerinin ancak yüzde 5'iyle çalışıyor. Kapasitesinin yüzde 5'iyle yani biz günde on sekiz saat bir çalışmayla yılda üç yüz gün çalıştığını düşünürsek bu kuyuların bu sürenin içinde çok düşük kapasiteyle çalıştığını da görmüş oluyoruz.

Şimdi, her ne kadar Sayın Keskinlikçi yani "Üretimin işçi sayısıyla doğrudan tek başına bir ilişkisi yoktur." dese de ve evet, tamam, doğru, tek başına sadece onunla bir ilişkisi olmasa da görüyoruz ki işçi alım oranlarına baktığımızda, 2009 yılında yapılan işçi alımı sayısı 3.060, alım yapılmadan önce 2004 yılında yıllık kömür üretimi 1 milyon 946 binken bu artarak, artarak gelmiş, 2009 yılında yani bu 3.060 işçinin alındığı yıl itibarıyla bu kömür üretimi 2 milyon 879 bin ton seviyesine çıkmış. Yani ciddi bir artış var, yüzde 50 oranında kömür üretimi artmış. Şimdi, burası önemli. Daha sonra, 2009'dan 2019 yılına kadar on yıl boyunca hiç işçi alınmamış ve işçi alınmayan bu sürenin içinde de 8.456 işçi emekli olmuş ve netice itibarıyla 2019 yılına kadar da 2009'daki 2 milyon 879 bin tonluk üretim 1 milyon 102 bin tona düşmüş. Yani işçi yoksa -bunun adını koyalım- üretim de yok, işçi sayısı azsa üretim de doğal olarak düşüyor. Her ne kadar bir mekanizasyon çalışması yapılsa da -ki bizim bölgemizde tam mekanizasyon yapmak mümkün değil, eğimli ve topoğrafik yapısı tam anlamıyla buna uygun değil- bahsettiğimiz her şey yarı mekanize. Dolayısıyla yine insan unsurunun içinde yer aldığı bir durum.

Şimdi, ben tekrar ifade ediyorum. Arkadaşlar yine "müjde, müjde, müjde" diye böyle ifade ediyorlar işçi alımını. Ya, arkadaşlar, yapmayın, bunu yapmayın. Yani emekli olan sayıyı ikame edecek kadar işçi almak yeterli değil çünkü arada işçi almadığınız bir on yıl var. Bu on yılın her yılında işçiler emekli olmuş, siz o arada hiç almamışsınız; almadığınız için de dolayısıyla bu çalışma hiyerarşisi, zincirinde, tecrübe zincirinde kopukluk var. Bu kopukluk da zaten istatistiklerde net olarak görünüyor. Beş ila on yıl arası Kurumda çalışan işçi sayısı sadece 448, yüzde 7; çok düşük bir rakam, burada bir kopukluk var. O nedenle şunu ifade etmek istiyorum: Sadece bu yıl değil, önümüzdeki yıl da bir alım programı yapılmalı ve açıklanmalı, sonraki yıl için de açıklanmalı ve işçi sayısını sadece emekli olan sayı kadar tutmak değil, artırmak yönünde de yine açıklamalar yapılmalı.

Bu konuyla ilgili yani işçi sayısının ne kadar önemli olduğuna vurgu yapacak bir boyutu daha ifade edeceğim. O da şu: Ben 2019 yılında 1.500 işçi alımı yapıldıktan sonra Enerji Bakanlığına bir dilekçe verdim yani o sayı eklendikten sonra bir dilekçe

verdim, beklenen büyük İstanbul depremi ve ülkemizin birçok bölgesinde meydana gelebilecek olası deprem felaketlerinin ardından göçük ve yıkıntı arama kurtarma faaliyetlerinde bulunup afet çalışmalarına katılabilecek Türkiye Taşkömürü Kurumundaki kurtarıcı sayısının en az 3 katına çıkarılması için de TTK'ye ilaveten 3.500 madencinin daha alınması konusunda dilekçe verdim ve bakın, o günden 2019, 2023 yıllarında belirli sayılarda alım yapıldı. O alımı yapılan ve mevcutta çalışan madencilerin kahramanlıklarıyla yani sahaya geç intikal ettirilmeleri, plansızlık, koordinasyonsuzluk, ekipmanlarıyla bir araya getirilmelerinde yaşanan sıkıntılara rağmen canlar kurtardılar. Sayın Bakan Yardımcısı burada, tabii, eline kâğıdı, kalemi alıyor, hesap kitap yapıyor; belki "Kurumun zararı şu kadar, vesairesi bu kadar; biz anca yaşatalım, ilk fırsatını bulduğumuzda da akıbetine karar verelim." belki "İpini çekelim." belki de "Böyle anca nefes alsın." diyor, onu bilmiyorum ama olası bir İstanbul depreminde şunun altını çizmek istiyorum...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama Sayın Yavuzyılmaz, niyet okumayalım, devam edelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Maraş'tan farklı olarak -ki Maraş'ta da hepimizin canları vardı, yakınları vardı, tanıdıkları vardı ama- şu salonda herkesin, ayrıca söylüyorum, hiç gözünü kapatıp arkasını dönemeyeceği kadar, belki kendi çekirdek ailesinin içinde insanlar bile o depreme yakalanabilir ve o noktada da herkes yüzünü dönüp Zonguldaklı Türkiye Taşkömürü Kurumunun madencilerine baktığında, İstanbul'da ihtiyaç olan arama kurtarmacı sayısının TTK'deki madenci sayısı ile kıyaslandığında sadece ihtiyacın yüzde 5'ini karşıladığını görür. O yüzden bir canı kurtarmak için bile şu anda TTK'ye mutlaka hem mevcut konuşulan işçi alımının yapılması, aynı zamanda da belirli bir planlama dâhilinde her yıl ne kadar işçi alınacağı konusunun açıklanması gerekir. Bunu da Zonguldak olarak, bölge halkı olarak ivedilikle bekliyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyoruz Sayın Yavuzyılmaz.

Evet, Sayıştayın önerisiyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Konunun Sayıştayca izlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğünün 2021 yılına ait 3 no.lu genel önerisini okutuyorum.

Buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - 3 no.lu Bulgu ve Öneri:

Diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ MUHARREM KİRAZ - Diğer bulgu ve öneriler yerine getirilecektir.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer bulgu ve önerilerden görüşülmesini talep ettiğiniz öneri var mı? Yok.

Böylelikle, Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile müesseselerinin 2021 yılı önerilerinin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi 2022 yılı önerilerinin görüşülmesine başlıyoruz.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile müesseselerinin 2022 yılının 1 no.lu önerilerini görüşmüştük. Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile müesseselerinin 2022 yılının 2 no.lu önerileri genel önerilerdir. Bu önerileri birleştirerek işleme alacağız.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile müesseselerinin birleştirilmiş genel önerisini okutuyorum.

Buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - 2 no.lu Bulgu ve Öneri:

Diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ MUHARREM KİRAZ - Diğer bulgu ve öneriler de yerine getirilecektir.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer bulgu ve önerilerden görüşülmesini talep ettiğiniz öneri var mı? Yok.

Önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi, geneli üzerinde görüşmelere geçiyoruz.

Geneli üzerinde söz almak isteyen üyelerimize ben söz vereceğim.

Evet, Sayın Zabun, buyurun.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyesi arkadaşlar, kıymetli kurum yöneticileri, Sayıştay temsilcilerimiz; bu konuda da ortaya konulan gayretlerden dolayı sözlerime teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Şimdi, gerçekten de çok detaylara girmeden bir iki konuya ilgili düşüncelerimi paylaşacağım. Birincisi, yani özellikle söz alan arkadaşlardan birisi -zannediyorum Sayın Ertuğrul Bey'di- "Doğal gaza neden geçilmiyor?" dedi. Şimdi, tabii, burada sizde ifade ettiniz...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yok, o söylemedi, Sayın Dindar söyledi; orada da ilave yaptık, biz de söyledik.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Dindar mı söyledi? Tamam.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Sayın Başkanım, siz de kısmen söylediniz ama şunu paylaşmak istiyorum: 1980'li yılların sonları, 1990'lı yılların başlarıydı, İstanbul Üniversitesine üniversite tahsilini yapmak için gitmiştim. Beyazıt'ta, Kumkapı'nın üst tarafında bir evde ikamet ediyorduk. Girdik, vardım, kapının girişinde sağ tarafta dikkatimi çekti, öküz başı gibi bir şey var. Böyle birkaç defa girdim çıktım ama merak da etmedim işin açıkçası "Bu neye yarıyor?" falan diye ama şekli dikkatimi çekmişti. İçeriye girdim, ocağı yakacağım, orada bir tane demir boru gördüm, baktım "Bu ne ki?" dedim yani bu arada da biz de tüpçüden tüp ısmarlıyoruz, söylüyoruz falan. Sonra, baktım ki bu doğal gaz hattı ama içinde bir gram doğal gaz yok. Bu, İstanbul'un göbeği Beyazıt, o dönem için. Daha sonra, Karagömrük'te oturduk, zaten orada hiçbir şey yoktu; Çamlıca'da oturdum, hiçbir şey yoktu, orada da hiçbir şey yoktu ama AK PARTİ iktidara geldiği günden itibaren Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde, o vizyoner duruşuyla, bugün az önce sizin de ifade ettiğiniz gibi 81 ilimizin tamamında doğal gaz var; birçok ilçemizde, neredeyse yüzde 80'inde doğal gaz var, bazı beldelerimizde doğal gaz var, doğal gaz kullanıyoruz. Şimdi, sahaya çıktığımız zaman köylerimizin de bizden doğal gaz talepleri var yani bu kadar güzel ve güçlü bir hizmeti bu ülkeye kazandırmış olmanın ne kadar gururunu yaşasak azdır diye düşünüyorum ve bugün muhalefetin de bu konuda "Doğal gaz kullanımını teşvik edin." diye bize tavsiyede bulunmuş olması da bizim bu ülkede doğal gazda nasıl bir mühür vurduğumuzu da ortaya koyuyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ayrıca üretiyoruz, sadece dağıtımını yapmıyoruz.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Evet. Yani son müjdeli haber de ayrıca bütün milletimiz gibi bizi de memnun etti. Kimi arkadaşlarımız sosyal medya üzerinden farklı şekilde karalama kampanyaları yürütmüş olsa da neticede biz bu ülke adına seviniyoruz. Öbür taraftan, yine, elbette hiçbirimiz istemeyiz, kömür maden ocaklarında yaşanan kazalardan dolayı birçok canımız gidiyor, bunlar hepimizi üzüyor milletçe ama burada özellikle "Sorumlular koltuklarında oturuyor." şeklinde bir ifade çok doğru bir ifade değil çünkü burası bir hukuk devleti ve hukuk devleti içerisinde yargı bütün olaylarda olduğu gibi, iş kazalarında ya da maden facialarında, kazalarında da aynı şekilde titizlikle gerekli soruşturmaları ve yargılamaları gerçekleştirmek suretiyle ilgililerine veya sorumlularına gerekli cezaları da veriyor; mevcut meri hukuk çerçevesi içerisinde bunları da biz görüyoruz.

Öbür taraftan, yine, özellikle yani üretimle ilgili bazı iddialar ortaya konuldu. Şimdi, şöyle bir baktığımız zaman, mesela, 2023 yılında belki üretimde 80 milyon tona bir düşüş var, evet ama biraz tüketime de bakmak lazım, tüketimde de aynı şekilde böyle bir tablo var. Mesela, 2022'de 102 milyon olan tüketimin karşılığında 120 milyon da bir üretim söz konusu. Bu, yıllara sari olarak öyle anlıyoruz ki ihtiyaca binaen değişebiliyor.

Yine, öbür taraftan, tabii, kurum verilerine baktığımız zaman, bir zarar açık ve net olarak ortada duruyor; bunun çok değişik sebepleri olabilir, işçi sebepleri olabilir ya da değişik nedenleri olabilir ama burada genellikle şöyle bir tablo var: Bu tabloda da yıllara sari olarak ben şöyle bir baktım geriye doğru, kömür üretim maliyetlerinin her zaman tüketim maliyetlerinin genel ekseriyeti itibarıyla üstte olduğunu, yukarıda olduğunu da görüyoruz. Burada, mesela, bir tane veri, 2000 yılında 50 dolar olan ton satış fiyatı karşısında üretim maliyeti 220 dolar civarında. Mesela, 95'te 45 dolar olan satış bedelinin karşısında üretim maliyeti yaklaşık 230 dolar civarında. Burada, yine, ben Sayıştayın verilerinden yola çıkarak elde ettiğim verilerden birkaç tanesini söyleyeceğim. Mesela, Armutçuk'ta 2021 yılında 3.446 TL bir üretim maliyeti var ama bunun karşılığında satış fiyatı 786 TL, hakeza yine Amasra'da 3.412 TL olan üretim maliyetinin karşısında 849 TL satış bedeli var, Kozlu'da da 2.886 TL olan üretim maliyetinin karşılığında 455 TL'lik bir satış fiyatı var. Yani burada üretim ile satış fiyatı arasında bir farklılık açık ve bariz olarak gözüküyor. Burada, tabii, bakmak lazım, dünyadaki diğer ülkelerdeki üretim ve satış maliyetlerine de bakmak lazım, tabii oradaki karşılaştırmalardan yola çıkarak yürümek lazım. Burada, hani "Zarar ediyor, bu üretimi durduralım." demek çok doğru bir yöntem, çok doğru bir yaklaşım değil çünkü ağırlıklı olarak zaten elektrik enerjisinde de kullanılıyor kömür, yakıt olarak kullanım oranları ülkemizde hayli düştü, yüzde 2'ler seviyesine kadar gerilemiş durumda yaklaşık olarak ama elektrik üretiminde hâlâ kullanılıyor. Dolayısıyla elektrik enerjisi ciddi bir ihtiyaç olarak kendini ortaya koyduğu müddetçe kömür üretimini de her ne kadar böyle göreceli zararlar olsa da sürdürmenin gerekli olduğu ortaya çıkıyor ama bütün buna rağmen üretim maliyetlerini düşürecek, satış fiyatlarını -çok fazla belirleyemiyoruz ama- üretim maliyetlerini aşağıya çekecek yöntemlere başvurmak gerekiyor diye düşünüyorum.

Bir de son olarak şunu ifade ederek sözlerimi tamamlamak istiyorum: Yanılmıyorsam veya da yanlış bilmiyorsam, özellikle son yıllarda redevans uygulamasıyla birlikte diğer bazı firmalara da kömür çıkarma yetkisi verilmiş durumda; özel sektör de madenlerden, maden ocaklarından kömür üretimini gerçekleştirebiliyor. Yani o üretim rakamlarına baktığımız zaman, üretim rakamlarında -zannediyorum az önceki kurumun üretim rakamlarında sadece kurumun kendi üretim rakamları yer alıyor, özel sektör üzerinden yapılan üretim rakamları bunun dışında- Türkiye'de total olarak baktığımız zaman üretimde bir geriye gidişin olmadığını da söyleyebiliriz diyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Zabun.

Sayın İrmez, buyurun.

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, değerli kurumumuzun temsilcileri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Öncelikle bir konuyu açıklığa kavuşturmak istiyorum: Daha önce Vakıfbank'ın denetimi sürecinde de bazı tartışmalar yaşanmıştı. KİT Komisyonunun teknik bir Komisyon olduğu, burada siyaset yapılmaması gerektiği yönünde hem iktidar milletvekillerinden hem de Komisyon Başkanımız tarafından uyarılmıştı. Bizler burada kamuya ait teşebbüsleri yurttaş adına denetlemekle elbette ki yükümlüyük, kamu yararını gözetmek temel ilkimizdir. Burada harcanan paralar ve kurumların izlediği politikalar iktidarın yönetim anlayışının bire bir yansımasıdır. Bu denetimlerin yeterli olup olmadığı ise tabii ki ayrı bir tartışma konusudur. Bizim eleştirilerimiz kurumların yönetim anlayışına yöneliktir ve esas muhatap tabii ki iktidardır. Tenkitlerimiz kurum müdürlerine ya da şahıslara değil onların uygulamalarına ve bağlı oldukları siyasal tercihlere yönelik olabilir. Eleştirilerimizi kişiselleştirmek ve polemik konusu hâline getirmek de tabii ki doğru olmamalı. Hepimiz burada politik kimliklerimizle bulunuyoruz, partilerimizin duruşunu ve bize oy veren insanların, temsil ettiğimiz halkın ideolojik konumlanışını yansıtıyoruz. Teknik denilen şey bizzat halkın vergileri ve kamu kaynakları olmalıdır diye düşünmekteyim.

Şimdi, burada Türkiye Taşkömürünün 2021-2022 Sayıştay denetim raporlarını üst komisyonda tartışıyoruz. Kamuoyuna da yansıyan ve Sayıştay raporlarında ayrıntılı biçimde yer verilen hayatî bir sorunu; iş kazalarını ve meslek hastalıklarının bir kez daha sizlerin ve halkımızın dikkatine sunmak istiyorum:

Türkiye Taşkömürü Kurumu başta olmak üzere kamuya bağlı maden işletmelerinde yaşanan iş kazaları ne yazık ki her geçen yıl artmaktadır, mekanize kazı sistemiyle çalışan diğer maden sahalarına kıyasla iş kazalarının sayısı çok daha yüksektir. Bu kazaların nedenlerine bakıldığında, kurum bünyesinde ciddi bir tecrübeli işçi eksikliği olduğu açıkça görülmektedir. Yani yalnızca bir iş güvenliği ihmalinden değil, aynı zamanda emek gücüne de gereken değerin verilmemesinden kaynaklı bir sorunla karşı karşıyayız.

Öte yandan, iş kazalarıyla birlikte meslek hastalıklarında da tehlikeli bir artış söz konusudur. Kuruma bağlı 5 ayrı işletme müdürlüğünde pnömokonyoz vakaları giderek çoğalıyor. Bu, madencilerin yıllarca zararlı tozlara maruz kalmasıyla ortaya çıkan ciddi bir hastalıktır ancak hâlâ gerekli önlemler alınmamakta, işçilerin sağlığı sermaye birikiminin gölgesinde kalmaktadır.

Değerli arkadaşlar, redevans usulü sözleşmeler de bu tablonun bir diğer maalesef karanlık yüzüdür. TKİ'nin de işletemediği sahaları özel şirketlere devretmesiyle birlikte bu alanlar âdeta bir denetimsizlik cennetine dönüşmüş, taşeronlaştırmanın ve güvencesizliğin merkezi hâline gelmiştir. Firmalar, işçi sağlığı ve güvenliğini hiçe sayarak kâr hırsıyla hareket etmektedir. Denetim yapıyor yönündeki resmî açıklamalar ise ne yazık ki Amasra'da yaşanan faciayı ve diğer maden kazalarını engelleyememiştir. Bu açıklamaların artık yurttaşın vicdanında hiçbir karşılığı yoktur, inandırıcılığı da kalmamıştır. Çevresel yıkımı da göz ardı etmemek gerekiyor. Redevans sahalarında sadece işçiler değil, doğa da sömürülmekte, ekolojik yıkım derinleşmektedir. Bu sahalarda aynı zamanda kayıt dışı üretim ve satışların yapıldığı Sayıştay raporlarına da yansımıştır.

Amasra'da yaşanan facia hepimizin yüreğini dağladı, 43 maden işçisi yaşamını yitirdi, emekçiler çalışırken hayatlarını kaybetti. Şimdi, sormak istiyorum: Bu acıdan gerçekten ders çıkarabildik mi? TTK Genel Müdürlüğü Sayıştay tarafından tespit edilen eksiklikleri gidermek için neler yaptı? Yeni Amasra facialarını önlemek için somut hangi adımlar atıldı?

Yine, Sayıştay raporlarında Türkiye Taşkömürü Kurumu bünyesindeki Armutçuk, Karadon, Üzülmüş, Amasra ve Kozlu müesseselerinde üretim ayaklarında yeterli işçi bulunmadığı, redevans usulünün kurumu zarara uğrattığı, metalurjik kömür üretiminin artırılmadığı, iş sağlığı ve güvenliği hükümlerine uyulmadığı, norm kadro eksikliği yaşandığı ve meslek hastalıklarında ciddi artış olduğu net bir şekilde Sayıştay raporlarında da tespit edilmişti.

Tüm bu sorunlar karşısında kurumun Covid-19 pandemisi bahanesinin arkasına sığınması ne kamuoyunu ne de bu ülkenin emekçilerini tatmin etmektedir. Bu sorunların çözülmesi için geçici cevaplar değil, köklü bir zihniyet değişimi ve kamucu bir yaklaşımla hareket edilmesi gerekmektedir diye düşünüyoruz. Bizler diyoruz ki: İş kazaları kader değildir, meslek hastalıkları önlenabilir. Madenlerdeki her ölüm, her hastalık önlenmemiş bir cinayettir. Kamu kurumları halkın malıdır, özel şirketlerin kâr alanı değil, taşeronluk ve güvencesizlik değil, kadrolu ve güvenli istihdam esas alınmalıdır. İşçinin, emekçinin canı bu ülkenin en kıymetli değeridir ve biz bu değeri korumak için buradayız.

Sayın Genel Müdüre sormam gereken bazı sorular da var: Türkiye Taşkömürünün ısrarla zarar ettirilmesi bir tasfiye politikası mıdır? Kurumun hazine üzerindeki yükünü azaltmak için hangi yapısal adımlar atılmaktadır? İşçi açığına rağmen neden personel alımı yapılmamaktadır? Norm kadro çalışması ne aşamadadır? Redevans sahalarında kamu zararı doğuran firmalara yönelik ne tür yaptırımlar uygulanmıştır? Yüksek kaliteli kömürün sanayi yerine sosyal yardıma yönlendirilmesi kamu zararı doğurmuyor mu?

Teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın İrmez, teşekkür ederim.

Sayın Ertuğrul, buyurun.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, Sayın Genel Müdürüm, son dönemde bazı müesseselerin kapatılacağına dair yazılar geldiğine ait basında, medyada şeyler yaşadık. Öncelikli olarak Mart 2024'te Armutçuk müessesesine MAPEG Genel Müdürlüğü tarafından bir yazı geldiği, burada ciddi bir iş güvenliği sıkıntısı olduğu ve bu nedenle buradaki üretimin durması gerektiğine dair bir yazı geldiği açıklandı. Daha sonra, hızlı bir şekilde bu eksikliklerin olmadığı, giderildiği ancak uygun zamanda raporlama yapılmadığı için bu yazının geldiğine dair bir açıklama geldi. Yine, çok yakın zamanda, daha geçtiğimiz hafta içerisinde bu sefer de Kozlu, Üzülmüş ve Karadon müesseseleriyle ilgili bir kapatma kararı geldiğine dair bir haber ortaya çıktı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müfettişlerinin yaptıkları incelemeler sonrasında bunun ortaya çıktığı ve bu eksiklikler tespit edildiği için kapanması gerektiğine dair, yanlış bir ifade kullanmayayım, üretimin durdurulması gerektiğine dair bir yazı geldiği ifade edildi fakat tekrar aynı şekilde, çok kısa süre içerisinde bu eksikliklerin çok önemli olmadığı sendika tarafından yapılan açıklamada özellikle... Şöyle bir ifade kullanılıyor Sendika Başkanı tarafından yapılan açıklamada: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müfettişlerinin Türkiye Taşkömürü Kurumuna ait maden ocaklarında tespit ettiği eksikliklerin üretime engel olmadığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müfettişlerinin bazı müesseselerde üretimin geçici olarak durdurulmasına yönelik hazırladığı raporlarla ilgili Ankara'da toplantı yapıldığı ve burada Üzülmüş, Karadon ve Kozlu müesseselerine ait ocaklarda iş sağlığı ve güvenliği gerekçesiyle geçici üretimi durdurma kararının kamuoyuna yansıdığı belirtilmiş ve toplantı sonrasında da üretime devam edilmesi yönünde karar alındığı ortaya çıkmış. Şöyle bir ifade kullanılıyor: "Raporlarda belirtilen hususların kurumda acil olarak üretimi durdurmaya yönelik risk taşımadığı, işçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatına uygun tedbirlerin alınmakta olduğu, ek önlemlerin ise kısa sürede uygulanacağı ifade edilmiştir."

Şimdi, burada ister istemez önce, zamanında yazılmamış bir rapor nedeniyle bir müessese hakkında bir sıkıntı, orada da eksiklikler tespit edildiği, aslında bu eksikliklerin giderildiği ancak bildirilmemesi nedeniyle böyle bir karar alındığı... E, şimdi, geçtiğimiz hafta içerisinde tekrar gene -ifadeden anladığım- "Eksiklikler var ama çok önemli eksiklikler değil, üretimi engellemeye ve durdurmayı gerektiren bir engel değil." deniliyor.

Şimdi, benim anlamadığım nokta şu: Sürekli iş güvenliğiyle ilgili eksikliklerin olduğu, özellikle yeterli personel sayısının olmaması nedeniyle Sayıştay raporlarında da ve araştırma komisyonlarının ortaya koyduğu raporlarda da ortaya çıkan bir

gerçeklik varken bu yazılar neden gelmeye devam ediyor, neden bunlar medyada yer alıyor? İster istemez insanlarda, bölge halkımızda ve bizde de tabii ki doğal olarak soru işaretleri oluşuyor. Yani bu eksiklikler gerçekten var mı; vardı, tespit edildi, giderildi mi; yeterince giderildi mi veya bir infial oluşmaması adına siyaset devreye girip bu raporlar yumuşatıldı mı, yok mu sayıldı, bunu merak ediyoruz.

Kurumun özelleştirmeye gideceğine yönelik spekülasyonlar var, bunlar ister istemez kurum çalışanlarını da yöneticileri de bölge siyasetçileri olarak bizi de tabii ki yıpratıyor ve kafamızda soru işaretleri oluşturuyor. Bu eksikliklerin giderilmesiyle ilgili bir sıkıntı var mı? Ne tür eksiklikler tespit edilmiştir? Niye böyle bir rapor ortaya çıktı? Yeterince giderildi mi? İş güvenliğini tehlikeye sokacak herhangi bir seviyede bir eksiklik var mıdır? Bunları bir cevaplarınız sevinirim.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Ertuğrul.

Sayın Tahtasız, buyurun.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Başkan, Sayıştayın kıymetli yöneticileri, Sayın Genel Müdür ve değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, 6 Şubat depreminde gece gündüz demeden günlerce çalışan, onlarca vatandaşımızın hayatını kurtaran tüm madencilerimizi kömür karası gözlerinden öpüyor ve her birine ayrı ayrı minnetlerini sunuyorum.

Yine, 14 Ekim 2022 tarihinde Amasra maden ocağında meydana gelen kazada yaşamını yitiren 43 madencimizi ve diğer tüm madenlerde hayatını kaybeden madencilerimizi rahmetle, minnetle anıyorum, ailelerine bir kez daha sabırlar ve başsağlığı diliyorum.

Amasra maden ocağında yaşamını yitiren madencilerimizin aileleri için neler yaptınız, bunları merak ediyoruz. Bu madenci ailelerine sadece tazminat mı ödediniz, ödediğiniz tazminatların tutarı neydi, belirtirseniz sevinirim. Maden ocaklarındaki iş kazalarını önlemek için ne gibi çalışmalarınız var? Tabii, iş kazalarını kader olarak gören ve bu işin fitratında var anlayışınızı değiştirip iş gücünden kaynaklanan bu kazaları önlemek için bir çalışma yapacak mısınız yoksa hâlâ bu işin fitratında var anlayışı devam edecek mi, bunu da merak ediyoruz. Buna göre kutsal bir görev yapan, bu maden ocağında çalışan, kaza ve başka sebeplerden yaşamını yitiren madencilerimizin şehit olarak kabul edilmesi, ailelerine maaş bağlanması gerekmektedir diye düşünüyoruz. Böyle bir çalışmanız var mı, bununla ilgili bilgi verirseniz sevinirim.

Sayın Genel Müdür, bir de 2022 Bulgu 1'de yer alan konuya değinmek istiyorum: Bu kadar da olmaz dedirten, yirmi yıldır devleti zarara uğratan bir bulguyla karşı karşıyayız. Maalesef, baktığımız zaman, haksız rekabet var, haksız zenginleşme var. Sayıştay, 2017 yılından itibaren raporlarında bunu uzun uzun, detaylı anlatıyor; okudukça hayrete düşüyorsunuz, nasıl olur diye merak ediyorsunuz ve bunu herkesin açıp okumasını tavsiye ediyorum.

Özetle bahsetmek gerekirse, Amasra B sahasında redevans usulüyle işletilmesine yönelik sözleşme 2005'te imzalanıyor, 2006 yılında da firmaya yer teslimi yapılıyor. İhale şartnamesinde işin hazırlık süresinin en fazla doksan altı ay olabileceği belirtilirken, ihaleye giren firma "Ben bu işi otuz altı ayda yaparım." deyip tüm rakiplerinden sıyrılarak ihaleyi alıyor, buraya kadar normal. Hattat AŞ isimli bu firma mahkeme ve çeşitli yöntemlerle işi uzata uzata bugünlere kadar getiriyor. İhale sözleşmesinin imzalandığı 15 Nisan 2005 tarihinden bu yana dolu dolu yirmi yıl oldu. Normal şartlarda işin süresi geçen ay dolacaktı ve bu firma taahhüt ettiği şekilde 56 milyon ton kömür çıkaracaktı ama maalesef bir arpa boyu dahi yol alınmadığını görüyoruz. 56 milyon ton taahhüde karşılık yirmi yılın sonunda yalnızca 118 bin 976 ton kömür çıkarabildiğini öğreniyoruz; 56 milyon ton nerede, 118 bin 976 ton nerede! Verdiği taahhüdün yalnızca yüzde 0,21'ini yerine getirmiş, yani yüzde 1'i bile değil; sapma oranı yüzde 99,79 yani bu iş Zafer Havalimanı'ndaki yolcu sayısındaki sapmaya dahi bizi hayranlıkla baktırıyor, orada bari birazcık sapma normaldi! Ortada ne para var ne de kömür var, yalnızca devletin büyük bir zararı var, en başta bilinçli ya da bilinçsiz şekilde yanlış ellere teslim edilen bir ihale var. O dönemki yönetim bu işin hazırlık sürecinin otuz altı aydan çok daha fazla süreceğini bilmiyor muydu? Şartnameye doksan altı ay yazıyorsunuz, firma "Ben otuz altı ayda yaparım." diyor ve işi alıyor. Bunun mümkün olmayacağını sizin yetkilileriniz bilemiyor muydu? Oradaki çalışan yetkililer yine bazı bankalara aldığınız güreşçilere mi benziyor yani konuyla alakası olmayan yöneticiler mi bu işleri yapıyor? Üstelik İstanbul Teknik Üniversitesi ve Polonya Kopex firması ise bu işin hazırlık sürecinin altı ila on bir yıl arasında olduğunu da belirtiyor. Buna rağmen otuz altı aylık hazırlık süreci kabul ediliyor ve bahse konu firmaya haksız zenginleşirmenin önünü açıyorlar. Sadece hazırlık süreci ve birinci üretim yılından doğan alacağımızın tutarı 427 milyon 723 bin TL. Ne alacaklarınızı tahsil edebiliyorsunuz ne de kömür alabiliyorsunuz; mahkeme kapılarında resmen sürünüyoruz.

Konuyla ilgili bazı sorularım olacak, bunlara açıklıkla yanıt verirseniz sevinirim: İhaleyi alan Hema Endüstri olarak anılan, sonrasında ismini Hattat Enerji olarak değiştiren firmanın sahipleri kimlerdir? Bu kişilerin haksız zenginleşmesine yol açan ve kurumda o dönem görev yapan isimler kimlerdir? Hazırlık sürecinin otuz altı ayda tamamlanamayacağını bile bile ihaleyi bu firmaya veren o dönemki yöneticiler hakkında bir soruşturma açılmış mıdır; açıldıysa soruşturmanın sonucu ne olmuştur? Hema Endüstri veya Hattat AŞ isimli firma bahse konu ihale öncesinde ve sonrasında Kurumdan başka ihaleler de almış mıdır? Bu ihalenin verildiği tarihten bu yana kadar Kurumun güncel toplam zararı, karşı taraftan toplam alacağı ne kadardır? Kurumun yıllık üretimi düşünüldüğünde oluşan zararın 3 milyardan fazla olduğu iddiası doğru mudur? Sözleşmenin süresinin Nisan 2025 tarihi itibarıyla bitmiş olması gerekiyor. Sözleşmenin gereğini yerine getirdiniz mi yoksa mahkeme sürecini mi bekliyorsunuz? Bahse konu firmadan alacaklarınızı nasıl tahsil edeceksiniz? Teminat mektubu veya ipoteğiniz var mı?

Sayın Genel Müdür, Meclisten geçen bir torba yasayla "Türkiye Taşkömürü Kurumu ile Türkiye Kömür İşletmeleri uhdesinde bulunan maden ruhsatlarını işletmeye, işletmeye, bunları bölerek yeni ruhsat talep etmeye ve bu ruhsatları ihale etmeye yetkilidir." hükmü getirildi. Bu sürecin ardında da Kurumun anonim şirkete dönüştürülerek özelleştirileceğine dair çok sayıda iddia var. Kurumun anonim şirket olmasına veya özelleştirilmesine yönelik bir çalışma var mı? Bunu burada bizlere açıkça söylerseniz, rica ediyorum.

Sunumunuzda 19 taş kömürü, 2 kuvars kumu, 1 adet boksit ve 1 adet kil sahası olmak üzere 23 sahanın redevans yoluyla özel sektör tarafından işletildiğini söylediniz. Günümüz itibarıyla Kurumunuzun sahalarını işleten özel sektör firmalarından

alacağınız var mıdır; varsa hangi firmalardan ne kadar alacağınız vardır ve alacaklarınızın toplam tutarı nedir? Bu yıl veya sonraki yıllarda yeni sahaları özel sektörün işletmesine açmaya yönelik bir planınız var mıdır?

Bulgularda Amasra, Armutçuk, Kozlu, Üzülmaz ve Karadon Müesseselerindeki zararlardan bahsediliyor. Bu anlamda Genel Müdürlük ve beş müessesesinin 2024 yılı kâr veya zararı ne olmuştur? Zarar ettiği için kapatılması veya özel sektöre devredilmesi planlanan müesseseniz var mıdır?

Bildiğim kadarıyla kömür yıkama, zenginleştirme işlemlerini özel firmalara ton başına dolar üzerinden yaptırıyorsunuz. Doların son yıllarda hızla arttığı ve 38 lirayı geçtiği düşünülürse yıkama ve zenginleştirme işinden de zarar ediyor musunuz? Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın özellikle Türk lirasına dönük çağrısına rağmen dolarla çalışmaya devam ediyor musunuz? Kurumda doğrudan temin veya ihale yoluyla hangi işleri döviz üzerinden verdiniz? Dolarla ihale edip TL'ye çevirdiğiniz sözleşme sayısı kaçtır? Son beş yılda döviz üzerinden verilen ihaleler nedeniyle kurdan kaynaklı olarak toplamda ne kadar zararınız oldu? Döviz üzerinden verdiğiniz ihalelerde son beş yılda toplamda ne kadar ödeme yaptınız? Bu konulara açıklıkla bir cevap verirseniz teşekkür ediyorum.

Şimdi, az önce de Sayın Başkan, bu doğal gazla alakalı konuşuldu; 81 ilde, hatta ilçelere, hatta beldelere doğal gaz gitti. Evet, benim de Çorum ilimde, 2018 ve 2023 seçimleri öncesi AKP milletvekilleri, özellikle söylüyorum ilçe olarak da bizim Bayat, Uğurludağ ilçelerimizde ve birçok ilçede gittiler, sanki AKP Hükûmeti doğal gazı o ilçelere getiriyormuşçasına, özel sektörün getireceği doğal gazı kendileri getiriyormuşçasına söz verdiler. Fakat oradaki özel şirket belediyelerle şu taahhünameyi işletiyor: "Ben doğal gazı getiririm ama bir taahhüname; üst yapıları siz yapacaksınız." Şimdi, Bayat'ta ve Uğurludağ'da bir iki sokağa doğal gaz geldi ama maalesef diğer sokaklara doğal gaz gitmiyor. Diyor ki: "Burada abone sayısı az artı burada asfalt var, burada kaldırım var; bu asfaltı belediye kazsın, ben o zaman geçiririm doğal gazı."

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - BOTAŞ geldiğinde tekrar bunu ifade edersiniz Sayın Tahtasız.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Evet. Yani burada arkadaşlar dedi ya "Beldelere kadar gitti." Beldelere kadar gitti, söz verdiniz ama beldelere giden doğal gaz maalesef vatandaşın ocağında yanmıyor.

Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Tahtasız.

Sayın Keskinkılıç, buyurun.

DURMUŞ ALİ KESKINKILIÇ (Karabük) - Sayın Başkanım, Türkiye Taşkömürü Kurumunun kıymetli yöneticileri; sizleri tekrar selamlıyorum.

Yine daha önce de ifade ettim ama tüm maden şehitlerimizi bir kere daha minnet ve şükranla yâd ediyorum.

Ben, kendi bölgemde olan bir kurum olduğu için burada bazı şeyleri kayıtlara girmesi açısından ifade etmek istiyorum: Bizim bölgemiz ülkemizin tek taş kömürü havzası olan Zonguldak bölgesinde; eski adıyla Havza-i Fahmiye'de yani bugün Zonguldak, Bartın ve Karabük Yenice'yi kapsayan bölgede çok çile çektik. Bu kaynağımızı ayakta tutmak adına Osmanlı İmparatorluğu döneminde birinci mükellefiyeti yaşadık, 1940 yılında Millî Korunma Kanunu'yla beraber ikinci mükellefiyeti yaşadık. Mükellefiyet nedir? Mükellefiyet, 18 yaşından itibaren hangi erkek varsa zorunlu çalışmaya tabi tutulmadır. 1940 ile 1947 arasında bizim işaretli köylerimizdeki, Havza-i Fahmiye'de bulunan köylerimizdeki her erkek zorunlu çalışmaya tabi oldu.

İnanılmaz acılar yaşadık, inanılmaz ıstıraplar yaşadık; insanlar köylerinden jandarmayla toplandı, kırk beş gün madenlerde zorunlu olarak çalıştırıldı ve mükellefiyetten kurtulmak için baltayla parmaklarını kestiler arkadaşlar. O zaman biz mükelleflere para da verilmezdi, mükellefin parası puldu; içi delikli bir pul verirdiler üzerinde "EKİ" yazan, o pullarla da maaşınızı alamazdınız; "Ekonomi" derlerdi -dedelerimiz anlatır- o paraları orada harcamak zorundaydınız. Biz, bu acıyla bu ocağı ayakta tuttuk, bu sıkıntıları çektik bu bölgenin insanları olarak. Türküler çıktı "Mükellefin parası puldur, çoluk çocuğu yetimdir, eşi duldur." diye. O günün şartlarında kırk beş gün madenlere geliyordunuz ve barakalarda yatmak zorunda kalıyordunuz; bu acıların hepsini yaşadık. Zaman zaman filmlere de böyle kısaca konu oldu. "Germinal" diye bir kitap var, orada anlatılanlar bunun yanında hikâye kalır. Tabii, bu arada bununla ilgili birçok kitap da yazıldı.

Bu bölge, bu ülkenin en önemli kaynağını ayakta tutmak için büyük bir mücadele verdi, büyük bir azim ve kararlılık gösterdi. Osmanlı'da Kâbe'nin kandillerinde yanan gazı bile buradaki insanların emeğiyle ödedik. Yine, İkinci Dünya Savaşı'nın en karanlık günlerinde o zorunlu çalışmayla bu ocakları ayakta tuttuk ve bugün de tutmaya devam edeceğiz; Türkiye Taşkömürü Kurumu asla ve asla özelleştirilmeyecek. Bu bölgenin insanı yine aynı şekilde, aynı kararlılıkla, aynı feragatle çalışır ve bu ocakları çalıştırmaya devam eder.

Evet, dünyadaki kömür fiyatlarının dalgalanmalarından dolayı zaman zaman zararlarımız söz konusu olabilir; bunlar, bu stratejik kaynağı elimizden çıkarmamız için bir sebep değildir çünkü dünyadaki konjonktür devamlı değişiyor ve değişen bu konjonktür içinde bugün temin ettiğiniz kömürü yarın temin edemeyebilirsiniz. Hem demir çelik sektörünüzün hem de sanayi sektörümüzün temel girdisi taş kömürüdür; başka bir kömür kaynağınız yok, başka bir karbon kaynağınız yok.

O yüzden de ben kurumda yapılan çalışmaları biliyorum ve yakinen de takip ediyorum. Gerçekten o zor şartlar içinde birtakım iyileştirmelerin yapıldığını ve yapılmaya çalışıldığını, ne kadar özveriyle mücadele edildiğini biliyorum. İşçi güvenliği konusunda neler yaşadığımızı biliyoruz, o yerin altındaki çalışma şartlarını da biliyoruz; bunların gerçekten zor olduğunu da biliyoruz. Orada her kaybettiğimiz can bizim canımızdır, biz hâlâ maden şehitlerimizi anmaya devam ediyoruz.

O yüzden, ben burada Kurumumuzun çok ırselenmemesi gerektiğine inanıyorum. Bu Kurumu korumamız gerektiğine inanıyorum, bu Kurumu ayakta tutmamız gerektiğine inanıyorum. Zarar da etsek bizim taş kömürümüz, bizim kömürümüz bu. Bizim kömürümüz Türkiye sanayisinin temel girdisidir, demir çeliğin temel girdisidir.

O yüzden, ben hepinize teşekkür ediyorum. Buradan bir kere daha bütün maden şehitlerimize ve bütün madencilerimize... Alınlarındaki kara, kömür karası; böyle kazanılır ekmek parası.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Keskinkılıç.

Buyurun Sayın Polat.

MAHİR POLAT (İzmir) - Sayın Başkanım, Taşkömürü Kurumunun değerli yöneticileri, Kıymetli Bakan Yardımcısı, değerli milletvekilleri arkadaşlarım; öncelikle, Komisyonumuza hoş geldiniz.

Ben ana konulara girmeden önce birkaç şeyi kayda geçirmek isterim: Bir kere, küresel iklim krizi sebebiyle ülkelerin iklim kongrelerinde verdikleri niyet mektupları vardır, beyanları vardır. Türkiye de 2053'te emisyonu sıfırlayacağına dair bir beyan vermiştir. Bu doğrultuda, kömürden çıkmayla ilgili de bir planının olması gerektiğini, kömür dışında da başka enerji kaynaklarının, temiz enerji kaynaklarının, yenilenebilir enerji kaynaklarının Türkiye'nin önünde hızlıca gitmesini kayda geçirmek isterim.

Bir diğer konu: Şimdi, arkadaşlar doğal gaz meselesini tartışıyorlar. Dünya uzayda madencilik arayışına girmişken bizim bugün hayatın doğal akışında bir gereklilik olan doğal gaz üzerinden bir siyaset yapmayı doğru bulmadığımı söylemek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, bu maden şehitlerini de anıyorum. Maden işçilerimizin depremler boyunca vermiş oldukları insanüstü gayretleri de buradan, hepinizin önünde -hiçbir yerde söyleyememiştım- şükranla yâd ediyorum, hepsine teşekkürlerimi iletiyorum.

Türkiye Taşkömürü Kurumu üzerine konuşacağız. Bence en önemli konu iş güvenliği ve iş kazaları. Genel Müdür sunuş konuşmasının başında kazalarda gerekli tedbir ve önlemin alınmamasından dolayı hayatını kaybeden madencilerimizi rahmet ve minnetle anarak başladı fakat bu işin kaderinin bu olmadığını hepimiz biliyoruz. Sayıştay raporuna baktığımızda 2021 yılında 2.960 kazada 1 işçinin hayatını kaybettiği, 2.960 işçinin yaralandığı; 2022 yılında 3.035 kazada Armutçuk'ta 1 işçi, Amasra'da 42 işçi olmak üzere 43 işçinin hayatını kaybettiği, 3.068 işçimiz de yaralanmış; 2023 yılında meydana gelen 2.366 kazada 1 işçinin Armutçuk müessesesinde, 1 işçinin de Üzülmüş müessesesinde, 1 işçinin de Karadon müessesesinde olmak üzere 3 işçinin hayatını kaybettiği, 2.373 işçinin yaralandığı; Kurumda üretim faaliyetlerinde iş kazalarının sürekli arttığına dikkat çekiliyor. Zaten mali durumu iyi olmayan Kurumun kazalara ve meslek hastalıklarına ödediği tazminatlar Kurumun giderini daha da arttırmaktadır.

2022 yılı içerisinde Çalışma Bakanlığı iş müfettişleri tarafından yapılan denetimlerde Armutçuk'ta 14, Kozlu'da 3, Üzülmüş'de 7, Karadon'da 21 ve Amasra'da 3 olmak üzere toplam 48 eksik tespit edilmiş. Bunlar özel işletmelerde olsa "Firmaların kâr hırsı, ekonomik kaygılar, az personel istihdamı gibi nedenlerden kaynaklanıyor denilebilirdi." ama bu bir kamu kuruluşunda ifade edilebilecek bir durum değil. 2023 yılı içerisinde Çalışma Bakanlığının iş müfettişleri yine denetimlere geliyor; Armutçuk müessesesinde 14, Kozlu müessesesinde 21, Üzülmüş müessesesinde 19, Karadon müessesesinde 6 olmak üzere toplam 60 adet eksiklik tespit ediliyor. İşin daha da endişe verici tarafı bu eksikliklerin 12 adedi bir önceki yıl tespit edilen ve hâlâ giderilmeyen eksiklikler,

Ekonomik kaygı zaten gütmüyorsunuz, raporlar da açık bir şekilde belli; her yıl zarar ediyor. Buradaki durum görev ihmalinden kaynaklı, yanlış kullanım ve hatalı politikalar izlemenin bir sonucu yani göz göre göre kazalara davetiye çıkarılıyor diyebiliriz. İnsan hayatı hiçbir şekilde hafife alınmaz, ihmal sonucunda kaybedilemez ve bunun hesabını ne bu dünyada ne öbür dünyada hiçbirimiz veremeyiz. Bu bağlamda, son on yılda meydana gelen kazaların kaç denetim eksikliğinden veya alınmayan önlemlerden dolayı yaşanmıştır? 2023 yılında tespit edilen ve 2024 yılında da yerine getirilmemiş olan eksiklikler var mıdır? Denetimlerde bulunan eksikliklerin giderilmesinde sorumlulukları bulunan yetkililer hakkında herhangi bir idari işlem ya da soruşturma başlatılmış mıdır, başlatılmadıysa nedeni nedir? 2024 yılında iş güvenliği müfettişlerin tespit ettiği eksiklik sayısı kaçtır? Bunlardan kaç önceki yıllarda tespit edilmiş ve yerine getirilmemiş eksikliklerdir?

Diğer bir konu, Kurumun yeterli sayıda personelinin olmaması. Bu durum aslında Kurumun kronik bir sorunu hâlinedir. 2021 ve 2022, 2023 yılı raporlarının tümünde var. Raporları incelediğimizde Kurumun ihtiyaç duyduğu işçi sayısı 10.750 kişi fakat gerek emeklilik gerekse Kurumun atama taleplerinin kabul edilmemesi ve diğer nedenlerden dolayı sayı sürekli azalıyor. 2022 yılında 3.414 işçi açığı varken bu rakam 2023 yılında 3.695 kişiye yükselmiş. Sunuş konuşmanızda anlattığınız 1.906 kişi ilave personel alınmış. Bu durum önemli çünkü sayının yetersizliği iş güvenliği açısından ciddi bir risk oluşturuyor ve üretimde aksamalara neden oluyor. Bu bağlamda, işçi alımı konusunda neden bu kadar geç kalınmıştır? İşçi eksikliklerinden dolayı göçük ve ocak yangını gibi kaç adet kaza meydana gelmiştir? Bugün itibarıyla alınması gereken işçi sayısı kaçtır?

Yine bir diğer konu, personel eksikliğiyle bağlantılı olarak iş gücü verimliliğinin artırılmaması ile üretim maliyetlerinin düşürülebilmesi sebebiyle kurumun zararının artması. Kurumun yaptığı üretim sonucu sağlanan gelirin işçi ücretlerini dahi karşılamadığı ve birim maliyetlerinin düşürülemediği, bunun sonucunda da doğal olarak Kurumun zararının azaltılmadığı ortada. Bunun en büyük sebebi ise az önce de bahsettik, işçi eksikliği ve buna bağlı olarak üretim miktarının düşük olması. Bu durum da Kurumun ekonomik açıdan sürdürülebilirliğini her geçen gün zorlaştırıyor. Kurumun verimliliğini arttırmak için teknolojiye daha fazla yararlanması, işçilerin çalışma alanlarına daha hızlı sevk edilmesi.... Kurumun kanuni gereklilikleri yerine getirmemesi, iş yükü ve kaza riskleri sebebiyle emeklilikleri dolan personelin hemen emekliye ayrılması, kazı faaliyetlerinin yapıldığı ayaklarda yeterli sayıda işçi çalıştırılmaması, verimliliği ve Kurumun gelirini olumsuz yönde etkilemektedir. Kuruma bağlı bulunan 5 adet müessese, yıllardan beri işletmecilik faaliyetlerinden zarar etmektedir. Bunun sonucu, Kurum, zararını varlıklarından ve kayıtlı sermayesinden karşılamaktadır.

Sunuştaki bahsettiğiniz kişi başı üretimi kısa vadede 1.000 kilogram, orta vadede 1.250 ve uzun vadede de 1.500 kilograma çıkarmayı hedefliyorsunuz. Bu bağlamda, bugün itibarıyla kişi başı üretim ne kadardır? Üretimin artırılması ve zararın azaltılması için hangi somut adımlar atılmaktadır? Kurumun zararından en büyük tutarı oluşturan işçi maliyetlerinin azaltılması ve verimlilik artışı için hangi düzenlemeler yapılmaktadır? Uzun yıllardır bu konuda tedbir alınmamasının nedenleri nelerdir? Kurumun 2024 yılı kâr zarar durumu nedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Polat.

Sayın Yavuzylmaz, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben, öncelikle KİT Alt Komisyon Başkanlığı yapan Mehmet Demir Vekilimi özellikle Zonguldak'ta yaptığımız toplantıdaki yapıcı tutumu nedeniyle kutluyorum. Kendisi şu anda burada değil ama bunu da söylemekte fayda var.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buradayken başta söyleseydiniz keşke.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Evet, yani bilerek bekledim! Siz söyleyince daha bir güzel olur onun için.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki.

Buyurun, devam edin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi, tabii, çok konu var, aslında çok boyutlu. Özellikle Amasra faciasının üzerine yaptığımız bir KİT Üst Komisyon toplantısı olduğu için daha derinleştirerek konuları konuşmamız gerekir. O doğrultuda ben de hazırlıklı geldim ama mümkün olduğunca geneli üzerindeki konuşmayı sade bir şekilde yapıp bazı konulardaki sorunlara dikkat çekmek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ve süresi içerisinde.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Evet, elimden geleni bu konuda yapacağım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki.

Buyurun.

MAHİR POLAT (İzmir) - Bu uyarıyı hep bize yapıyorsunuz ama.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Herkese, bütün arkadaşlara yapıyorum.

MAHİR POLAT (İzmir) - Keskin kılıç'a hiç yapmadınız ama.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Hayır, hayır efendim, sürelerin tamamını kullanıyor ve geçmiyor arkadaş.

Neyse, Sayın Yavuzılmaz sade bir konuşma yapacağı için...

Buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi, evet, çok fazla tekrara girmeden bir iki noktaya temas etmek istiyorum. Bunlardan bir tanesi, diğer bulgulara vardı, söz almamıştım ama ifade etmekte fayda var, özellikle ÇATES'e verilen kömür konusunda. Burada çıkan şistlerle ilgili olarak bunların değerlendirilmesi ve çıkan taş kömürüyle karıştırılarak termik santral yakıtına dönüştürülmesiyle ilgili bir bulgu vardı. Burada kömürün zenginleştirildiğini, lavuar tesisinin açıldığını ifade etmişsiniz. Zonguldak genelinde böyle ortaya çıkan şist var mı, varsa bunu yine çıkan taş kömürüyle yani belirli özelliklerdeki taş kömürüyle bir araya getirmek suretiyle termik santral kömürüne, yakıtına dönüştürme gibi bir planınız var mı?

Diğer bir sorum, bir tablo istiyorum. Bu tabloda Türkiye Taş Kömürü Kurumu faaliyete geçtiği günden bugüne kadar olan tüm işçi alımları, memur alımları -yer altı, yer üstü işçileri olarak belirtilmek şeklinde- aynı zamanda da emekli olan yer altı, yer üstü işçilerini ve memurlarını gösteren bir tablo. Bunu hep birlikte analiz etme şansımız olur. Diğer taraftan da yine yıllar itibarıyla yapılan kömür üretimini, hem tüvenan hem satılabilir kömür üretimini sizden istiyorum. Demir çelik sektörüne verilen kömürün de miktarını yine o yıllar içinde sizden istiyorum.

Diğer taraftan, burada Amasra sahası bizim için önemli bir saha. Neden önemli bir saha? Çünkü Amasra'daki taş kömürü sahası ikiye ayrılıyor Amasra-A ve Amasra-B olmak üzere. Şimdi, bu sahanın önemi şuradan geliyor: Türkiye taş kömürü havzasında tespit edilen şu anda -Zonguldak havzası diyelim- 1,5 milyar ton taş kömürü var. Bunun 815 milyon tonu TTK tarafında yani yaklaşık 800 milyon ton TTK, 600 milyon ton Amasra-B sahası ve 100 milyon ton da diğer sahalarda bulunuyor yani buradan Amasra-B sahasının ne kadar kritik ve önemli bir saha olduğu aslında ortaya çıkıyor. Şimdi, Amasra-B sahasında 621 milyon ton olan rezervin 606 milyon tonunu siz Hattat Enerjiye verdiniz ve yüzde 3'ü de grizu faciasının yaşandığı Amasra-A sahası TTK'nin uhdesinde şu an ve burada yapılan anlaşmaya göre "Üç yıl hazırlık süresi olacak, on yedi yıl da üretim dönemi olacak." diyerek 2005 yılında bir anlaşmayı imzaladınız. 2006 yılında yer teslimi yapıldı. Sonra üç ayrı zamanda -kurumun da ifade ettiği gibi- toplam kırk dört aylık bir hazırlık süresi verildi, üzerine mahkeme kararıyla yetmiş altı ay daha süre verildi ve neticede ruhsat devri yaparak firmaya bir on sekiz ay daha süre verdiniz ve öyle bir duruma geldi ki firmanın normalde yapılan ilk sözleşmeye göre bu hazırlık sürecinde diyelim 500 bin ton, 1'inci yılda 2,5 milyon ton, 2'nci yılda 2,5 milyon ton üretim yapması gerekirken şu anda gelinen noktada 118.976 ton üretim yaptı. Bu üretimin taş kömürünün normal şu andaki güncel piyasa fiyatına göre yani tonuna 7 bin lira gibi bir fiyat biçersek bu 118.976 tondan elde ettiği gelir 832 milyon 832 bin lira. Güncel fiyattan söylüyorum bunu. Bu da şu anda orada çalışan 850 civarı diye ifade ediliyor yani o civardaki işçinin maaşının 40.825 lirasını karşılıyor. Peki, devlete ayrıca ne ödemesi yapıyor? Hiçbir şey. Bugüne kadar yapması gereken üretimi yapamaması nedeniyle ödenen ne kadar para var? Bunu size soruyorum. O da neredeyse -tahmin ediyorum- hiç. Bunca süre bu taş kömürünün çıkarılamaması ve yaşanan gecikme dolayısıyla oluşan kamu zararını kim karşılıyor? Hiç kimse. Bu taş kömürü sonuçta kime ait? Bize ait. Bir sözleşmeyle bir şirkete verilmiş, sonuçta neredeyse ortaya hiçbir şey çıkmamış.

Sorum şu: Neden bu sahayı Türkiye Taş Kömürü Kurumu kendisi işletmedi? Neden ruhsat devri yaptı, neden kendisi işletmiyor? Teknik kabiliyeti mi yok kurumun? Yani 5 ayrı müessesede yerin 600-800 metre altına inip de kömür üretebilen kurum Amasra-B sahasını işletemeyecek mi size göre? Yoksa, eğer Amasra-B sahası Türkiye Taş Kömürü Kurumuna verilip de işletilseydi TTK'nin kapatılma planı size göre gecikmiş veya engellenmiş olacaktı, o nedenle siz zaten kurumu büyütmek değil, küçültmek ve yok etmek istediğiniz için mi Amasra-B sahasını yani 600 milyon tonluk rezervi Türkiye Taş Kömürü Kurumunun işletmesine müsaade etmediniz? Şimdi, diğer taraftan, milletvekili arkadaşım ifade etti, bu TTK'de bir şeyler oluyor. Bir şeyler oluyor yani burada aslında konuşulmuyor, milletvekillerimiz, Komisyon üyesi milletvekillerimiz farkında değil ama bir şey yaşanıyor. Şimdi, burada bir denetim süreci özellikle ağır tehlikeli iş sınıfı olan madenlerde çok kritik ve çok önemli. Çünkü burada grizu yani metan gazı kömür üretimi esnasında çıkıyor, damarların arasından çıkıyor; bütün maden ocağını doldurmasına gerek yok, belirli bir yerde dahi toplansa orada belirli ısı koşullarda oksijenle buluşup bir alev üreten herhangi bir ekipmanın çıkardığı ateşle temasa girdiği an 2000 derecenin üzerinde ısıyla bir patlama yaratıyor ve tıpkı filmlerde gördüğümüz o tünellerin içindeki bir ateş topunun ilerlemesi, zaman zaman kömür tozu patlamalarıyla büyüyerek, gürüldeyen bir soba gibi maden ocağının içinde ilerleyerek önüne neyi alıyorsa hem fırlatıyor hem yıkıyor hem yakıyor, aynı zamanda da boğuyor. Böyle bir durum. Şimdi, o nedenle denetim kritik.

Peki, kim denetliyor maden ocaklarını? MAPEG denetliyor, değil mi? Çalışma Bakanlığı denetliyor, Sayıştay denetliyor. Şimdi, bakıyorum ben, MAPEG'in bir denetimi var 21 Mart 2024 tarihinde. Nereyi denetlenmiş? Türkiye Taşkömürü Kurumu Armutçuk Müessesesini yani diğer adıyla Kandilli diye ifade ettiğimiz müesseseyi denetlemiş ve yaptığı denetimde "Armutçuk Müessesesine ait yer altı ocağıyla ilgili olarak havzanın jeolojik yapısı ve gaz içeriği göz önünde bulundurularak hazırlanacak

panoların sondajla önce 3 boyutlu hâle getirilmesi, ekonomik ve işletme güvenliği açısından uygun bulunan rezervlerin geri dönüşlü yöntemle çalıştırılacak şekilde planlanması, eski imalatlar arasında kalan bölgeler için gerekli topuk mesafesinin bırakılması, ekonomik olmayan ve işletme güvenliği açısından risk oluşturacak bölgelerde çalışma yapılmaması gerektiği hususları tespit edilmiştir." diyor ve "Yer altı ocağında üretime yönelik faaliyetlerin durdurularak işletme açısından tehlikeli durumların giderilmesine yönelik konuyla ilgili olarak Zonguldak Valiliğine yazı yazılmıştır." diyor. Yani, burada bir sorun tespit edilmiş, sorun da bildirilmiş. Buna kimsenin bir müdahalesi yok. Bunu yapan kim? MAPEG'in müfettişleri ve ardından "Söz konusu sahada üretim faaliyetleri durdurulan yer altı ocağıyla ilgili olarak üretim faaliyetlerine izin verilmesine ilişkin talepleriniz için önce teknik bir rapor hazırlayın, Genel Müdürlüğümüze sunun ve Genel Müdürlüğümüzün uygun görmesi durumunda da yeniden yerinde tetkik edilip çalışmalar başlayacaktır." diyor. Ne zaman diyor? 21 Mart 2024 tarihinde. 31 Martta da seçim var bu arada. Bir gün sonra, 22 Mart 2024 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı MAPEG tarafından bir yazı yazıyor ve yazıda "Üretim faaliyetlerine izin verilmesi, Genel Müdürlüğümüz kayıtlarında yeniden yapılan incelemeler neticesinde işletme güvenliği açısından risk oluşturacak bölgelerde çalışma yapılmaması gerektiği hususlarıyla ilgili olarak konunun söz konusu 2023 Yılı İşletme Faaliyeti Raporu sonrası değerlendirilmesinin uygun olacağı tespit edildiğinden üretim faaliyetlerinin durdurulması kararının iptal edilmesi uygun görülmüştür." deniliyor.

Şimdi bunu neden okudum? Şunu söyleyeyim: Şimdi, MAPEG veya Çalışma Bakanlığı müfettişleri bazı uyarılar yapıyor, uyarıların gereği yerine getirilmiyor Kurum tarafından, Kurum buna aslında bir noktada direniyor ve neticesinde de ardından bir siyasi müdahalenin de aslında olduğu bir alana konu taşınıyor ve buradaki yapılan uyarılar görmezden geliniyor.

Bakın, şunun altını çiziyorum: Ben Türkiye Taşkömürü Kurumunda üretimin durmasından yana değilim, çalışmaların durmasından yana değilim ama AK PARTİ'nin yaptığı uygulamalar, maden ocaklarını, Türkiye Taşkömürü Kurumunu çalışmaz duruma getiriyor veya risk altında çalışmayı zorunlu hâle getiriyor ve neticesinde de Çalışma Bakanlığı müfettişleri, geçtiğimiz günlerde Zonguldak'a geldiler, bazı denetimler yaptılar, yine bazı eksiklikleri belirlediler ve siz o eksiklikleri, yine kâğıt üzerinde buharlaştırdınız. Bakın, bunlar öyle büyük problemler ki. Şimdi, ben, bakın, bunları getirdim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Toparlayalım Sayın Yavuzylmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ben, diğer bulgular üzerine de bilerek konuşmadım.

Bakın, şu gördüğünüz, elimde gördüğünüz Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin TTK ve müesseseleriyle ilgili yaptığı denetimlerde bulunduğu eksikliklerle ilgili dosyalar ve Çalışma Bakanlığı müfettişleri de aynı zamanda Soma faciasıyla ilgili de yargılandılar, yargılanıyorlar ve Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin yaptığı tespitlerin birçoğu Amasra Müessesesiyle ilgili olarak zamanında değerlendirilmedi, dikkate alınmadı ve neticesinde de Amasra'da felaket yaşandı; bunların tedbiri alınmadı. Bakın, burada, benim elimde gördüğünüz bu raporlar Amasra'nın, felaketten sadece üç gün önce Çalışma Bakanlığı müfettişleri tarafından yapılan denetimin raporu ve bu raporda diyor ki: "Yeraltında kullanılan bazı elektrikli ekipmanlar ATEX belgeli değildir." burada söylüyor ve bununla ilgili olarak da bir ceza kesiyor. Bakın, ceza da burada, kestiği ceza ve maalesef Türkiye Taşkömürü Kurumu bu ve benzeri Çalışma Bakanlığının yaptığı tespitlerle, kestiği cezalarla ilgili bunları gidermeyi seçmek yerine mahkemeye gidiyor ve mahkemede bu cezaları iptal ettiriyor. Ya, şimdi, bu Türkiye Taş Kömürü Kurumu nasıl denetlenecek? Yani, bu tespit edilen riskleri mahkeme kararıyla ortadan kaldırdığında nasıl bu riskler ortadan kalkacak. Şimdi, öyle bir şey ki, bakın, bu ATEX meselesi niye önemli? Amasra faciasından üç gün önce bu rapor yazılmış, bir yıl önceki raporda da var, bazı ürünlerin ATEX olmadığı yani alev çıkardığı dolayısıyla metan gazı ortamda var, oksijenle bir araya geldiyse, bir ısı altında alevle bir araya gelince grizu patlaması olacağıyla ilgili. Şimdi, benim size sorduğum sorularda siz kaçamak bir yanıt verdiniz, KİT Alt Komisyonundan sonra verdiğiniz sorularda. Dedim ki: "ATEX ürünü olmayan malzeme var mı?" Siz de buna dolambaçlı bir yoldan "Ne var, ne yok?" diyerek aslında geçiştiren bir cümle söylediniz. Bakın, Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin raporları; Amasra var, Kozlu var, Üzülmaz, Karadon, Armutçuk, hepsi var; bakın, burada, işte. Bakın, burada ATEX olmayan devre kesiciler, motorlar. Bakın, burada "Elektrik motoru." diyor, 30 adet "ATEX" yazmıyor, karşılığında "ATEX" yazmıyor ve dolayısıyla da bir risk teşkil ediyor ve neticesinde ne oluyor? Bakın, neticesinde şu oluyor: Bu elimde gördüğünüz Amasra'nın karar aşamasına giderken Amasra'daki son bilirkişi raporu. Konu bilirkişiye gidiyor Amasra'yla ilgili diyor ki... Karar vereceksiniz, ATEX'e bağlayacağım da o yüzden, çok kritik bir konu insan canıyla ilgili. Bir bilirkişi heyeti geliyor ve heyet diyor ki: "3/8/2023 tarihli Türkiye Taşkömürü Kurumu Amasra TİM Müdürlüğü Maden kazası teknik raporu yayınlanmıştır. Bu raporda bir muhtemel kaza senaryosu belirtilmiştir. Buna göre eksi 320 kalın damar hazırlık galerisinde ortaya çıkan metan gazı uzaklaştırılamamış, ikinci kez yapılan patlatma sonucunda grizu patlaması ve kömür tozu patlaması birbirini takip etmiştir. İkinci kez yapılan barutçunun yaptığı bu patlatmanın sonucunda bir grizu faciası yaşanmıştır." diyor bilirkişi raporu. Bakın, değerli arkadaşlar...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Artık, toparlayın Sayın Yavuzylmaz, lütfen.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi bu Amasra'nın kararı yeni çıktı, yakın zamanda çıktı dolayısıyla bu KİT Komisyonunu ilgilendiriyor yani aslında konumuz da bu zaten.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İlgilendirmese zaten bunları konuşur muyuz? Kaç dakikadan beri konuşuyoruz, konumuz bu zaten, bunu konuşuyoruz Sayın Yavuzylmaz. Biz ne yapıyoruz sabahdan beri? Saat 14.30'dan beri ne yapıyoruz Sayın Yavuzylmaz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - İnanın şu anki konuşmamın kıymetli süresini sizinle harcamak istemiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama, bakın, harcamayın ama mükerrer oluyor, mükerrer olarak herkesin zamanını harcıyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Neyi mükerrer bunun?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama birçok konuşmanız mükerrer.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, neyi mükerrer?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Dinliyorum, saat 14.30'dan bu yana sizi dinliyorum, konuşmalarınızın çoğu mükerrer.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ben size anlatmıyorum ki ben millette anlatıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Biz de buradayız ama lütfen yani.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Benim işim size bir şey anlatmak değil yani benim burada anlattığım tutanaklara geçiyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen milletin zamanında burada çalmayın ama.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, kusura bakmayın, bir grizu faciası olduğunda siz kendi memleketinize yol alırken biz o facianın içinde kalan canları kurtarmak için veya cansız bedenleri çıkarmak için uğraşıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Vicdansızlık yapmayın Sayın Yavuzylmaz, böyle konuşmayın, böyle konuşmayın.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Benim söylediğim şey sizinle alakalı bir şey yani siz o faciadan uzak bir yere giderken biz içine giriyoruz o yüzden benim canım yanıyor, bunu konuşacağım, anlatacağım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Hepimizin canı yanıyor, sadece sizin mi canınız yanıyor?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, kesip niye zaman kaybettiriyorsunuz? Rica ediyorum yani ben keyfimdendir mi konuşuyorum ya? Allah Allah!

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi, değerli arkadaşlar, mahkemeden bir karar çıktı, mahkemeden çıkan karar müessese müdürü, işletme müdürü ve mühendisler ağırlıklı olmak üzere onlara yıllarca hapis cezası verdi; konu bu ama gerçek ortaya çıktı mı, aydınlandı mı? Hayır çünkü yapılan barajlama kaldırılamadığı için veya kaldırılmadığı için burada delillerin bulunduğu patlamanın yaşandığı maden ocağına, o kota inilemedi, girilemedi ve neticesinde de deliller toplanamadı. Son bilirkişi de ilk bilirkişi raporuna atıfta bulunup, Taş Kömürü Kurumunun senaryosuna bağlı kalacak şekilde bir sonuca etki etti ve bu etki ettiği sonuca göre de diyor ki: "Amasra maden ocağının patlama yaşanan kotunda barutçu ikinci bir patlatma yapmıştır; bunun sonucunda da grizu patlaması olmuştur." Patlatma olmuş, 2.250 derece ısı açığa çıkmış değerli milletvekilleri yani barutçunun ne hâlde olması lazım? Yakıcı etkiye maruz kalması lazım, boğucu etkiye maruz kalması lazım veya yakıcı, yıkıcı ve boğucu etkilere maruz kalması lazım. Okuyorum size otopsi raporunu, bakın, Adli Tıp Kurumuna ait barutçunun otopsi raporu: "Kişinin ölümünün ocakta meydana gelen patlamaya bağlı karbonmonoksit zehirlenmesi sonucu meydana gelmiş olduğu..."

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzylmaz, kusurlarla ilgili olarak... Bakın, kusurlarla ilgili olarak mahkeme yargılama yaptı mı?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, Başkanım bölmeyin, bölmeyin.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama, siz, tekrar burada mahkeme gibi hem savcı hem avukat hem de hâkim olmaya çalışıyorsunuz ya.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya bir şey anlatmaya çalışıyorum, bölmeyin, bir yere geleceğim, bir şey anlatmaya çalışıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama bütün dosya burada mı...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, bütün dosyayı konuşmuyorum. Bakın, bütün dosyayı konuşmuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Kırk yedi dakikadır konuşuyorsunuz.

Buyurun, devam edin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, değerli bürokratlar, burada şunu anlatmaya çalışıyorum: Çalışma Bakanlığının ve Sayıştay Başkanlığının ve aynı zamanda MAPEG'in yetkililerinin ve müfettişlerinin yaptığı tespitler çok kritik çünkü Türkiye Taş Kömürü Kurumunun senaryosundan farklı olarak burada görüyoruz ki barutçu zehirlenerek hayatını kaybetmiş, vücudunda bir yanık yok, yıkıcı bir etki yok. Dolayısıyla, onun patlatmayı yaptığı yere en yakın kişi o olduğu için onun daha büyük bir etkiye maruz kalması gerekirdi. Bakın, daha ilerisinde bu arının daha ön tarafında yakıcı boğucu etkiye maruz kalan başka madenciler var. Dolayısıyla, patlama barutçunun yaptığı yerde değil, aslında daha illerde bir kavşak noktasında gerçekleşmiş olmalı ve buradaki metan gazının seviyesini ölçmesi gereken metan gazı sensörünün bağlı olduğu devre kesici yanlış; bunu da ben sizden aldığım belgelerle burada zaten ispat ettim. Bakın, burada, 27 no.lu metan gazı sensörü bu patlamanın olduğu 320 kotunu değil yani 300 kotunun birinci rekubunun değil, ikinci kotunun elektriğini kesmiş. Burada zaten o yanlış yerin elektriğini kestiğiyle ilgili de iddianamede verilen tanık ifadeleri de var. Şimdi nereye geleceğim? Şimdi bağlıyorum tam konuyu. Burada, bu kavşak noktasında yani yıkıcı, yakıcı ve boğucu etkinin ana görüldüğü yerde biriken metan gazının hem bu arından gelen metan aynı zamanda şu eksi 350 kalın damarda da yapılan bir patlatma var ve orada bir metan gazı sensörü yok; oradan da bu nefesliğinden gelen şu kavşak noktasında biriken metan gazının patlayabilmesi için alev üreten bir ekipman gerekiyor. İşte, o ekipmanların ATEX özelliğine sahip olması gerekiyor ki alev çıkarmasın ancak Çalışma Bakanlığı müfettişleri diyor ki: "Oradaki ekipmanlar ATEX değil." Uyarılmış bunu üç gün önce, felaketten üç gün önce uyarılmış. Oranın elektriği kesilmediği, yanlış bir yerin elektriği kesildiği için buradaki patlama, grizu patlaması gerçekleşmiş. Şimdi, geliyorum...

DURMUŞ ALİ KESKİNKILIÇ (Karabük) - Mahkeme kararında...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sorarsanız cevap veririm, öyle söyleyeyim.

Şimdi, bu son geçtiğimiz hafta içinde Çalışma Bakanlığı müfettişleri Zonguldak'a geldiler, tespitlerini yaptılar ve bu tespitler itibarıyla bazı eksiklikleri ortaya çıkardılar. Ancak siz, yine, bu eksiklikleri gidermek üzere bir planlama yapmak yerine bu eksiklikleri yine yok hükmünde sayacak bir bakış açısını ortaya koyuyorsunuz. Bakın, ben tekrar söylüyorum: Bir iş durdurma, maden ocaklarındaki üretim de çalışma da dursun demiyorum ama bu sizde alışkanlık hâline geldiği için siz Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin, Sayıştay Başkanlığının yaptığı tespitleri, MAPEG müfettişlerinin yaptığı tespitleri dikkate almamayı; biz daha iyi biliyoruz, onlar ne biliyor ki zaten maden ocaklarıyla ilgili gibi bir bakış açısına fazlasıyla sahip olduğunuz için ortaya bir risk çıkıyor. Yani riski doğuran sadece sahadaki sebepler değil, aynı zamanda riski doğuran ve devamına neden olan, üzülerek söylüyorum, sizlersiniz. O nedenle ya bu bakış açısı değişecek ya Enerji Bakanlığı bu konuyla ilgili, yönetmeliklerle ilgili bir çalışma yapacak. Yani ATEX yönetmelikleri benim elimde var, burada, yönetmelikler birbirine atıf yapıyor, ediyor ve neticede eşittir ATEX olmak zorunda ürünler. Yani bir devre kesiciyi, elektrik tesisatını yanlış bağlayamazsınız.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzylmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Bakan Yardımcım, bakın, bir talimat verin, sizden rica ediyorum, zor değil, yazılı bir talimat verin deyin ki: Bütün devre kesicilerle, metan gazı sensörleri, karbonmonoksit sensörleri, onların merkezi ekipmanı arasındaki tüm bağlantılar kontrol edilsin.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzılmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hangi ekipmanlar ATEX, hangileri değil kontrol edilsin; bütün çalışan çalışılmayan yerlerdeki hava hızları tekrar bir tespit edilsin, bir raporlansın, bir ortaya çıksın ve madenlerdeki hem çalışan sayısı artırılsın hem de üretim artırılsın daha güvenli bir duruma gelelim. Yönetmeliklerle ilgili bir sorun varsa da onu da değerlendirelim ama Sayıştay denetçilerini, Çalışma Bakanlığının, MAPEG'in müfettişlerini dikkate almamayı bir seçenek olarak ortaya koymak ve bunu da yapılan toplantılarla bu risklerin üzerini çizmek sahada yaşanan sıkıntıları ortadan kaldırmıyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yavuzılmaz, Anayasa'mızın madde 80: "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri seçildikleri bölgeyi veya kendilerini seçenleri değil, bütün milleti temsil eder." Demek ki siz sadece Zonguldak'ı temsil ediyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yani anlamadım, ne demek istediniz?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Siz biraz önce dediniz ki "Siz sadece Aydın'da olan bitenleri..."

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, şundan dolayı...

Aydın'da olan biten demedim, siz memleketinize doğru giderken dedim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Nereden biliyorsun memleketi doğru gittiğimi? Niye memleketime doğru gidiyorum? Ben tüm Türkiye'yi geziyorum, dolaşıyorum. Lütfen...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, Değerli Başkanım...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun Sarıgül, devam edin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ben 263 madencinin hayatını kaybettiği Kozlu grizu faciasında Kozlu'da oturan, orta 1'inci sınıfa giden ve arkadaşlarının neredeyse tümünün babasını kaybettiği bir insanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun Sarıgül.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Dolayısıyla siz bu acıdan uzak olduğunuz için onu belirtmeye çalıştım.

DURMUŞ ALİ KESKİNKILIÇ (Karabük) - Nereden biliyorsun, öyle bir suçlama yapmayın! Öyle bir suçlama yapamazsınız!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, "acı çekmiyorsunuz" anlamında demedim ama şunu demek istedim...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama suçluyorsun ya!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, Değerli Vekilim...

DURMUŞ ALİ KESKİNKILIÇ (Karabük) - Arkadaş müneccim olduğu için her şeyi biliyor maşallah.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun, devam edin Sarıgül.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ateş düştüğü yeri yakar, bunu ifade ediyoruz.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Ya, tamam da Deniz Bey, bakın, "Sen bu acıdan uzaksın." demek çok yakışıksız bir ifade, böyle bir şey olabilir mi?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Özür dilerim ama maalesef öyle.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet...

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Sayın Başkanım...

OSMAN ZABUN (Isparta) - Ya, olur mu öyle şey! Üzülüp üzülmediğini nereden biliyorsun?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Deprem bölgesinde 50 bin canımızı kaybettik, o zaman 50 bin canımızla ilgili sen de acıdan uzaksın, sen de acıdan uzaksın! Deprem bölgesinde 50 bin canımızı kaybettik, sen de o zaman 50 bin canımızdan... Orada canımız yandı, o zaman sen de yanandan uzaksın!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Birinci gün ben oraya gittim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Hepimiz gittik birinci gün, hepimiz gittik ama lütfen...

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen Sarıgül, buyurun devam edin.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Deniz Milletvekili...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Beni itham ettiği için söylüyorum.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Değerli Vekilim, Deniz Bey...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun, devam edin.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Sayın Başkanım...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Gittik, enkazın altında can kurtarmaya çalıştık.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) - Mustafa Bey konuşacak, yeter artık!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - İşinize geldiği gibi her konuya girip çıkıp itham altında bırakmayın.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Buyurun.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Sayın Başkanım, Sayın Milletvekili...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Devam edin.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) - Nereden biliyorsun?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen devam etsin, hatibi dinleyelim.

Sayın Sarıgül, devam edin.

Buyurun.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Sayın milletvekili, Sayın Başkanım; şahsınız da Deniz Milletvekili de Türkiye'nin milletvekilisiniz; bayrağımıza, toprağımıza ve ulusal birliğimize hep beraber bağlıyız. Sayın Başkanım, şahsınız da Deniz

Milletvekilimin şahsında hepimiz Türkiye Cumhuriyeti'nde bir acı olduğu zaman, ulusal bir yas olduğu zaman da inşallah "bismillah" diyerek hep beraber oradayız. Lütfen, bir yanlış anlaşılma olmasın. Size saygımız, sizin yönetim modelinize olan saygımız da son derece sonsuz.

OSMAN ZABUN (Isparta) - Deniz Bey, duyun.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Sayın milletvekilimiz...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Zabun, lütfen... Hatibi dinleyelim.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Sayın milletvekilimiz, Deniz Yavuzılmaz'ın söyledikleri tamamen halisanedir. Sayın Milletvekilimiz Deniz Yavuzılmaz'ın söyledikleri hepimizi ilgilendiren, Türkiye'mizi ilgilendiren konulardır. Böyle bakmanızı önemle rica ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Bakan Yardımcımızın burada bulunması son derece değerlidir. Gerçekten Türkiye Taşkömürü İşletmelerini konuşuyoruz. Sayın Genel Müdürümüzün sunuşunu izledim, kendisine çok teşekkür ediyorum.

Türkiye'nin göz bebeği olan Zonguldak'ı hep beraber konuşuyoruz, "Kara elmas" dediğimiz gerçekten kömürümüzü konuşuyoruz. Öğrenci olduğumuz dönemlerde ders kitaplarında biz Zonguldak'tan ve gerçekten oradaki kömürün bulunmasından gurur duyardık ve Uzun Mehmet o zaman ders kitaplarında vardı. Aslında bize okulda öğretilen kömür değildi, Uzun Mehmet değildi; vatan sevgisiydi, ülkemize olan gururumuzdu. Evet, kömür son derece önemli bir enerji kaynağı. Türkiye Taşkömürü İşletmeleri de köklü bir geçmişe sahip, çok değerli bir kurumumuz. Türkiye Taşkömürü Kurumu Zonguldak'ın sembolü, Zonguldak'ın gururu, Zonguldak'ın ekmek kapısı. "Kömür" deyince akla Türkiye'de ilk önce Zonguldak gelir. Zonguldak madencilik kültürü olan bir şehrimizdir. O nedenle, ben Zonguldak Milletvekilliği yapan, uzun yıllar da Zonguldak'ı temsil eden -mekânı cennet olsun- Sayın Bülent Ecevit'i saygıyla sevgiyle rahmetle anıyorum. O bölgenin 3 milletvekili çok değerli konuşmalar yaptılar; Eylem Milletvekilimiz, Deniz Yavuzılmaz Milletvekilimiz, aynı zamanda Ali Keskinlik Milletvekilimizin söylediği bizim için son derece değerli ve kıymetlidir, dedi ki: "Özelleştirme olmadan buna devam etmemiz lazım. İnşallah biz dışarıdan kömür ithal etmeyelim, kendi kömürümüze ve kendi kaynaklarımıza sahip çıkalım.

Maden şehitlerimizi bir kez daha saygıyla sevgiyle rahmetle anıyorum. Devletimizin böylesine önemli bir kurumunu hep birlikte geliştirerek -buradaki eleştirileri de öneri şeklinde değerlendirip- inşallah, bugün burada konuştuğumuz Türkiye Taşkömürü Kurumuna daha güçlü bir şekilde sahip çıkalım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Sarigül.

Böylece, geneli üzerindeki görüşmeleri tamamladık.

Sözü Sayın Genel Müdürümüze vermeden önce bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum. Sayın Genel Müdürüm, sayın üyelerimizin sorduğu sorulardan yazılı olarak cevap verilmesini gerektiren konularla ilgili yanıtlarınızı tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisi "web" sayfasında yayımlanmasından itibaren on beş gün içerisinde bütün üyelerimize Komisyon Başkanlığımız aracılığıyla iletebilirsiniz.

Buyurun, sözü size veriyorum Sayın Genel Müdürüm.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ MUHARREM KIRAZ - Sayın Başkanım, değerli hazırun; sorulara yazılı olarak cevap vereceğiz.

Arz ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, teşekkür ederim.

Şimdi Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile müesseselerinin 2021 ve 2022 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümleri ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce, Taşkömürü Genel Müdürlüğünün 2021 yılı sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğünün 2021 yılı bilançosu ve 4.371.760,93 Türk lirası dönem net zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2022 yılının sonuç bölümü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğünün 2022 yılı bilançosu ve 5.097.216,29 Türk lirası dönem zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi Amasra Taşkömürü İşletmesi Müessesesinin 2021 ve 2022 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce, 2021 yılı sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

TTK Amasra Taşkömürü İşletmesi Müessesesinin 2021 yılı bilançosu ve 128.869.041,44 Türk lirası dönem net zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2022 yılının sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

TTK Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi Müdürlüğünün 2022 yılı bilançosu ve 219.362.645,17 Türk lirası dönem net zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi Armutçuk Taşkömürü İşletmesi Müessesesinin 2021 ve 2022 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

TTK Armutçuk Taşkömürü İşletmesi Müdürlüğünün 2021 yılı bilançosu ve 183.824.345,72 Türk lirası dönem zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2022 yılının sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

TTK Armutçuk Taşkömürü İşletme Müessesesi Müdürlüğünün 2022 yılı bilançosu ve 255.515.979,83 Türk lirası dönem zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi Karadon Taşkömürü İşletmesi Müessesesinin 2021 ve 2022 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce, 2021 yılı sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

TTK Karadon Taşkömürü İşletmesi Müdürlüğünün 2021 yılı bilançosu ve 459.459.499,58 Türk lirası dönem net zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2022 yılının sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

TTK Karadon Taşkömürü İşletmesi Müdürlüğünün 2022 yılı bilançosu ve 569.169.109,64 Türk lirası dönem net zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi Kozlu Taşkömürü İşletmesi Müessesesinin 2021 ve 2022 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce, 2021 yılı sonuç bölümünü okuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

TTK Kozlu Taşkömürü İşletmesi Müdürlüğünün 2021 yılı bilançosu ve 381.362.507,02 Türk lirası dönem net zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2022 yılının sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

TTK Kozlu Taşkömürü İşletmesi Müdürlüğünün 2022 yılı bilançosu ve 547.416.532,57 Türk Lirası dönem net zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi Üzülmüş Taş Kömürü İşletmesi müessesesinin 2021 ve 2022 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce 2021 yılı sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

TTK Üzülmüş Taşkömürü İşletmesi Müdürlüğünün 2021 yılı bilançosu ve 267.177.035,81 Türk Lirası dönem net zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2022 yılının sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

TTK Üzülmüş Taşkömürü İşletmesi Müdürlüğünün 2022 yılı bilançosu ve 391.530.953,18 Türk Lirası dönem net zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile müesseselerinin 2021 ve 2022 yıllarına ait Komisyon toplantısı tamamlanmıştır.

Sayın Bakan Yardımcım, sözü size veriyorum.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Sayın Başkanım, çok değerli milletvekillerim; öncelikle, bu görüşme, bu toplantı esnasında vermiş olduğunuz öneriler, yapmış olduğunuz olumlu eleştirilerden dolayı teşekkür ediyorum. Bu olumlu eleştirilerin, bu önerilerin gerek Bakanlığımız tarafından gerek Genel Müdürlüğümüz tarafından dikkate alınacağından hiç şüpheniz olmasın. Hepimizin amacı -bizim Bakanlığımızın da- gerek kömür madenciliğinde gerekse diğer tüm madencilik faaliyetlerindeki temel prensibimiz "Önce insan, sonra çevre, daha sonra katma değerli madencilik." prensibi. Kimse burada madencilığa karşı değil ama madencilik faaliyetini icra ederken insan sağlığının ön planda tutulmasını, çevre güvenliğinin ön planda tutulmasını, daha sonra madencilik faaliyeti yapılmasını arzu ediyoruz. Aynı fikirde olmamız, aynı düşüncede olmamız bu açıdan da sevindirici. Biz de bundan sonraki süreçlerde, Sayıştayın yapmış olduğu tespitler çerçevesinde TTK'nin yapmış olduğu faaliyetlerde verimliliği daha nasıl artırabiliriz, iş gücünü daha nasıl verimli hâle getirebiliriz, bunlarla ilgili yapılan çalışmaların Bakanlık olarak da takipçisi olacağız.

Diğer bir hususta şunu belirtmekte fayda görüyorum; birçok sayın vekilimiz de bunu ifade etti, hepimiz de bunlara vâkıfız: Özellikle depremde madenci arkadaşlarımızın kurtarma faaliyetlerinde çok büyük katkılar sağladığını, çok büyük başarılar elde ettiğini hep birlikte müşahade ettik. Bu katkıların daha anlamlı hâle gelmesi, daha kaliteli hâle gelmesi için bu deprem felaketinden sonra madenci kardeşlerimizin bu alandaki göstermiş olduğu başarıları da dikkate alarak daha çok madencimizin bu

alandanda daha bilinçli bir şekilde, kurtarmayla ilgili eksik kalmış, eksik olduğunu düşündüğümüz diğer bilgileri de edinmesi amacıyla ve tam kurtarma ekibi donanımlarıyla, malzemeleriyle olması amacıyla değişik kuruluşlarımızda, gerek TKİ bünyesinde gerek TTK bünyesinde gerek Eti Maden bünyesinde toplam 11 tane eğitim parkuru hazırladık ve önce eğitici eğitimi, bu eğitimi verecek olan eğitimcilerin eğitimini temin ettik, daha sonra da... Şu ana kadar bize verilen 2024 yılındaki hedef yaklaşık 5 bin madencimizin bu nitelikli eğitimi haiz olmasıydı. 4.600 madencimiz nitelikli eğitimi alarak şu anda haiz hâle gelmiş oldu. Bize her ne kadar AFAD tarafından 5 bin madencinin bu eğitimi alması ve sertifikalandırılması bir görev olarak verilmişken bu sayıyla da yetinmeyeceğiz ve inşallah eğitimlere 2025 yılında da devam edip bu sayıyı daha da üst noktalara çekme konusunda çabalarımız devam edecek.

Dolayısıyla, Cenab-ı Allah böyle bir felaketi bir daha ülkemize göstermesin ama vuku bulursa da madenci arkadaşlarımızın daha donanımlı; bilgi olarak da donanımlı, malzeme olarak da donanımlı olarak bu kurtarma faaliyetlerine katkı vereceği için memnunuz ve bunun da sayısını, kalitesini artırmaya çalışıyoruz.

Ben tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum ve bugün verdiğiniz katkılardan, olumlu eleştirilerinizden dolayı da tekrar hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, biz de teşekkür ederiz Sayın Bakan Yardımcım.

Evet, şimdi toplantı tamamlanmıştır, bir sonraki kuruma geçiyoruz, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuyla devam ediyoruz.

Teşekkür ediyoruz.

2.- Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun (TKİ) 2021 ve 2022 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Değerli Komisyon üyeleri, toplantımıza Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun 2021 ve 2022 yıllarının bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam ediyoruz.

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Genel Müdürüm, sunum için sözü size veriyorum.

Buyurun.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ ABDULLAH ÇİFTÇİ - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri, kıymetli hazırun; hepinizi şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu 22 Mayıs 1957 tarihinde 6974 sayılı Kanun'la kurulmuş bir iktisadi devlet teşekkülü olup faaliyetlerini 3 Aralık 2021 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Ana Statüsü hükümlerine göre sürdürmektedir. Kurumumuzun sermayesi 2,6 milyar TL'dir. Merkez teşkilatımız genel müdür, 4 genel müdür yardımcılığı, 12 daire başkanlığı, hukuk müşavirliği, teftiş kurulu başkanlığı, iç denetim daire başkanlığı ve 3 müstakil müdürlükten; taşra teşkilatımız ise 4 işletme müdürlüğü, 6 koordinasyon ve takip müdürlüğünden oluşmaktadır.

Kendi imkânlarımızla gerçekleştirilen faaliyetlerin yanı sıra özel sektörden hizmet alımı yapmak suretiyle de birçok alanda faaliyetlerimizi gerçekleştirme imkânı bulurken aynı zamanda yeni iş olanakları sağlayarak istihdama da önemli katkılarda bulunmaktayız. Kurumumuzda 2025 yılı Mart ayı yani bu sene Mart itibarıyla 3.304 memur ve yevmiyeli personel istihdam edilmekte olup 2.143 hizmet alımı ve redevanslı sahalardaki 14.745 çalışan dâhil toplamda 20 binden fazla kişiye istihdam sağlanmaktadır. Ülkemizin 20 milyar tondan fazla linyit kömürü rezervinin yaklaşık 2,6 milyar tonu yani yüzde 12'si kurumumuz uhdesinde bulunmaktadır. Kömür rezervlerimizin daha etkin ve verimli bir şekilde ekonomiye kazandırılması amacıyla termik santrallere ve sanayi sektörüne süreli sözleşmeleriyle, ısınma sektörüne ise sözleşme imzaladığımız bayiler aracılığıyla kömür satışı gerçekleştirilmektedir. Kurumumuz sahalarında 2024 yılında redevanslı sahalar dâhil toplam 29,3 milyon ton, 2025 yılında ise Mart ayı itibarıyla 7 milyon ton tüvenan kömür üretimi yapılmıştır. 2003 yılından bu yana yani yaklaşık yirmi iki yıldır Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüyle birlikte yürütülen, ihtiyaç sahibi hanelere kömür temin edilmesi kapsamında bugüne kadar yaklaşık 38 milyon ton kömür dağıtılmıştır. Yine, benzer şekilde Millî Eğitim Bakanlığıyla yapılan protokol çalışmaları kapsamında, 2020 yılından itibaren bugüne kadar geçen beş yıllık süreçte 81 ildeki 20 binin üzerinde kurum ve okulun yaklaşık 1,8 milyon ton ısınma amaçlı kömür ihtiyacı kurumumuz tarafından üretilen kömürlerden karşılanmıştır. Bu kapsamda, okullarımızda kullanılan ithal kömürün yerine yerli kömürün kullanılmasıyla ülkemizin cari açığının azaltılmasına katkı sağlanmıştır. İşletmelerimizde termik santrallere, sanayiye ve piyasaya uygun nitelikte, kaliteli ve çevreye uyumlu kömür vermek amacıyla kurulmuş, yıllık 12,4 milyon ton kapasiteli lavvar tesisimiz, 6 adet kriblaj tesisi ve piyasaya verilen ısınma amaçlı kömürlerin pazarlanması için yaklaşık 5,36 milyon ton kapasiteli 6 adet torbalama tesisi bulunmaktadır.

Sahip olduğu kömür rezervleri ve yüksek üretim miktarıyla enerji sektöründe ağırlıklı bir yeri olan ve ürettiği kömürün yaklaşık yüzde 70'ini termik santrallere veren kurumumuza ülkemizin artan enerji talebini karşılama konusunda arz güvenliği sağlama açısından büyük görevler düşmektedir. Bu doğrultuda, kurumumuz, sahalarını özel sektör yatırımlarına açarak ülkemizin elektrik ihtiyacının karşılanması yönünde katkı sağlamayı da hedeflemektedir. Bu kapsamda proje çalışmaları tamamlanmış ve ticari işletmeye alınan santrallerimizden Şırnak Silopi asfaltit sahamızda yapılan 3x135 megavat gücündeki termik santralin 3 ünitesi de tamamlanarak ticari işletmeye alınmış ve burada yıllık ortalama 2,5 milyar kilovatsaat elektrik üretilmektedir. Bolu Göynük'te tamamlanan 2x135 megavat gücündeki termik santral ticari işletmeye alınmış, burada yılda 1,73 milyar kilovatsaat elektrik üretilmiştir. Yine, Manisa Soma Deniz bölgesinde bulunan 510 megavatlık termik santral kurulumuyla ticari amaçlı elektrik üretimine başlanmış, yılda 3,3 milyar kilovatsaat elektrik üretilmiştir. Diğer taraftan, Kahramanmaraş Afşin-Elbistan projesi kapsamında, Çöllolar kömür sahasında, 2022 yılı içerisinde EÜAŞ tarafından kurumumuza devredilen bu sahada işletmenin tam kapasiteyle devreye alınmasıyla birlikte yıllık 17,5 milyon ton kömür üretilerek 1.440 megavat kurulu gücü olan Afşin-Elbistan B Termik Santrali'nin yakıt ihtiyacının karşılanması ve söz konusu santralden yaklaşık 9 milyar kilovatsaat elektrik üretilmesi planlanmaktadır.

Bakanlığımızın talimatlarıyla 2004 yılı Ekim ayından başlatılan Türkiye Linyit Rezervlerinin Geliştirilmesi ve Yeni Sahalarda Linyit Aranması Projesi kapsamında, 2004 yılında 8,3 milyar ton olarak bilinen ülkemiz linyit kömür rezervi, yapılan bu araştırmalar neticesinde 20 milyar tonun üzerine çıkarak büyük bir artış gerçekleştirmiştir. Kurumumuzca rezerv geliştirme faaliyetleri kapsamında 2021 yılında 5.642 metre, 2022 yılında 21.961 metre, 2023 yılında 9.175 metre, geçen yıl da 5.900 metre sondaj çalışması yapılmıştır. Kurumumuz uhdesinde bulunan bitümlü şeyl sahalarında, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığıyla ortak olarak, yüzeyde damıtma yöntemi kullanılarak bitümlü şeyllerden şeyl petrolü, sentetik gaz elde edilmesi ve bitümlü şeyl yakıtlı termik santral kurularak elektrik enerjisi üretimi hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda bugüne kadar toplam 36.276 metre sondaj yapılmış ve söz konusu sondajlara ilişkin detaylı loglama, numune hazırlama işlemleri ve analizler yapılmıştır. Sondaj çalışmaları bitirilmiş olup MTA tarafından hazırlanan jeolojik, jeofizik, jeoteknik, mühendislik jeolojisi ve hidrojeoloji etüdü raporları kurumumuza teslim edilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda hazırlanan fizibilite raporunda bölgede bulunan ruhsat sahalarımızda 1,1 milyar ton toplam kaynak bulunduğu ifade edilmekte olup ruhsat sahalarımızın bir bütün olarak değerlendirilmesi için MAPEG'e gerekli başvurular yapılmış ve tüm bitümlü şeyl arama ruhsatlı sahalarımız birleştirilerek tek bir ruhsatta işletme ruhsatına dönüştürülmüş olup proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Kurumumuzun AR-GE faaliyetleri kapsamında, yerli enerji kaynaklarımızın en önemlilerinden biri olan kömürlerimizin enerji kaynağı olarak kullanılması sırasında oluşan emisyonları azaltılarak, Kyoto Protokolü, Paris Anlaşması, AB ve ülkemiz çevre mevzuatına uygun hâle getirilerek birim ham madde başına üretilen enerji miktarını artırmak ve düşük kalorili linyitleri ekonomiye kazandırmak için temiz kömür teknolojilerinin kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Kurumumuz, linyit üretimi ve sonraki aşamalarında çevre mevzuatına ve Avrupa Birliği uyum politikalarına uygun olarak ekonomiklik, verimlilik ve yenilikçilik esaslarına bağlı kalmak kaydıyla temiz kömür teknolojilerine önem vermektedir.

Son yıllarda kömürün yanma verimi artırılırken çevresel etkilerini azaltmaya yönelik gelişmiş yerli teknolojiye dayalı olarak çok sayıda AR-GE faaliyeti yürütülmekte ve bu faaliyetlerden bir kısmını da şu şekilde ifade edebiliriz: Kömür küllerinden ve kömür yıkama atıklarından nadir toprak elementlerinin kazanılması, yerli kömür ve grafit kaynaklarının ileri teknoloji karbon ürünleri üretiminde kullanılabilirliğinin araştırılması, kömürden gazlaştırma yoluyla hidrojen üretimi, iş sağlığı ve güvenliği koşullarının geliştirilmesi amacıyla yer altı madenlerinin uzaktan izleme sisteminin geliştirilmesi, kömür ve türevlerinden karbonfiber üretimi gerçekleştirilmesi. Bu faaliyetler başta TENMAK, üniversitelerimiz, TÜBİTAK MAM, MTA, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü gibi araştırmacı kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde yürütülmektedir.

Uhdemizde bulunan kömür üretimi tamamlanmış maden sahalarının düzenlenmesi, doğaya yeniden kazandırılması amacı ve çevrenin eski hâle getirilmesi bilinciyle kurulduğumuz yıldan bugüne kadar arazinin iyileştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi hususunda madencilik sektörüne öncü olacak şekilde büyük çabalar sarf edilmektedir. Çevreye duyarlı ve çevreyle dost madenciliğin mümkün olduğu düşüncesinden hareketle her yıl en az 250 bin adet fidan dikimi hedeflenerek, her maden projesinin öncelikli olarak insan ve çevre duyarlılığını dikkate aldığını da anlatarak kamuoyunun madencilikle ilgili algısına olumlu bir katkı sunulması amaçlanmaktadır. 1991 yılından 2024 yılına kadar 6.225 hektar alanda değişik türde 12 milyon adetten fazla ağaç dikimi gerçekleştirilmiştir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının ülke ekonomisine kazandırılması amacıyla TKİ Genel Müdürlüğümüzün otoparkında 100 kilovat kurulu güçteki çatı GES ve araç şarj istasyonu tamamlanmış ve burada elektrik üretimi gerçekleştirilmiştir. Öte yandan, Çan Linyitleri İşletmesi Müdürlüğünde 5 megavat şebeke bağlantılı güneş enerjisi santrali kurulumu tamamlanmış, burada yaklaşık 3,5 milyon kilovatsaat elektrik üretimi gerçekleştirilmiştir. Ege Linyitleri İşletmesi Müdürlüğünde 1 megavat şebeke bağlantılı güneş enerjisi santrali iç tüketimimizi karşılamak amacıyla faaliyete geçirilmiş, burada 7 milyon kilovatsaatten fazla elektrik enerjisi üretilmiş; ayrıca, aynı İşletme Müdürlüğümüze yönelik 4 megavat şebeke bağlantılı güneş enerjisi santrali kurulması yapım çalışmaları da devam etmektedir. Söz konusu projenin bu sene içerisinde tamamlanarak elektrik enerjisi üretmeye başlaması da hedeflenmektedir. Yine, Garp Linyitleri İşletmesi Müdürlüğü ve Afşin Elbistan Linyitleri İşletmesi Müdürlüğünde kurulması planlanan 16 megavat güneş enerjisi santralleriyle ilgili fizibilite çalışmaları gerçekleştirilerek GLİ Müdürlüğü için çağrı mektubu başvurusu yapılmıştır.

Kurumumuz linyit sahalarında bulunan leonarditlerin yani bu düşük kalorili genç kömürlerin değerlendirilmesi ve ülkemiz tarım topraklarının organik madde miktarını artırmak amacıyla 2008 yılından itibaren leonardit menşeli "TKİ-Hümas" markalı sıvı hümkik asit üretimi de devam etmektedir. Kurumumuz bugüne kadar yaklaşık 4,5 milyon kilo düşük kalorili genç kömürü ekonomimize kazandırarak 4 milyon litre TKİ-Hümas'ı çiftçilerimizle buluşturmuştur.

Kurumumuz ile Tarım ve Orman Bakanlığı ve MTA arasında Türkiye leonardit kaynaklarıyla kalite ve özelliklerinin araştırılması, çölleşme ve erozyonla mücadele, toprak ıslahı alanlarında iş birliği ve ortak çalışma imkânlarının değerlendirilmesi, diğer potansiyel alanların taranması, muhtemel proje ve hizmetlerin oluşturularak yürütülmesi kapsamında iş birliği protokolü imzalanmış, bu kapsamda çalışmalarımız da devam etmektedir.

Kıymetli hazırım, özellikle kömür madenciliğinde sahip olduğu yüksek üretim potansiyeli, bu alandaki birikimi ve deneyimiyle öncü ve yol gösterici olarak günümüze kadar önemli hizmetler veren Kurumumuz tespit ettiği vizyon ve stratejilerle bu misyonuna devam etmektedir.

Arz ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2021 Yılı Alt Komisyon Raporu'nda 3 öneri, 2022 Yılı Alt Komisyon Raporu'nda ise 1 öneri bulunmaktadır.

Kurumun 2021 yılına ait 1 no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Öneri 1:

Kurumun esas ürün satışlarından zarar ediyor olması konusunda, TKİ Kurumu genelinde, 2021 yılında esas ürün satışları neticesinde toplam 152.253.758 TL olan ton başına ortalama, 10,7 TL olarak gerçekleşen satış zararının önlenmesini

teminen, esas ürün satış fiyatlarının ve maliyet bileşenlerinin detaylı bir şekilde analiz edilerek oluşan zararlarının önlenmesi yönünde gerekli tedbirlerin alınması önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ ABDULLAH ÇİFTÇİ - Sayın Başkanım, öneriye ilişkin biz gerekli tedbirleri alıp gerekli aksiyonları alacağız.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki.

Öneri üzerinde söz almak isteyen arkadaşımız var mı, üyemiz var mı? Yok.

Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Konunun Sayıştayca incelenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2021 yılının 2 no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Öneri 2:

TKİ tarafından ihale edilen işlerde çalışan yüklenici firma işçilerinin Kurum aleyhine muvazaa tespit talepli açtıkları davalar nedeniyle Kurumun önemli tutarlarda mali yükümlülüklerle karşı karşıya kalması konusunda, 4734 sayılı Kanun ve Rödövens Uygulama Yönergesi kapsamında ihale edilen işlerde çalışan yüklenici firma işçilerinin muvazaa tespit talepleri sonucu muvazaa tespitine dayalı işçilik alacakları farkları, kıdem ve ihbar tazminatları farkları ve ilave tediye istemli olarak açılan davaların her geçen gün artarak devam etmesi ve buna bağlı olarak Kurumun önemli mali yükümlülüklerle karşılaşması nedeniyle sorunun çözümüne ilişkin gerekli önlemlerin alınması önerilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ ABDULLAH ÇİFTÇİ - Kurumumuz aleyhine açılan muvazaa tespitli davaların önlenmesi için Bakanlığımız Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüyle istişareler yapılmış, bu konuya ilişkin gerekli mevzuat değişikliklerine ilişkin çalışmalarımız devam etmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde söz almak ister üyemiz var mı? Yok.

Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Konunun Sayıştayca izlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2021 yılının 3 numaralı genel önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Öneri 3:

Diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ ABDULLAH ÇİFTÇİ - Diğer bulgu ve öneriler de yerine getirilecektir Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer bulgu ve önerilerden görüşülmesini talep ettiğiniz öneri var mı?

Sayın Tahtasız, buyurun.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Bakan, kıymetli hazırun; 2021 Bulgu 1'de üretilen kömür satışlarından zarar edildiğinden bahsediliyor. Buna göre kömür satışlarından 2021 yılında 152 milyon 253 bin TL zarar edilmiş, kömür satışlarından 2022, 2023 ve 2024 yıllarında zarar ettiniz mi? Zarar ettiyseniz ne kadar zarar edilmiştir? Bu zararların sebebi ihtiyaç sahibi ailelere dağıtılan kömürlerden mi kaynaklanıyor, yoksa başka sebepleri var mıdır, varsa bunların nedenlerini yanıtlarsanız seviniriz.

Son yirmi iki yılda ihtiyaç sahibi ailelere 38 milyon ton kömür dağıtımı yaptığınızı söylüyorsunuz. Bu noktada bazı sorularımız olacak: Kömür dağıtımının başladığı yıldan bugüne kadar ihtiyaç sahibi ailelere dağıtılması için hangi yıl, kaç ton kömür dağıtımı yapılmıştır? Doğal gaz kullanımının artmasıyla birlikte kömür dağıtımında da bir azalma olmuş mudur? Proje başladığı günden bu yana ihtiyaç sahibi ailelere dağıtılan kömürlerin yıl yıl maliyeti ne kadardır? Sosyal yardımlaşmadan dağıtılan bu kömürlerin -televizyonlarda da görüyoruz, ben kendi ilimde de görüyorum, köylere gittiğimizde de görüyoruz- kalitesiz ve gerçekten yanmayan kömürlerden oluştuğu görülüyor. Bu ailelere dağıtılan kömürler kontrol ediliyor mu, edilmiyor mu? Ediliyorsa kontrol edilmesine rağmen bu kötü kömürler neden ihtiyaç sahibi ailelere dağıtmaya devam ediliyor? Sosyal yardımlaşmanın dağıttığı kömürlerden kalitesiz olanların haricinde bu paranın tamamı hazineye mi tahsil ediliyor? Yani bu dağıtılan kömürleri siz mi karşılıyorsunuz, yoksa bunun tamamı hazineye mi karşılanıyor? Şayet elinizde varsa kömür dağıtımından en fazla yararlanan 5 ilimiz hangisi, en az kömür dağıtımı yaptığınız 5 ilimiz hangisi; onu da merak ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum.

Böylelikle 2021 yılı önerilerinin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi, 2022 yılı önerilerinin görüşülmesine başlıyoruz.

Kurumun 2022 yılına ait 1 no.lu genel önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Öneri 1:

Diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ ABDULLAH ÇİFTÇİ - Diğer bulgu ve öneriler yerine getirilecektir Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın üyeler, diğer bulgu ve önerilerden görüşülmesini talep ettiğiniz öneri var mı? Yok.

Böylelikle önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi, geneli üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Geneli üzerinde söz almak isteyen üyelerimize ben söz vereceğim.

Buyurun Sayın Tahtasız.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Genel Müdür, Sayın Başkan, kıymetli hazırun; Türkiye Kömür işletmeleri Kurumunun denetim görüşmelerinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Özel sektör yatırımlarına açılmış kaç sahanız var? Bu sahalar nerelerde ve hangi ihale yöntemiyle, hangi özel sektör firmalarına kaç yıllığına verilmiştir?

Projeleri tamamlanıp işletmeye alınan Şırnak, Bolu ve Manisa'daki termik santrallerden bahsettiniz. Ülkemize ve kurumumuza hayırlı olsun.

Bildiğimiz üzere, Ankara'da Çayırhan Termik Santrali'miz ve maden sahası var. Buranın özelleştirilmemesi için işçiler uzun süre büyük direniş sergiledi, biz de onların yanında olduk, haklı mücadelelerinde yanlarında yer aldık. Ancak bu termik santral, 20 milyar TL gibi bir rakamla ne yazık ki özelleştirildi. Siz kurum olarak bir taraftan yeni termik santral yapıyorsunuz, diğer taraftan hazır yapılmış ve işletilen termik santrali kamuoyunun ve işçilerin karşı çıkmasına rağmen özelleştiriyorsunuz. Bunun özel bir sebebi var mı? Elektrik Üretim AŞ bünyesindeki Çayırhan Termik Santrali'nin ve maden sahasının işletilmesini daha tecrübeli olan Türkiye Kömür İşletmelerinin alması mümkün olmaz mıydı? Bu termik santral için kabul edilen 20 milyar TL olması gereken fiyat uygun mudur? Şırnak, Bolu ve Manisa'daki termik santrallerimizin her birinin ayrı ayrı maliyeti ne kadardır? Bugün Çayırhan Termik Santrali'nin kapasitesinde bir santral kurmaya kalkışsanız bunun maliyeti ne kadar olur?

Sayın Genel Müdür, çok önemli olan bir konu var. Çiftçiler ve topraklarımız için büyük önem arz eden leonarditlerin değerlendirilmesi amacıyla Türkiye Kömür İşletmelerinin "hümas" markasıyla üretime geçtiğinizi ve 2008 yılından bu yana 4 milyon 97 bin litre Türkiye Kömür İşletmelerinin hümas satışı gerçekleştirdiğini söylediğiniz, bu da tarım için gerçekten önemli. Toplantıya gelmeden önce yaptığımız araştırmada işletmenizin hümas "web" sayfasına girdik, 16 bayiniz olduğu gözüküyor. Yorgun topraklarımızın canlanması ve verimin artırılması anlamında çok önemli olan hümik asit üretiminin satışını neden 16 bayiyle sınırlı tuttunuz? 81 ilimizdeki çiftçilerimize ulaşmak konusunda ve bayi ağınıza genişletmek konusunda yeni bir çalışmanız, projeniz var mı? 2008 yılından bu yana toplam leonardit üretiminiz ne kadar oldu ve yüzde kaçını satabildiniz?

Yine, keşke hümik asit kullanımını çiftçiler açısından yaygınlaştırırsanız ve bildiğimiz sektörlere girmeseydiniz diyebileceğim bir projenizden bahsetmek istiyorum. Bildiğiniz üzere, kömür üreten ve termik santral işleten Türkiye Kömür İşletmelerinin kozmetik sektöründe de yer aldı. O dâhiyane projenin sonucu ne oldu, merak ediyorum. O nedenle bu projeye ilgili bazı sorularımız olacak.

Uzmanlık alanınız olmadığı hâlde hümik asitten güzellik ürünü üretimine girmişsiniz ve bunu "ELEGANCE" markasıyla pazarlayıp para kazanacaktınız. Geçmiş dönem Sayıştay raporlarına yansıyan bilgilere göre, kendi bünyenizden yapmış olduğunuz harcamalar hariç olmak üzere, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında "üretim danışmanlık hizmeti" adı altında toplam 2,2 milyon TL'lik harcama yapmışsınız. Yine, bu kozmetik ürünlerin üretilmesi amacıyla "Genius Reklamcılık" isimli bir firmayla yıllık 4,7 milyon TL, 2018 yılı ortalama dolar kuruyla 1 milyon 250 bin dolar bir bedelle sözleşme imzalamışsınız. Yani bugünkü kurla sadece reklam için yaklaşık 48 milyon TL ödeme yapmışsınız. Bu sözleşmeye göre dolum ve ambalajdan kaynaklanan ücretleri, stant ve görsellerin ücretleri, yine Türkiye Kömür İşletmelerinin üzerinden mi ödemeyi üstlenmişsiniz? Bütün bu masrafların yanında Sayıştay raporunda 2018 yılı itibarıyla 48.500 adet ürünün yüzde 40'ının son kullanım tarihinin Eylül 2018'de dolacağı, geriye kalan yüzde 60'ının ise 2019 yılının Nisan ayında son kullanma tarihinin dolacağı belirtiliyor. Muhtemelen ürettiğiniz ürünleri satamadan imha etmek zorunda kaldınız ve harcanan onca para maalesef çöpe gitti. Şimdi, bununla alakalı hümik asitten ürettiğiniz ve "ELEGANCE" markasıyla piyasaya girdiğiniz bu ürünlerle ne yaptınız? Bu konudaki üretiminiz hâlen devam ediyor mu? Buraya gelmeden önce internet üzerinden arama yaptım ve ürünün reklamını göremedim. Televizyon ya da başka alanlarda da reklamını görmüyoruz. Peki, reklam hizmeti için "Genius" isimli firmaya ödediğiniz 1 milyon 250 bin dolar bugünkü parayla 47 milyon TL'nin karşılığında hangi hizmetleri aldınız? 2018 yılı itibarıyla deponuzda bulunan 48.500 adet ürünün akıbeti ne oldu? Son kullanma tarihi dolduğu için bugüne kadar kaç ürünü imha ettiniz? İmha edilen ürünlerin toplam maliyeti ne kadar? Bu ürünü üretmeye başladığınız günden bu yana üretim, reklam, pazarlama ve bu gibi konulara toplam ne kadar bütçe harcadınız? Yine, bu ürünün satışlarından toplamda ne kadar para kazandınız? Gelineen noktada bu ürünle ilgili yıl bazında toplamdaki kâr ve zararınızı ayrıntılı bir rapor olarak verebilir misiniz?

Son olarak, kurumun 2024 yılı kâr veya zararı ne kadar olmuştur? 2024 yılı temsil ağırlama giderleriniz ne kadardır? 2024 yılında ilan ve reklam harcaması yaptıysanız bu reklam ve ilan harcamaları ne kadar olmuştur?

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim.

Sayın İrmez, buyurun.

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Kurumun değerli temsilcileri, 2021-2022 Sayıştay Denetim Raporu için burada bulunmaktayız. TKİ'nin bütçesinde bütçe tablolarına ve sapmalara baktığımızda kalemler arasında ciddi farklar görüyoruz. Bu farklar kurum lehine dahi olsa bu tür sapmalar bütçeye olan güveni zedeliyor. Elbette bütçe nihayetinde bir öngörü meselesidir. Kurumun gelir ve gider tabloları ortada, öngörülemeden gelişmeler olabilir ancak zaten kurum yetkililerinin görevi bu olası değişimlere karşı kurumu hazırlamak ve buna uygun politikalar üretmektir. 2021 dönemi bilançosuna baktığımızda kurumun kâr ettiği görülmekte, ilginç olan şu ki bu kâr kurum

tarafından da öngörülmemiş, pozitif yönde yüzde 146,1 oranında bir sapma söz konusu ve dönem sonu kârı yaklaşık 322 milyon TL'dir. 2022 yılında ise bu rakam yaklaşık 7 kat artarak 2 milyar 344 milyon TL'ye ulaşmıştır. Şimdi, elbette hem kârı hem de zararı sorgulamak durumundayız. 2021 yılı satış verilerine baktığımızda, net satış hasılatının bütçe hedeflerinin yüzde 1,6 oranında altında kaldığı görülüyor; o hâlde bu kârın kaynağı nedir, bunu merak ediyoruz. Gerçekleşmeyen yatırımlar mı kâr gibi gösterilmektedir yoksa kömür fiyatlarındaki artış mı bu kâra neden olmuştur? Özellikle 2022 yılında yaşanan 7 katlık artış dikkat çekicidir, bu konuda bizleri aydınlatmanızı istirham ediyoruz.

Bir diğer konu, özelleştirme. Diğer komisyon toplantılarında da özellikle dile getirdik, özelleştirmenin zararlarına her toplantıda yeniden ve yeniden tanıklık ediyoruz. Kömür üretiminde de benzer bir tablo söz konusu. Bakınız, devletin asli görevi kâr etmek hırsıyla hareket etmek, şirket mantığıyla yönetilmek değildir; devletin görevi yurttaşın yararını gözetme ve bu doğrultuda mal ve hizmet üretmektir. 2021 yılında kurumun toplam kömür üretiminin yüzde 70,5'i yüklenici eliyle gerçekleştirilmiştir yani üretimin neredeyse üçte 2'si özel sektörün kontrolü altındadır. Bu bir üretim tercihi değil, iktidarın piyasacı ve sermayeci siyasetinin ürünüdür; bunun zararlarını ayrıca ele alacağız. Bu üretim biçimi, AKP iktidarının yirmi üç yıllık özetidir, aynı zamanda bugün içinde bulunduğumuz ekonomik krizin temel nedenlerinden biridir. 2022 yılına baktığımızda ise tüvenan kömür üretiminin yüzde 65,1'i yani 12,7 milyon tonu kurumun kendi olanaklarıyla, yüzde 34,9'u yani 6,8 milyon tonu yüklenici firmalar eliyle gerçekleştirilmiştir. Özel sektörün payı azalmış olabilir ama sanılmasın ki bu bir politika değişikliğinin sonucudur çünkü 2023 verilerine baktığımızda, tablo yeniden eski hâline dönmüştür. 2023 yılında TKİ tarafından gerçekleştirilen kömür üretiminin yüzde 34,2'si kamu olanaklarıyla, yüzde 65,8'i ise yüklenici firmalar aracılığıyla yapılmıştır yani 2022'deki bu görece olumlu tablo dönemsel bir durumu izah etmektedir. Ege Linyitleri İşletmesinin üretiminin kamu eliyle yürütülmesi bir yıllığına istatistikleri değiştirmiş olabilir. Buradan sormak istiyorum: 2022'deki bu değişikliğin gerçek sebebi nedir? Kamu üretiminin artışı aynı yıl 7 kat artan kurum kârının nedenlerinden biri midir? Bu soruların yanıtlanması gerekmektedir.

Raporda dikkat çeken bir diğer konu ise emekliler nedeniyle oluşan işçi açığının hizmet alımı yoluyla kapatılmaya çalışılmasıdır. Bu her yönüyle sorunlu bir yaklaşımdır. Kurumun önceliği, kendi personelinin istihdam etmek, emekli olanların yerini doldurmak olmalıdır. Madencilik gibi çok yüksek riskli ve uzmanlık gerektiren bir alanda bilgili ve tecrübeli personelin varlığı hayati önem taşımaktadır oysa hizmet alımı yoluyla bu eksiklik kapatılmaya çalışılıyor, bu yöntem kuruma daha çok iş davası, daha çok tazminat olarak geri dönüyor. Asıl, işveren-alt işveren ilişkisinden kaynaklı hukuki sorunlarla TKİ doğrudan muhatap olmak zorunda kalıyor. Bu problemlerin temelinde ise yine sermaye yanlısı politikalar yatıyor. İşveren, işçiye yönelik hukuksuz uygulamalarında sorumluluğu yüklenici firmaya yıksa da hukuken sorumluluk TKİ'ye aittir. Yüklenici firmaların iş sağlığı ve güvenliği konusunda ne kadar hassas davrandığı, daha doğrusu kâr maksimizasyonunu öncelediği ortadadır. Kurum bu noktada ciddi bir yük altına girmiştir maalesef.

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun uyguladığı redevans usulü sözleşmelerin yarattığı sorunlara da tabii ki değinmek gerekir. Redevans, ruhsat sahibi kurumun maden sahasını üçüncü kişilere kiralaması anlamına gelmekle, TKİ de işletemediği sahaları özel sermayeye açmış durumdadır ancak bu uygulama da ciddi sorunlar doğuruyor. Bu sahaları devralan firmalar kâr hırsıyla hareket etmekte, işçi sağlığı ve iş güvenliğini göz ardı etmektedir. Taşeronlaşma yaygınlaşmış, işçiler güvencesiz koşullarda çalışmaktadır. Resmî makamlar denetim yaptıklarını açıklasa da yaşadığımız maden faciaları bu denetimlerin yeterli olmadığını, kamuoyunu yatıştırma amacı taşıdığını gözler önüne sermektedir. Ayrıca, bu sahalarda çevresel yıkım da ciddi bir sorundur; doğa talan edilmekte, ekolojik denge geri dönülemez biçimde tahrip edilmektedir yani yalnızca emek değil, doğa da sermaye uğruna maalesef feda edilmektedir.

Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar; aklımızdan hiç çıkmayan, belki de dünyada eşine az rastlanır bir işçi katliamı yaşandı bu ülkede, 13 Mayıs 2014'te maalesef 301 madenci yerin altında can verdi. Buradan bir kez daha yaşamını yitiren tüm madencileri saygıyla ve minnetle anıyorum. Her seferinde de dile getirdik, söyledik; kâr hırsı ölüm getirir, denetimsizlik ölüm getirir, sermayeye güven ölüm getirir. 301 madenci hayatını kaybetti; peki, kimler yargılandı, kimler hesap verdi? Üstü örtüldü, patronlar kazandı, işçiler maalesef yaşamını yitirdi. TKİ, yüklenici firmalara neredeyse sınırsız yetki verdi, "Sen üret, ben alırım." dedi, bedelini ise tüm ülke, tüm halkımız ödedi. Şimdi, TKİ'nin bizi ikna etmesi gereken konu şu: Gerekli dersler alındı mı? İş sağlığı ve işçi güvenliği hâlâ yüklenici firmaların inisiyatifine mi bırakılıyor? Yeni bir Soma'nın yaşanmaması için hangi önlemler alındı, hangi düzenlemeler yapıldı? Ayrıca, Soma mağdurlarına toplam ne kadar tazminat ödendi? Hâlâ ödeme almamış bir mağdur var mı? Varsa kaç kişi almamıştır? TKİ tarafından ödenen tazminatlar sonra yüklenici firmaya rücu edildi mi? Süreç nasıl işlemektedir? Son gelişmeler nelerdir? Her 2 Sayıştay raporunda da TKİ aleyhine açılan muvazaa ve alt işveren ve asıl işveren ilişkisine dayalı davaların tamamına yakınının kurum aleyhine sonuçlandığı belirtilmektedir. Bu davaların kamuya toplam maliyeti nedir? Kurum neden bu hukuka aykırı çalışma biçimini sürdürmektedir? İşçilerin kamuda doğrudan istihdamı yönünde kalıcı bir politika geliştirilmesi düşünülmekte midir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın İrmez.

Evet, geneli üzerindeki son konuşmacı Sayın Yavuzylmaz.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; bir konuyu ifade etmek istiyorum konuşmama başlarken, o da biz Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun alt komisyonunu yaptığımızda aslında uzun uzadıya bazı konuları konuşmuştuk, ardından da soruları yazılı olarak verebileceğimiz ifade edilmişti. Ben de 81 soru sordum, 81 yanıt geldi, yanıtlar burada, oldukça kapsamlı; Türkiye Taşkömürü Kurumuyla ilgili de 58 soru sormuştum, onun da yanıtları gelmişti, dolayısıyla aslında bu noktada yani üst komisyonda yapacağımız denetime altlık teşkil edebilecek birçok bilgiye ulaşmış olduk. O nedenle detayları yazılı zaten sormuş olduğum için ve sorabileceğim için benim açımdan bu durum, biraz daha Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun içinde bulunduğu genel durumu ve bazı çelişkileri -hazır Enerji Bakan Yardımcısı da buradayken- ifade etmemi zorunlu kılıyor. Bunlardan birincisi, bir önceki Türkiye Taşkömürü Kurumunun denetim toplantısında eksik kalan bir kısımdı, bunu ifade etmek zorundayım. Biz kurumların personel durumunu aslında daha çok, işte, madenciler veya çalışan işçiler

üzerinden değerlendiriyoruz ama burada çalışan mühendisler de var ve mühendisler oldukça kıymetli, aynı zamanda, alınan kararların sorumluluğunu da taşımak durumunda olan personel durumunda. Bu doğrultuda da yaşanan tüm sıkıntılarda yeri geliyor görevi ihmal, yeri geliyor çeşitli kusurlarla itham edilme ve aynı zamanda da hapis yatma gibi durumlarla karşılaşılıyorlar. Ben Kömür İşletmeleri Kurumundaki mühendis maaşlarınızı sormak istiyorum, yan haklarını sormak istiyorum, diğer statüde çalışan memur veya işçi pozisyonunda olanların yine aynı zamanda maaşlarını ve yan haklarını öğrenmek istiyorum. Bu konuyla ilgili de Enerji Bakan Yardımcısına durumun vahametini... Madenlere inen mühendislerin yaşanan malum ekonomik kriz çerçevesinde aklı dışarıda yani geçimle ilgili olarak çok büyük soru işaretleriyle baş başa bırakılmamaları gerektiğini düşünüyorum; aldıkları kararları daha sağlıklı bir şekilde vermeleri mümkün olabilir.

Şimdi, özellikle Kömür İşletmeleri Kurumunun bu yaşadığımız güncel süreç içerisinde Soma'da bazı ciddi problemleri var. Bunlardan bir tanesi, Türkiye Kömür İşletmelerine borcu bulunan bir kurum, bir santral; bu santral, Soma B Termik Santrali. Soma B Termik Santrali öyle enteresan bir örnek ki, hem berbat bir özelleştirme örneği, aynı zamanda da bir şirketin borcunun kamu kuruluşuna ödenemez derecede yükselmesiyle birlikte aslında devleti de büyük bir sıkıntıya ve açmazın içine ittiği süreci temsil eden bir örnek. Şimdi, biliyorsunuz, Soma B Termik Santrali özelleştirildiğinde 685 milyon dolara özelleştirilmesi yapıldı ancak şirket bu tutarı belirli taksitlerle ödeyecekti dolar üzerinden. Geçen yıllar içinde şirketin özelleştirme borcunun dolardan TL'ye çevrilmesi, 6 taksit yapılmasıyla birlikte şirket 177 milyon dolarlık bir avantaj sağladı ve ardından, 2018 yılından itibaren de bir kapasite mekanizması teşviki ödemesiyle birlikte burada şirket bu teşvik tutarlarının ödendiği yıllardaki dolar kuru üzerinden yapılan hesaplamayla toplam bugüne kadar 94 milyon dolar da üretmediği elektrik kapasitesini emre amade bir şekilde hazırda tuttuğu için ekstra bir teşvik almış oldu. Ayrıca, bu Soma B Termik Santrali'nin Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuna biriken borç tutarı da 2024 yılı Ekim ayı itibarıyla 9 milyar 480 milyon liraya ulaştı yani güncel olarak bu kömür borcunun yaklaşık 11-12 milyar lira olduğu da ifade ediliyor. Tüm bu tutarların yani Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuna olan borcu da dolar karşılığı 277 milyon dolar yani toplamı, şirket 685 milyon dolara bir termik santral ihalesini alıyor, arka kapıdan ödenen teşvikler, ayrıcalıklar ve avantajlarla birlikte 548 milyon dolarını geri kasasına koyuyor, üstüne, bedava bir termik santral sahibi oluyor ve ürettiği elektriği de satıp oradan da para kazanıyor. Yani böyle bir ticaret dünyanın neresinde var? Şu anda da bu Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuna olan borç tahsil edilemediği için şirket yani Konya Şeker, Soma Elektrik Üretim AŞ'nin arkasından çekildi yani ona kefil olduğu çeşitli bankalara olan borçları kapattı, çekildi. Soma B Termik Santrali Manisa'da sıcak su da sağlıyordu çeşitli ünitelerini çalıştırarak, şu an itibarıyla da yaz aylarına doğru girilen bu sürecin içinde bu ünitelerinin de susturulacağı yönünde beyanlarda bulunuluyor ve sürekli olarak da termik santralin kapatılacağı şeklinde ifadelerde bulunuluyor. Şimdi, ben şunu soruyorum: Siz kurum olarak bu şirketin TKİ'ye olan borcunu nasıl tahsil edeceksiniz? Şimdi, ben Genel Müdür olarak size sorsam ve soruyorum, diyeceksiniz ki: "Enerji Bakanımız bilir." Enerji Bakan Yardımcısı da hazır burada, bu borç nasıl ödenecek Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuna? Sayın Bakandan bir bilgilendirme istiyorum.

Diğer taraftan, diğer soru da şu: Yani özel bir şirketin devlete olan borcu 0 lira seviyesinden 277 milyon dolara karşılık gelen bir tutar seviyesine nasıl gelebilir? Yani bu arada siz ne yapıyordunuz, bu borç sürekli yükselirken ne yapıyordunuz? Benim gördüğüm kadarıyla, şirkete başka teşvikler ve ayrıcalıklar vermekle meşgul olduğunuz burada görünüyor.

Şimdi, diğer taraftan, sadece burada değil, yani sadece Soma B Termik Santrali'nin Türkiye Kömür İşletmelerine olan borcunu ödememesinden kaynaklı orada bir istihdam ve üretim problemi yaşanmıyor, aynı zamanda Bakanlık başka başka problemler de yaşıyor. Aynı istihdam probleminin benzerini de Yatağan Termik Santrali'yle ilgili olarak yaşıyor, burada da işçilerde büyük bir gelecek kaygısı var. Diğer taraftan, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun kendi sahalarını kendisinin işletmemesinden kaynaklı olarak, özellikle özel şirketler, özel sektör eliyle işletilmesine bağlı olarak özel sektör piyasada herhangi bir daralma yaşandığı anda işçilerini işten çıkarmaya başlıyor. Daha önce Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu ağırlıklı olarak üretim sahalarında daha güçlü bir şekilde yer aldığı anda işçiler, çalışanlar bu şekilde bir gelecek kaygısını yaşamıyorlardı, bu sorunu yarattınız, özelleştirmeleri övdünüz, TKİ'yi küçültmeyi bir marifet bildiniz ve şu anda özel sektörde yaşanan işçi çıkarmaları sorununa da müdahale etmek durumundasınız, bunu çözmek durumundasınız, bu sorunu görmezden gelemezsiniz.

Diğer taraftan, buna bağlı olarak soruyorum, atılabilecek hamleler açısından söylüyorum: Yani neden Soma B Termik Santrali'nin santral işletmesini EÜAŞ almıyor, maden sahalarıyla ilgili süreci TKİ yine doğru düzgün olmak kaydıyla yönetmiyor da orada Soma B Termik Santrali'nde çalışan personel ve buraya kömür satan, TKİ'yle yaptığı anlaşma üzerinden kömür satan özel sektör şirketlerinin işçileri işten çıkarılma kaygısıyla baş başa bırakılıyor? Şimdi, ben bakıyorum, aynı Soma bölgesinde bu Soma B Termik Santrali gibi diğer bazı santrallerde de buna benzer sorunlar yaşanıyor mu diye bakıyorum, yaşanmadığını görüyorum. Yatağan'ın yaşadığı, Yatağan Termik Santrali'nin ve orada çalışan personelin yaşadığı sorunlar Soma'da bazı şirketlerin işlettiği termik santrallerde yaşanıyor mu diye bakıyorum, yaşanmıyor. Örnek olarak, bakın, Soma B Termik Santrali'nde, şu anda işçilerin işten çıkarılma tehlikesi yaşadıkları ve aynı zamanda Soma B Termik Santrali'ne TKİ'yle yaptıkları anlaşma üzerinden kömür sağlayan özel sektör maden sahalarının çalışanı madencilerin yaşadığı sorunların odaklandığı nokta, Soma B Termik Santrali'nin 2024 yılının Ocak ayında aldığı kapasite mekanizması teşvik tutarı 1 milyon 700 bin, evet; aynı Soma'da Soma Kolin Termik Santrali'nin 2024 yılının Ocak ayında aldığı teşvik tutarı ise 62 milyon. Nasıl oluyor bu? Yani Soma B Termik Santrali'nde 1 milyon 700 bin alıyor 2024 yılının Ocak ayında, Soma Kolin Termik Santrali 62 milyon alıyor. Şubat ayında Soma B Termik Santrali 1 milyon 630 bin kapasite mekanizması teşviki alıyor, Soma Kolin 69 milyon alıyor; nasıl oluyor bu?

Şimdi, devam ediyorum, 2025 yılına gelelim, güncel: Soma B Termik Santrali ocak ayında 14 milyon 651 bin lira kapasite mekanizması teşviki almış, Soma Kolin Termik Santrali 122 milyon 991 bin lira almış. Şubat ayında 14 milyon 859 bin teşvik almış Soma B Termik Santrali, Soma Kolin Termik Santrali 118 milyon lira almış. Yani şimdi Soma B Termik Santrali'ne bağlı olarak çalışanlar ayağa kalkmayacak da işsizlik kaygısı, iş kaygısı, işini kaybetme korkusu yaşamayacak da kim yaşayacak bu durumda? Dehşet verici bir durum. Aynı durum Yatağan'da da var. Yatağan Termik Santrali'nde durum daha da vahim. Şu anda Yatağan Santrali'nin çalışanları ayakta, "Ne yapacağız?" diye düşünüyorlar. Yatağan Termik Santrali'nin 2024 yılının Ocak ayında verdiği kapasite mekanizması teşvik tutarı yani üretmediği elektrik kapasitesini üretime hazır, emre amade tutması için ödediğiniz tutar 2024 yılı Ocak ayında 628 bin lira, Soma Kolin Termik Santrali'ne 62 milyon lira. Yatağan'da Şubat ayında

ödediğiniz kapasite mekanizması teşvik tutarı 742 bin lira, Soma Kolin'de 69 milyon lira. Sayın Bakan Yardımcım, bakın, ben söyleyeyim size, siz buralarda bilerek sorun yaratıyorsunuz, bilerek yapıyorsunuz bunu, bu bir tercih. Yatağan ve Soma B'nin tüm santral çalışanlarına ve buraya bağlı kömür işletmelerinde, kömür ocaklarında çalışan tüm işçilere bilerek bu korkuyu yaşıyorsunuz; bunu bilerek, tercih ederek yapıyorsunuz. Soma Kolin Termik Santrali'ne veriyorsunuz teşviki, aynı teşvik kapsamında olan diğer santrallere vermiyorsunuz ve vermediğiniz o tutarlar nedeniyle de işçilerin hepsi şu anda ayakta.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzılmaz, toparlayalım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Toparlıyorum.

Yani şöyle ifade edeyim: Soma Kolin Termik Santrali'ne 2024 yılında verdiğiniz teşvik tutarı 1 milyar 135 milyon lira, bir önceki yıla göre yüzde 899 verdiğiniz teşviki artırmışsınız. Bolu Göynük Termik Santrali'ne 2024 yılında verdiğiniz teşvik tutarı 386 milyon lira, bir önceki yıla göre teşviki yüzde 541 artırmışsınız. Bunları devasa artırmışsınız ama Yatağan ile Soma B Termik Santrali ve bağlı madenlerde çalışanlar söz konusu olunca onlara çok düşük, katbekat altında bir tutar veriyorsunuz.

Şimdi, son konuya geliyorum, son konumuz şu: Daha önce Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun denetimlerinde termik santrali kurma şartlı redevans sahası tahsis edilen şirketlerin ödeyecekleri redevans bedellerinin üretici fiyat endeksine göre olması gerekirken bir genel müdür oluruyla 2016 yılında piyasa takas fiyatına çevrildiği yönünde Sayıştayın bir bulgusu vardı ve bu bulgu dolayısıyla bu uygulama nedeniyle de Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu gelir kaybı yaşadı ve netice itibarıyla yaklaşık 183 milyon lira aslında bu yanlış uygulama nedeniyle zarara uğradı ve bu doğrultuda KİT Komisyonunda bu konular görüşüldü, bunun düzeltilmesi istendi ve tekrar usulsüz bir kararla sadece genel müdür oluruyla birlikte yapılan sözleşmenin şartlarının değiştirilmesi ve ihaleye giren şirketlerin eşit rekabet imkânının ortadan kaldırılması ve devletin zarara uğratılması nedeniyle piyasa takas fiyatı üzerinden ödenen redevans uygulamasına son verildi ve ilk sözleşmeye dönülerek üretici fiyat endeksine göre ödeme yapılmasına karar verildi. 2 şirket, Bolu Göynük Termik Santrali ve Soma Kolin Termik Santrallerini ilgilendiren yani Bolu Göynük'de Kazancı Holding, Soma Kolin'de Kolin Holding devlete, yine Sayıştay raporlarına göre, 183 milyon lira ödeme yaptı. Şimdi, buraya kadar kulağa hoş geliyor, değil mi? Yani bir yanlışlık Sayıştayca tespit edilmiş, müdahale edilmiş ve neticede düzeltilmiş ama daha sonra ne yapılıyor? Sayın Bakan Yardımcım biliyordur bu kısmı. EPDK bir karar alıyor. Şirketler bastırıyor, bu 2 şirket; Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuyla ilgili sorunu çözmüş gibi gösterirken oraya ödediği tutarı bir başka kurum üzerinden geri tahsil etmenin peşine düşüyor ve neticede bu kapasite mekanizması teşviki ödemesiyle ilgili EPDK yayınladığı kararlarının içinde yeni bir maddeye yer veriyor. Yeni madde öyle bir madde ki bu kapasite mekanizması teşvikini alan onlarca santralin arasında sadece bu maddeye uygun 2 şirket var yani teşvikin içinde özel bir teşvik. Bu 2 şirketin biri Kazancı Holding yani Bolu Göynük Termik Santrali, bir diğeri de Koline ait olan Soma Kolin Termik Santrali. Diyor ki o maddede: "Kapasite ödemesinin yapılacağı ilgili fatura dönemine ilişkin elektrik üretim miktarı kullanılarak hesaplanan redevans bedelinin -yani bu şekilde yapılmış sözleşmelerdeki termik santralleri kastediyor ki 2 tane var sadece bu sözleşmeyi yapan yani adrese teslim bir madde- ilgili kamu kurumuna ödendiğine dair faturanın sistem işletmecisine sunulması hâlinde bu bedelin üçte 1'inin şirkete geri ödenmesine..." Redevans bedelinin üçte 1'ini silen bir EPDK kararı. O nedenle de Soma Kolin Termik Santrali'ne 1 milyar 135 milyon lira 2024 yılında para ödeniyor, o nedenle 2024 yılının Ocak ayında 62 milyon lira ödeniyor. Diğer taraftan, Yatağan Termik Santrali'ne gelince, ona 628 bin lira ödeniyor 2024'ün Ocak ayında. Şimdi, bu durum aynı şekilde, 2025 yılında da şu anda da devam ediyor. Yeni bir EPDK kararı, kararın tarihi 23 Ocak 2025; yine Soma Kolin Termik Santrali ve Bolu Göynük Termik Santrali'ne böyle bir ayrıcalık veriliyor. Yani şimdi ben şunu soruyorum: Neden bu 2 şirkete özel böyle bir karar alınıyor ve bu şekilde bu şirketler ihya edilirken diğer termik santrallere verilen teşvik tutarları bu kadar düşük bırakılıyor ve orada bir istihdam krizi yaratılıyor?

Sayın Bakan Yardımcısı, bu durumu düzelterek misiniz? Soma Kolin yani Kolin şirketine, Bolu Göynük yani Kazancı Holdinge sağladığınız bu ayrıcalığı ortadan kaldıracak mısınız? Burası için ayırdığınız, bu kapasite mekanizması teşviki için ayırdığınız 2025 yılındaki 17 milyar 500 milyon lirayı doğru düzgün bir şekilde bu santrallere dağıtacak mısınız, yoksa buradaki işçi krizine, istihdam krizine, şirketlerin ayakta kalma sorununa seyirci mi kalacaksınız?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzılmaz, toparlayalım, bitirelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ben Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunda çalışan tüm arkadaşlara çalışmalarında başarılar diliyorum. Tekrar, burada çalışan işçisiyle, mühendisiyle, tüm kadrosunun maaşının bu ekonomik krizde geçinilebilir bir maaş seviyesine çıkarılmasının, aynı şekilde, Türkiye Taşkömürü Kurumu için de zaruri olduğunu ifade ediyorum. İş güvenliği, işçi sağlığı açısından da birçok tedbiri almak zorundasınız. Özelleştirmeler yaparak, TKİ'ye ait sahaları devrederek buradaki riskleri ortadan kaldırmış oluyorsunuz.

Değerli Başkanım, bir başka konuyla ilgili bir cümle söyleyeceğim, bir cümle sadece -eksik kalmasın çünkü Bakan Yardımcımla tekrar yan yana gelemeyebiliriz- o da şu: Daha önce TTK'yle ilgili konuştuğumuzda, Amasra Müessesesindeki ana havalandırma aspiratörünün 1974 yapımı Joy marka olduğu ve 3 Temmuz 2020 tarihinde de aslında değiştirilmesi gerektiği, kurulu sistemin kapasitesinin mevcut ocak açıklığını karşılayamadığı yönünde raporlar vardı. Şimdi, aynı durum şu anda Karadon İşletmesinde devam ediyor. Karadon İşletmesinde 3 tane ana havalandırma aspiratörü var, bir tanesi yine 1974'te montajı yapılan Joy marka elli bir yıllık bir ana havalandırma aspiratörü. O nedenle, bu TTK'ye bağlı müesseselerde yönetmeliğin gösterdiği 0,5 metre/saniye minimum hava hızını yakalayabilmek adına buradaki bu ana havalandırma aspiratörlerini ve tali sistemleri yeniden gözden geçirmeniz ve bir sorun yaşanmaması adına sorun ortaya çıktığında değil... Yani Amasra felaketi yaşandıktan sonra ana havalandırma aspiratörü değişmişti, değişmesi bir noktada, aslında delil karartmaya dönük bir durum bile yaratmıştı ama değişmeliydi de. O nedenle, bir felaket yaşanmadan buradaki ana havalandırma aspiratörlerinden değişmesi gerekenlerin değişmesini sağlamanızı, hava hızının da gerekli seviyeye getirilmesini sizden istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, teşekkür ediyorum Sayın Yavuzılmaz.

Son konuşmacı olarak size söz vermiştim ama Bakırlıoğlu herhâlde konuşma için söz istedi.

Beş dakika süreniz var Sayın Bakırlıoğlu.

Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Genel Müdürümüz, Sayın Bakanımız; hoş geldiniz.

Şimdi -gerçi Deniz Bey'in konuşmasını dinleyemedim ama mutlaka değinmiştir diye tahmin ediyorum- Sayıştay raporlarında bu TKİ'nin Soma Termik Santralinden olan alacağı: Sayıştay raporuna göre 31/12/2023 tarihi itibarıyla 3 milyar 273 milyon liralık bir alacak söz konusu; bunun içerisinde faiz yok, sadece anapara var Sayıştayın raporundan anladığımız kadarıyla ve 19/4/2023 tarihinden itibaren herhangi bir ödeme yapılmadığı belirtilmekte. Bizim Soma'da konuşulan konu ise bugün bu güncel borcun 14 milyar liraya çıktığı konuşuluyor, öncelikle bu doğru mudur? Yani Soma Termik Santralinin, Torkunun Kurumunuza olan borcu ne kadardır yani bugün itibarıyla güncel borç ne kadardır, 14 milyar lira rakamı doğru mudur? Ve şöyle bir sıkıntı da var: Bildiğim kadarıyla uzunca bir zamandan beri Soma Termik Santrali sadece bölgesel ısınmanın ihtiyacını karşılamak için çalışıyordu, bugün itibarıyla o da kalkacak ve çok ciddi bir sıkıntı var Soma'da. Yani özellikle taşıma kooperatifinde büyük sıkıntı var, diğer ocaklarda büyük problem var; artık kapanma noktasına gelmiş durumda. Yani zaten herhangi bir yatırım yapılmamakta, filtre takılmamış durumda, çeşitli iş kazaları oluyor. Yani bu konuda -ciddi bir alacaklısınız da- herhangi bir planınız var mıdır, onu öğrenmek istiyorum.

Tüvenan üretimine baktığımız zaman, satılabilir kömür üretimine baktığımız zaman yıllar içerisinde özellikle ELİ'de çok ciddi bir azalış söz konusu yani planlanan programa veya yapmış olduğunuz programlara göre üretimlerde çok geride kalınmakta. İşte, 2023 yılında programa göre yüzde 50 daha az üretim yapılmış, 2022 yılına göre de yüzde 40 daha az üretim yapılmış. Benzer durum dekapajda da söz konusu. Dekapajda daha çok anladığım kadarıyla kamu eliyle dekapaj yapılmakta ancak yükleniciyle ilgili 2023 yılında 13 milyon metreküplük dekapaj yapılması planlanırken gerçekleştirme fiiliyatta 370 bin metreküp yani bunun gerekçesi nedir? Gerçekten de yani ben bu rakamlara baktığımız zaman, fiiliyattaki çalışmaya baktığımız zaman Sayıştay raporlarına da bu yansımış yani Soma'da gördüğümüz manzara Sayıştaydan çok farklı değil. Yani çok yaşlı bir araç filosuna sahipsiniz, araçların birçoğu çalışmıyor, birçoğunun artık üretimi yok, araç bozulduğu zaman beş ay, altı ay boyunca yatıyor. Şu yapılmaya başlanmış: Yedek parça bulmak için araçlar hurdaya çıkartılmaya başlanmış, hurda araçlardan diğer araçlara yedek parça getiriliyor ve günden güne zaten çalışan sayısı da azalmış; 800 küsur çalışan var bildiğim kadarıyla ve bunların yarısından çoğu da çok kısa bir süre içerisinde emekli olacak. Yani benim sormak istediğim şey size, artık TKİ, Soma'da ELİ üretimden çekilecek mi? Yani sadece kontrol amaçlı bir şube müdürlüğü hâline mi gelecek? Çünkü rakamlar bize onu göstermekte. Gerçekten de ciddi problemler var, bu konuda sizlerin de görüşlerinizi bekliyorum.

Bir de şöyle bir şey vardı: Zannederseniz iki yıl önce MADEN-İŞ Sendikası Eynez'deki açık ocakla alakalı bir eylem geliştirmişti, yaklaşık kırk gün boyunca eylem yapmışlardı. Eynez'de dekapajı yirmi yılı geçkin süren bir saha vardı. İşçilerin söylediğini söylüyorum size: "Burada artık dekapaj bitti, kömür gözüktü ancak özelleştirme söz konusu." demişlerdi. Kırk gün boyunca bir eylem yaptılar, daha sonra "Tamam, özelleştirme yapılmayacak, bu ruhsat sahası özelleştirilmeyecek." denmiş olmasına rağmen sonradan öğrendik ki bu ruhsat sahası da özelleştirilmiş. Bu konuda bilgi almak istiyorum sizden.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim Sayın Bakırlioğlu.

Böylece geneli üzerindeki görüşmeleri tamamladık. Sözü şimdi Sayın Genel Müdürümüze vermeden önce bazı hatırlatmalarda ben bulunmak istiyorum: Sayın Genel Müdürüm, sayın üyelerimizce sorulan sorulardan yazılı olarak cevap verilmesini gerektiren konularda cevaplarınızı tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisinin "web" sayfasında yayınlanmasından itibaren on beş gün içerisinde bütün üyelerimize dağıtılmak üzere Komisyon Başkanlığımıza iletebilirsiniz.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ ABDULLAH ÇİFTÇİ - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Toplantıda bahsi geçen konularla ilgili ben notlarımı bizzat aldım. Bunlara ilişkin çalışmalarımızı ve gerekli aksiyonları alacağız ve bu sorulara da yazılı olarak verdiğiniz süre içerisinde cevap vereceğiz.

Ben TKİ ailesi olarak sadece şunu vurgulayarak sözlerimi bitirmek isterim: Biz, öncelikle insana kıymet veren, çevreye duyarlı ve katma değer üreten bir madencilik anlayışıyla çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu vesileyle, bize katkı ve eleştirilerinden dolayı sizlere, hem de sayın vekillerimize ve Sayıştay ekibine teşekkürlerimi sunmak istiyorum; bu toplantımızın da hayırlara vesile olması, sektörümüze katkılar sağlaması temennisiyle saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ederim.

Şimdi Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun 2021 ve 2022 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce 2021 yılı sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun 2021 yılı bilançosu ve 194.787.169,05 Türk lirası dönem net kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibine sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2022 yılının sonuç bölümünü okuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - Sonuç:

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun 2022 yılı bilançosu ve 1.738.449.174,49 Türk lirası dönem net kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun 2021 ve 2022 yıllarına ait Komisyon toplantısı tamamlanmıştır.

Katılımcılara ben teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan Yardımcım, söylemek istediğiniz varsa buyurun, sözü size veriyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; bir önceki toplantıda olduğu gibi bu toplantıda da belirtmiş olduğunuz görüşleriniz, önerileriniz ve eleştirileriniz için, olumlu eleştirileriniz için tekrar teşekkür ediyorum. Bunlardan doğru bir şekilde yararlanacağımızı ve yine TKİ'yi de daha verimli bir hâle getireceğimizi belirtmek istiyorum.

Bir de Milletvekilimiz Sayın Yavuzylmaz'ın belirtmiş olduğu bilerek sorun yaratıldığıyla ilgili açıklama yapmak istiyorum. Bizim ne Soma'da ne başka bir yerde bilerek bir sorun yaratma peşinde olmamız kesinlikle söz konusu olmaz, bilakis bizim vazifemiz, varsa sorunların çözümü için çaba sarf etmek olabilir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Oradaki sorunların farkında mısınız?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen hatibi dinleyelim, Sayın Bakan Yardımcımızı dinleyelim Sayın Yavuzylmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Teşvik dağılımındaki adaletsizliğin de farkında mısınız?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzylmaz, lütfen karşılıklı konuşmayın.

Sayın Bakan Yardımcım, devam edin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Şimdi, mesela, şu anda -yine Sayın Vekilimiz de bahsetti- gerek Yatağan'da gerek Yeniköy Kemerköy Santralleri'nde kömüre ulaşmakla alakalı sorunlar yaşanıyor. Biz istiyoruz ki bu santrallerimiz aktif hâlde çalışmaya devam etsin, oradaki özelleştirme aşamasında kendilerine taahhüt edilen bölgelerdeki kömür çıkartılarak bu santrallerde elektrik üretilmeye devam edilsin. Asıl bu kömürler...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Kapasite mekanizması teşvikinden bahsediyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzylmaz, rica ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Siz başka bir yerden bahsediyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yanlış bir yere götürüyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzylmaz, seksen dakika konuştunuz ve Sayın Bakan Yardımcımız ve Genel Müdürümüz, buradaki katılımcılar, kurumu temsil eden arkadaşlarımız; sizin sözünüzü kesmeden dinlediler. Lütfen...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - "Başka bir şeyden bahsediyorum." demesi lazım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Lütfen dinleyin.

Buyurun Sayın Bakan Yardımcım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Yani sözümü bitirmedim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Evet.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Kapasite mekanizması teşviki zaten ünitelerin çalışmaması üzerine ödenen bir tutar.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama Sayın Yavuzylmaz...

Buyurun, devam edin Sayın Bakan Yardımcım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Şimdi, netice itibarıyla, biz bu santrallerin kendi kaynaklarındaki kömürü çıkararak çalışmalarının devam etmesi gerektiğini düşünüyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Üniteler çalışmadığında verdiğiniz kapasite...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzylmaz...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Bunun için, bu santraller kendi kömür kaynaklarını çıkartarak elektrik üretmeye devam etmeli. Aksi takdirde, Sayın Yavuzylmaz'ın da ifade ettiği gibi, oradaki işçilerimiz işsiz kalma potansiyeliyle karşı karşıya kalacaklar.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Soma Koline 1 milyar 135 milyon lira teşvik veriyorsunuz...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzylmaz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - ...2024 yılında da Yatağan'da Soma B'ye niye vermiyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Bakan Yardımcım, devam edin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Önümüzdeki...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bu kadar net. Verin cevabını.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Devam edin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Önümüzdeki günlerde, bu kömür kaynağına ulaşılabilmesine yönelik düzenlemeleri içeren bir yasa teklifi Meclisimizin gündemine gelecek.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Biz, bu sorunun çözülmesi için ortak hareket edilip bu yasa teklifine desteklerini tüm vekillerimizden talep ediyoruz ki...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Soma Koline niye yüksek veriyorsunuz da Yatağan'da Soma B Termik Santraline vermiyorsunuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - ...bu durumda, bugün sorun olarak ifade ettiğimiz hususların çözülmesini...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Bakanım, ya, Türkçe soruyorum: Niye birine ötekinin 8 katı teşvik veriyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ya, seksen dakika ne konuştunuz siz Sayın Yavuzylmaz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bu sorunun cevabını almak için konuştum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Verecek, bakın, Sayın Genel Müdürüm "Vereceğiz." dedi.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Vermiyor cevap.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - "Vereceğiz." diyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - "Vereceğiz." Tamam, verin.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - "Yazılı olarak, detaylı olarak vereceğiz." diyor. Türkçe değil mi bu? Bunu anlamadınız mı?
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yazık değil mi Soma B'de çalışan personele, Yatağan'da çalışan personele?
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Bir dakika... Sayın Yavuzylmaz, Sayın Genel Müdürümüz yazılı olarak, detaylı olarak, süresi içerisinde cevapları vereceğini söyledi.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, burada niye söylemiyor, bilmiyor mu?
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama niye...
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bilmiyor mu acaba?
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ya, lütfen dinleyin! Lütfen dinleyin!
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Ya, kapasite meselesi TKİ'yle ilgili bir konu değil ki TKİ cevap versin.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sizinle ilgili bir konu.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - EPDK'yle ilgili, EPDK'nin aldığı bir karar.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sizinle ilgili değil mi?
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Bakanlığımızın aldığı bir karar değil, onu söyleyeyim.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Tamam, bir itiraf geldi işte.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Bakanlığımızın aldığı bir karar değil.
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ne itirafı? Ya, bakın...
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yapılan uygulamanın yanlış olduğunu siz de biliyorsunuz, onu demek istiyorum.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Hayır, ben kapasite mekanizmasının...
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzylmaz, ayrı kurum olduğunu bilmiyor musunuz?
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Neyin ayrı kurum olduğunu bilmiyor muyum?
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Üst kurul.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Kapasite mekanizması teşvikini kim ödüyor, hangi şirket ödüyor?
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ya, bakın...
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ ödüyor. Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ hangi bakanlığa bağlı? Enerji Bakanlığına bağlı.
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzylmaz, gündemle ilgisi olmayan konuları buraya getiriyorsunuz.
Devam edin Sayın Bakan Yardımcım.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, Enerji Bakanlığına bağlı değil mi?
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Şimdi, biz bu santrallerin kendi kömür kaynaklarını çıkartarak çalışmasının temin edilmesini savunuyorsak önümüzdeki birkaç gün içerisinde Meclise gelecek olan yasa teklifine de desteklerinizi bekleriz.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Konuyu çarpıtmayın.
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Bakın, böyle konuşamazsınız. "Çarpıtmayın." diye konuşamazsınız, dinleyeceksiniz.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Konuşurum, çarpıttı çünkü.
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Ama bakın, lütfen...
Devam edin Sayın Bakan Yardımcım.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Bu santrallerin çalışmasını temin edecek bir teklif gelecek.
AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Yani zeytinlikle alakalı bir şey gelecek mi?
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Bu santrallerin çalışmasına devam etmesi için...
AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Çok iyi, ben anlıyorum, evet.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Teklif gelecek, gelince göreceksiniz.
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Peki, teşekkür ediyorum Sayın...
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, siz Soma Kolin Termik Santraline verdiğiniz teşvik oranında diğerlerine verirsiniz sorun kalmayacak.
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Sayın Yavuzylmaz, niye bu kadar tahammülsüzsünüz?
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yatağan ve Soma B Termik Santrallerinin çalışanlarına bilerek sorun yaratıyorsunuz, bilerek yapıyorsunuz.
BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Değerli Komisyon üyeleri, gündemimize 21 Mayıs 2025 Çarşamba günü 14.30'da Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi, İstanbul Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu ile Marmara Teknokent Anonim Şirketinin 2021 ve 2022 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam edeceğiz.
Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati:18.54